

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜVENLİK STRATEJİLERİ VE YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

KADINA YÖNELİK ŞİDDET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YILMAZ SARICI

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜVENLİK STRATEJİLERİ VE YÖNETİMİ
ANA BİLİM DALI

KADINA YÖNELİK ŞİDDET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YILMAZ SARICI

Tez Danışmanı: DOÇ. DR. ÖZKAN YILDIZ

GAZİANTEP
KASIM 2013

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜVENLİK STRATEJİLERİ VE YÖN. ANA BİLİM DALI

Kadına Yönelik Şiddet

YILMAZ SARICI

Tez Savunma Tarihi: 28 Kasım 2013

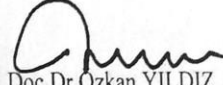
Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Doç.Dr.Hilmi KAYRAKTAR
SBE Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığımı onaylıyorum.

Yrd.Doç.Dr.Bilge KÖKSEL
Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç.Dr.Özkan YILDIZ
Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

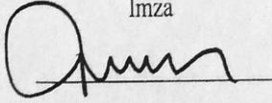
Jüri Üyeleri:
(Unvanı, Adı ve SOYADI)

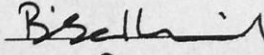
Doç.Dr.Özkan YILDIZ

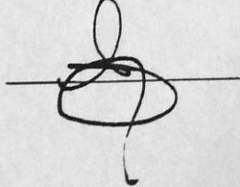
Yrd.Doç.Dr.Bilge KÖKSEL

Yrd.Doç.Dr.Ayhan DOĞAN

İmza

ÖZET
KADINA YÖNELİK ŞİDDET

SARICI, Yılmaz

Yüksek Lisans Tezi, Güvenlik Stratejileri ve Yönetimi ABD

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Özkan YILDIZ

Kasım 2013, 85 sayfa

Aile, toplumun temelini oluşturan sosyal bir kurumdur. Bir toplumun gelenek, görenek, örf ve adetleri, dili ve dininin yaşandığı en küçük topluluk olarak aileyi vermek doğru olacaktır. Toplumun temel yapısını oluşturan aile, gelecek nesillere kültürel aktarım noktasında da önemli roller üstlenmektedir. Bir milletin ilerlemesi, çağdaş düzene ayak uydurup gelişmesi, aile kurumunun sosyal ve psikolojik sağlığıyla yakından ilgilidir. Öyle ki, aile kurumunda ortaya çıkan problemler bu kurumun üyelerinin toplumla olan ilişkilerini doğrudan etkilemektedir. Bu çerçevede tarihin farklı dönemlerinde de olduğu gibi şiddet, aile kurumunun sarsılmasında önemli bir olumsuz faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapmış olduğumuz bu çalışmada aile içi şiddetinin özellikle kadına yönelik boyutu ele alınmıştır. Aile içi şiddetin sebeplerinin yanı sıra şiddet mağdurunda bırakmış olduğu etkilere, yaşamındaki değişikliklere ve toplum içerisindeki yerine dikkat çekilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aile, Aile İçi Şiddet, Şiddet, Kadına Yönelik Şiddet, Sığınma Evleri

ABSTRACT
THE VIOLENCE AGAINST TO WOMEN

SARICI, Yılmaz

M.A. Thesis, Department Of Security And Management Strategies

Adviser of the Thesis: Assistant Professor Doctor Özkan YILDIZ

November 2013, 85 pages

Family is a social institution which constitutes the foundation of the society. It is well known that family is the smallest community which constitutes the customs, traditions, language and religion of the society. The family also, which is headstone of the society, takes an important role in cultural transmission to hand down to the next generation. A progression of the nation and its development and keeping up with the modern world is closely connected with social and psychological aspects. It seems that the problems, which are emerged in the family, directly affect the relations of the people with the society. In this point of view, in the different periods of the history shows us that violence is an important factor which damages the family members. In this article, the violence especially against the women in the family will be discussed. In addition to the reasons of the domestic violence, this paper points out that the effects on the victims of violence, the changes of her life and place in the society.

Key Words: Family, Domestic Violence, Violence, Violence Against Women, Shelters

ÖNSÖZ

Toplumun temelini oluşturan aile, bir toplumun geleceğinin şekillenmesi için önemli bir sosyal kurumdur. Nitekim toplumun devamlılığı için aile kurumunun sağlam ve sağlıklı bir yapıda olması gerekmektedir. Bu yapıyı gerek ekonomik gerekse sosyolojik yönleriyle çeşitlendirmek doğru olacaktır. Buna bağlı olarak bir ailenin ekonomik yönden bağımsızlığı ne kadar fazla ise, aile içerisindeki bireylerin temel ihtiyaçları da aynı oranda neredeyse eksiksiz olarak yerine getirilecektir. Bu bağlamda temel ihtiyaçları karşılanmış bir aile ferdi, ailesinden ve yaşadığı toplumdan göreceği temel görgü kuralları ile beraber kendi karakterini oluşturacaktır. Temel ihtiyaçların sorunsuz bir şekilde karşılanmasına müteakip sağlıklı bir düşünce yapısının da oluşması, aile ferдинin yine ailesi ve çevresi tarafından doğru yönlendirilmesi ile toplumun sağlıklı bir bireyi haline gelmesi sağlanmış olacaktır.

Ekonomik özgürlük bir insanın donanımlı bir şekilde yetişmesinden ziyade aksi yönde bir gerilemeye de sebep olabilmektedir. Aileden alınan maddi destek ile sırtını sağlam duvara yaslamış hissi, kendi ayakları üzerinde durabilme becerisinin kazanılmasını da geciktirecektir. Hayatında karşılaşacağı küçük problemlerde bile aileden yardım beklemek, özgüvenin eksikliğini uzatacaktır. Bu şekilde yetiştirilen gençler evlendikleri zaman da eşleri ile ilgili yaşadıkları küçük problemlerde yine yardıma ihtiyaç duyacaklardır. İşte çalışmamızın da temelini oluşturan şiddet konusu gerek çiftlerin birbirleriyle anlaşamadıkları noktalarda gerek maddi anlamda fazla olan paranın paylaşımında ve gerekse paranın az oluşu veya hiç olmayışı gibi sebeplerin de etkisiyle başvurulan tepkisel bir yöntemidir.

Kadına karşı şiddetin yalnızca ekonomik sebeplerden ötürü meydana gelmediğini belirtmek gerekir. Burada devreye giren bazen ailevi baskılar sonucu evlenmeye zorlanan gençlerin birbirleri ile anlaşamaması, evli çiftlerden birinin alkol ya da kumar alışkanlığının olması ve bazen eğitimden kaynaklanan statü farklılıkları gibi birden çok örnek verilebilir.

Yapılan bu çalışmada kadına yönelik ve aile içi şiddetin sebeplerinden başka, şiddetin çeşitleri ve şiddet mağdurlarının gerek yasal hakları ve gerekse korunma ve barınma gibi konularda nerelerden nasıl destek alabilecekleri hakkında detaylı bilgiler verilmiştir. Aynı zamanda bu konuda yapılmış olan çalışmalardan örnekler verilerek konu desteklenmiştir.

Bu çalışmada her anlamda desteklerini ve yardımlarını esirgemeyen ve bana kılavuzluk eden saygın danışmanım Doç.Dr. Özkan YILDIZ'a aynı zamanda gerek çalıştığım kurumda gerekse Yüksek Lisans sürecinde göstermiş olduğu maddi ve manevi desteklerinden ötürü Gaziantep PMYO müdürü sayın Osman METLİ'ye teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Kasım 2013

Yılmaz SARICI

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	İ
ABSTRACT.....	İİ
ÖNSÖZ.....	İİİ
İÇİNDEKİLER	V
KISALTMALAR	Vİİ
1. GİRİŞ	1
1.1. GİRİŞ.....	1
1.2. AİLE KAVRAMI- TANIMI VE TÜRK TOPLUMUNDA AİLE YAPISI	3
1.2.1. Çekirdek aile.....	4
1.2.2. Geniş aile	4
1.2.3. Toplumsal yapı içerisinde ailenin görevleri.....	4
1.2.4. Aile ve evlilik.....	5
1.2.5. Türk toplumunda aile	5
2. LİTERATÜR BİLGİSİ.....	8
2.1. LİTERATÜR TARAMASI BULGULAR VE ÖNERİLER.....	8
3. KADINA YÖNELİK ŞİDDET.....	18
3.1. ŞİDDET KAVRAMI/TANIMI/TÜRLERİ	18
3.1.1. Sözel şiddet.....	20
3.1.2. Duygusal şiddet	21
3.1.3. Ekonomik şiddet.....	22
3.1.4. Fiziksel şiddet	23
3.1.5. Cinsel şiddet.....	23
3.2. AİLE İÇİ KADINA YÖNELİK ŞİDDET	24
3.2.1. KADINA YÖNELİK ŞİDDET TÜRLERİ.....	32
3.2.2. Uluslararası sözleşmelerde kadına karşı şiddet	38
3.2.3. Ulusal mevzuatımızda kadına yönelik şiddet	43
3.3. KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE İLGİLİ KURUMLAR.....	49
3.3.1. Kadın, çocuk ve engürlü sosyal hizmetler danışma hattı	49
3.3.2. Sağlık kuruluşları.....	49
3.3.3. İl sosyal hizmetler müdürlükleri.....	50
3.3.4. Kadın sığınma evleri/konukevleri.....	50
3.3.5. Karakollar ve jandarma merkezleri.....	52
3.3.6. Cumhuriyet savcılıkları.....	52
3.3.7. Kadın danışma merkezleri	52
3.3.8. Kadın sivil toplum kuruluşları.....	52

3.3.9. Şiddeti önleme platformu aile içi şiddet alt çalışma grubu sonuç kararları.....	55
3.4. AİLE İÇİ KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE YÖNELİK TEDBİRLER VE POLİSİN SORUMLULUĞU.....	58
3.5. GENEL OLARAK AİLE İÇİ KADINA KARŞI ŞİDDETİ ÖNLEMeye YÖNELİK TEDBİRLER.....	59
3.5.1. Aile'nin korunmasına dair kanun'un uygulanması hakkında yönetmelik (Resmi Gazete, 1.3.2008).....	62
4. MATERYAL VE YÖNTEM.....	64
4.1. MATERYAL.....	64
4.2. YÖNTEM.....	64
SONUÇ.....	65
KAYNAKÇA.....	69
ÖZGEÇMİŞ.....	Vİİ
VITAE.....	Vİİ

KISALTMALAR

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı	: UNDP
Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu	: UNFPA
Devlet Denetleme Kurulu	: DDK
Editör/Yayına Hazırlayan	: Ed.
Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü	: KSGM
Madde	: md.
Sayı	: S.
Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu	: SHÇEK
Sayfa/Sayfa Sayısı	: s./ss.
Türk Ceza Kanunu	: TCK
Ve benzeri	: vb.
Vesaire	: vs.
Yüzyıl	: Yy.

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. GİRİŞ

Şiddet toplumun hemen her kesiminde statü farklılığı olmaksızın görülen ve dünyada giderek artan önemli bir toplumsal sosyo-patolojik bir sorundur. Aile içi şiddet fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik yönden görülebilmektedir. Şiddetin türleri bakımından genişçe bir alana yayıldığını söylemek doğru olacaktır. Aile içi şiddetin en yoğun yaşandığı türü erkeğin kadına karşı uygulamış olduğu şiddettir. Burada kadın mağdurların sayısı oldukça fazladır ve alınan tüm önlemlere rağmen gün geçtikçe sayısı artmaktadır. Kadın, şiddeti yalnızca kocasından değil zaman zaman eşinin akrabalarından da görmektedir. Şiddet gören kadın mağdurların yaşamlarındaki psikolojik ve fiziksel bozulmalar, şiddetin etkilerini gözler önüne sermektedir. Bu tarz olumsuz neticeler hayatlarını idame ettirme konusunda şiddet mağdurlarını (kadın, çocuk, vb.) zor durumda bırakmakta ve hatta toplumdan kopmalarına sebep olmaktadır. Şiddetin etkilerinin türüne, sıklığına ve verilen tepkilere göre farklılık gösterdiğini belirtmek gerekir. Bunların yanında aile içi şiddetin kadın mağdurlarına dair şiddet; fiziksel, cinsel ya da psikolojik herhangi bir zararlarla sonuçlanacak ya da böyle bir zarara yol açma olasılığı bulunan herhangi bir alandaki herhangi bir tehdit ya da davranış olarak tanımlanmıştır. Bir insan hakları ihlali ve toplumların ilerlemesinin önünde önemli bir engel olan kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığın önlenmesi ile mağdurların korunması amacıyla uluslararası kuruluşlar ve devletler çeşitli yasal ve idari tedbirler almaktadırlar (Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, 2008; Kadın Sığınma Evleri Kılavuzu, 2008).

Kadına yönelik şiddet hem aile içi hem aile dışında sürekli tekrarlanmakta ve küçük yaşlardan itibaren alt metinlerle bilinçaltımıza yerleştirilerek bizlere

kanıksandırılmaktadır. Bu kanıksama, kadının suçlu psikolojisiyle yaşamasına sebep olurken; durumunu kabullenmesi hatta yapılanı haklı bulması sonucunu da ortaya çıkarmaktadır. Böylece, söz konusu toplumsal hastalık dillendirilmemekte, sonuçta da tedavisiz kalmaktadır. Aile içinde yaşanan şiddet ve ayrımcılık, bu toplumsal hastalığın en derin kısmıdır. Çünkü kapalı kapılar ardında yaşanmakta ve boyutları tam olarak saptanamamaktadır. Oysa aile, toplumu oluşturan en küçük birimdir. Aile içi şiddetin var olduğu ailelerde yetişen çocuklar, ruhsal bir bütün olamadan yetişmekte ve hasta yeni nesilleri oluşturmaktadır. Aile içi şiddet, toplumsal cinsiyet koşullandırmaları ile birlikte kanıksamayı güçlendirirken; toplumda, içinden çıkılmaz bir kısır döngüde sıkışmaya sebep olmaktadır. Kadının sürekli olarak zayıf olduğunun tekrarlanması, esasen erkeğin üstün olduğunun vurgulanmasından başka bir şey değildir. Fiziksel gücü elinde bulduran erkek, savaşlar kazanmak ve şehirler kurmak için gerekli motivasyonu kadının üzerine basarak sağlamaktadır.

Aile içi şiddet; karşımıza daha çok “kadına yönelik” olarak çıkmakta, bazen de çocuk ve diğer aile fertlerine yönelmektedir. Şiddete maruz kalan ya da risk altında bulunan kişiler; il sosyal hizmetler müdürlükleri, Alo 183 Kadın, Çocuk ve Özürlü Sosyal Hizmet Danışma Hattı, Sağlık Kuruluşları, Polis Merkezleri, Jandarma Karakolları, Cumhuriyet Savcılığı, Belediye ve Baroların Kadın Danışma Merkezleri, Baroların Adli Yardım Kurulları, Kadın Sivil Toplum Kuruluşlarına başvurabilirler.

Aile içi şiddete karşı korunmak için sahip olduğumuz haklar 4320 sayılı ailenin korunmasına dair kanun, Türk Ceza Kanunu ve Medeni Kanun ile düzenlenmiştir. 4320 sayılı ailenin korunmasına dair kanun ile en fazla altı ay süre ile evden uzaklaştırma, işe ve eve gelememe, iletişim vasıtaları ile rahatsız etmeme eğer varsa silahın elden alınması, tedavi görülmesi gibi korunma tedbirleri alınabilir. Bu tedbirler, sadece fiziksel şiddete yönelik olmadığı gibi şiddetin ispatı da zorunlu değildir. Bu kanundan yararlanmak için aile içi şiddete maruz kalanlar ve tanık olan kişiler hiçbir masraf ödemedi şikâyet ya da ihbarda bulunabilirler. Ayrıca korunma tedbirlerine uyulması halinde hapis cezası verilebilir, tedbir süresince nafakaya da hükmedilebilir.

Aile içi şiddet aynı zamanda suç olduğundan Türk Ceza Kanunu’na göre hakaret, yaralama, eziyet, tecavüz gibi suç türlerine göre şiddet uygulayan kişinin ceza alması sağlanabilir.

Aile içi şiddet temalı bu çalışmada da kadına karşı şiddetin türleri, sebepleri, sonuçları ve önlemleri hakkında genişçe bilgi verilmeye çalışılmıştır. Toplumsal bir sorun olarak görülen aile içi şiddeti, özellikle de kadına yönelik şiddeti konu alan bu çalışmanın bundan sonra yapılacak benzer çalışmalara fikir vermesi temel amaçtır.

1.2. Aile kavramı- tanımı ve Türk toplumunda aile yapısı

Aile, toplumun en küçük birimi olarak kabul edilir. Aile denince genellikle bir evde oturan anne ve baba ile varsa onların evlenmemiş çocukları anlaşılır. Bu tip aileye "çekirdek aile" denir.

Çekirdek ailedeki çocukların evlenmesiyle de yeni bir çekirdek aile ortaya çıkar. Ama aile sözcüğünün bundan daha geniş anlamı da vardır. Daha çok sayıda akrabadan oluşan birimi, hatta bir soyu ya da sülaleyi tanımlamak için de aile sözcüğü kullanılır.

"Aile" sözcüğü günlük dilde çok değişik grupları tanımlamak için de kullanılmaktadır. Örneğin "Ali iyi bir aileydi." denildiğinde, Ali'nin sorumlu bir baba ve koca olduğu anlaşılır. Oysa birisi "Benim ailem Gaziantep'ten gelmiş." dediği zaman, annesiyle babasının, hatta belki de dedelerinin Gaziantep'te yaşamış olduğunu belirtir. Bir başkası "Bu bir aile toplantısıdır." dediğinde, o toplantıda yalnızca akrabaların bulunacağı anlaşılır. Bunlar amcalar, dayılar, teyzeler, halalar, yeğenler ve evlilik bağıyla aileye katılmış kişilerdir. Bütün bunlar bize, "aile" kavramının her zaman evliliğe ya da ortak atalara dayalı ilişkileri kapsadığını göstermektedir.

Çağdaş toplumlarda, yeni evlenen çiftler genellikle baba evinden ayrılarak yeni bir evde yaşamaya başlarlar. Oysa bundan yüz, iki yüz yıl önce yeni evliler, damadın ya da gelinin ailesinin yanında otururlardı. Anne, baba, kızlar, damatlar, oğullar, gelinler ve torunların aynı çatı altında yaşadığı böyle ailelere geniş aile deniyordu. Bu gelenek, tarıma dayalı geleneksel yapısını koruyan birçok toplumda bugün de sürmektedir(Ekşioğlu, 2002).

Türk dil kurumu sözlüğünde aile, "Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik." şeklinde tanımlanmaktadır. Aile için yapılan bu geniş tanımlamaya rağmen sosyal bilimciler aileyi "çekirdek aile" ve "geniş aile" olmak üzere iki kısma ayırmaktadır.

1.2.1. Çekirdek aile

Sanayileşmiş çağdaş toplumlarda, özellikle kentlerde geniş aileler yerini giderek küçük ailelere bırakmıştır. Anne, baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşan bu küçük ailelere çekirdek aile denir. Çekirdek aile, yalnız birey sayısı ile değil yapısıyla da geniş aileden çok farklıdır. Çekirdek aile, kentlerdeki yaşam ve üretim koşullarına bağlı olarak doğmuştur.

1.2.2. Geniş aile

Geleneksel ya da geniş aile olarak da adlandırılır. Bu aile; evli bir çifti, bunların evlenmemiş çocukları, evlenmiş erkek çocukları, gelin, torun gibi akrabaları da kapsar. Sanayi öncesi toplumlarda ve kırsal kesimde yaygın olarak görülen bir aile türüdür. Ailenin reisi genellikle en yaşlı erkektir. Bu aile tipi anaerkil ve ataerkil özellikler gösterir.

Kırsal kesimde aile, çoğu kez bütün bireylerin birlikte çalışıp birlikte ürettikleri ekonomik bir birimdir. Ama aile, kentlerde bu özelliğini yitirir. Aile bireyleri, üretimin aile dışında yapılmasından dolayı ev dışında çalışarak bağımsız hale gelirler. Bu durum, geniş ailedeki katı alt-üst ilişkilerini ortadan kaldırır ve ailede daha eşitlikçi ilişkilerin oluşmasını sağlar. Çocukların bilgi ve beceri edinmelerini, toplumla bütünleşmelerini sağlama işlevini üstlenen aile; bireyin geleceğinin bir parçasıdır (Birleşmiş Milletler, 2006).

1.2.3. Toplumsal yapı içerisinde ailenin görevleri

Aile topluma karşı sorumlu olduğu gibi, kendi mensubu olan bireylere karşı da sorumluluğu vardır. Bu görevin yerine getirilmesiyle hem aile hem toplum huzuru ve saadeti yakalayacaktır. Aile, bireyi her yönden yetiştirdiği gibi kendisini toplumda en iyi şekilde temsil eden sosyal bir fert haline getirmelidir. Aile toplumun özüdür, onu tahribe yönelik her şey toplumun tahribine yönelmiş demektir. Kişi yalnızlığa itilip, toplumdaki dışlanmamalıdır. Toplumun temelini oluşturan ailenin önemini vurgulamak anlamında bazı görevlerini sayacak olursak;

- Gelir dağılımının iyileştirilmesinde
- Görece yoksulluğun giderilmesinde
- Toplumsal değerlerin benimsetilmesinde
- Demokratik değerlerin benimsetilmesinde
- Ortak yaşama kültürünün oluşmasında

- Eğitim güçlüklerinin aşılmasında
- Sağlık hizmetlerinin planlanmasında
- Cinsiyete bağlı ayrımcılığın ve eşitsizliğin giderilmesinde
- Çocukların ve gençlerin hayata hazırlanmasında
- Yaşlı nüfusun yaşam düzeyinin yükseltilmesinde
- Özürlü ve bağımlı nüfusun bakımı ve rehabilitasyonunda
- Toplumda dayanışma ve yardımlaşma mekanizmalarının işlemede
- Bireyler arasında fırsat eşitliğinin sağlanmasında
- Suç ve kötü alışkanlıklarla mücadelede
- İnsani birikimin paylaşılmasında, hayati önemi bulunmaktadır.

1.2.4. Aile ve evlilik

Birçok toplumda ailenin temelini evlilik oluşturur. Hemen bütün ülkelerde ailenin kurulması ve aile birliğinin bozulması yasalarla düzenlenmiştir. Bugün birçok ülkede evlilikler tek eşlidir. Bu, evlilik bağının yalnızca bir erkek ile bir kadın arasında kurulabileceği anlamına gelir. Bu tür evliliklere monogami (tek eşlilik) denir. Oysa bazı ülkelerde bir erkek birden çok kadınla, bir kadın birden çok erkekle evlenebilir. Çok eşli bu tür evliliklere poligami (çok eşlilik) denir.

Bir erkeğin birden çok kadınla evliliğine poligini adı verilir. Bu tür evlilikte aynı evin içinde her kadının kendi çocuklarıyla birlikte oturduğu ayrı birimler oluşur. Bu geleneğe bazı Asya ve Afrika ülkelerinde, özellikle zenginler arasında yaygın olarak rastlanır. Buna karşılık bazı toplumlarda, örneğin Hindistan'daki Toda'lar ve Nayar'lar arasında kadınların birden çok erkekle evlenmesi olağandır.

1.2.5. Türk toplumunda aile

Eski Türk toplumlarında ailenin önemi büyüktür. Tek eşli evlilik temeline dayanan ailelerde kadın ile erkek arasında eşitlik bulunmaktadır. Türklerin İslam dinini benimsemesinden sonra, ailenin yapısı bu dinin etkisiyle değişikliklere uğramıştır.

Aile, her dönemde Türk toplumunun temel yapısı olmuştur. Türklerde aile terbiyesi, aile bağları çok önemli görülmüş ve anne babaya saygı, çocuklara da şefkat temel ahlak prensibi kabul edilmiştir. 19. yy.' da İstanbul'la ilgili gözlemlerini anlatan Fransız Dr. A. Brayer, Neuf Annes a Constantinople (İstanbul'da Dokuz Yıl) adlı kitabında güçlü aile bağlarından şöyle bahsetmiştir: "Erkeklerde de, kadınlarda

da evlat sevgisi çok barizdir. Türklerin hafta tatiline tesadüf eden Cuma günü ve bilhassa ramazan ve bayram günleri sokaklarda Müslüman Türkün göğsünü kabartan oğlunun elinden tutup ağır ağır gezdirdiği, çocuk yorulunca kucağına aldığı, daima devam ettiği kahvede yanına oturtup şefkatle hitap ettiği, evladına tam bir ana özeni ile baktığı, ihtiyarlarından gençlerine kadar bütün diğer Müslüman Türklerin de çubuklarını bırakıp çocuğa alaka ile baktıkları ve ileride ihtiyarlık desteği olacak bir oğul sahibi olduğu için babayı tebrik ettikleri görülür.

Bu şefkat tezahürlerine başka memleketlerde de tesadüf edilir, fakat arada dağlar kadar fark vardır! Bir takım menfaat kaygıları, eğlence düşkünlükleri, çok defa kadınların da iştirak ettikleri ticari muamele gaileleri, kısacası başka memleketlerin her şeyleri çocuklara karşı şefkatlerini azalttığı halde; harem hayatı bilakis bütün bu hislerin bir merkezde toplanıp akmasını temin etmektedir.

İşte bundan dolayı Türkiye’de çocuklar yetişip adam oldukları zaman, analarıyla babalarını yanlarında bulundurmamakla iftihar ettikleri ve küçükken onlarda gördükleri şefkate mukabele etmekle bahtiyar oldukları halde; başka memleketlerde çok defa çocuklar olgunluk çağına girer girmez analarıyla babalarından ayrılmakta, mali menfaatleri hususunda onlarla çekişe çekişe münakaşa etmekte ve hatta bazen kendileri refah içinde yaşadıkları halde onları sefaletle yakın bir hayat içinde bırakmakta ve zavallılara karşı adeta yabancılaşmaktadır.” (Yazıcıoğlu: 217).

Esasen tarihi gelişim içerisinde Türk ailesinin geniş ve sosyolojik izahı tam olarak yapılmamıştır. Fakat Türkçede “evlenme” veya “evlendirme” tabirlerinin, evlenen erkek veya kızın baba ocağından ayrılarak ayrı bir ev (aile) meydana getirmek anlamına geldiğini, Türk ailesinde evlenen oğulların hisselerini alıp yeni aile kurmak üzere ayrıldığını, baba evinin ise en küçük oğula kaldığını söylemek mümkündür.

Eski Türk toplumunda kadın hürdür, ata binip ok atar, güreş tutar, savaşımlara katılır, namus ve iffetine düşkündür, savaşlarda düşman eline geçmesi büyük bir zillet sayılırdı. Eski Türk toplumunda ailelerden akrabalık esasına bağlı olarak boylar meydana geliyor ve bu boylar aile adları ile anılıyordu. Müslüman olduktan sonra aile yapısında esaslı bir değişiklik olmamıştır. Nitekim İslam anlayışında ne tam geniş aile ne de tam çekirdek aile vardır.

Tarihimiz iyice incelenirse, Türk ailesinin dirlik ve düzenlik içinde olduğu devrelerde devlet de dirlik ve düzen içindedir. Bu bakımdan Türk töresinde aile,

ülke, devlet ve millet kavramları iç içe bir manzara gösterir. Aile demek, bir noktada düzen demektir. Aile fert ile toplum arasındaki ilk temel köprüdür. Toplumun temeli olan ailede fertleri birbirine bağlayan unsurlar; histe birlik, fikirde birlik, şefkat, sevgi, saygı, dürüstlük, sabır, feragat, kanaat ve bütün bunları besleyen iman anlayışıdır.

Böyle bir aile, topluma sağlam karakterli fertler veriyordu. Öte yandan toplumun her kesimi, ailenin verdiklerini tamamlayıcı nitelikte idi. Sokakla ev, okul arasında bir terbiye farkı yoktu. Dolayısıyla ailenin güçlü olması için ortam hazırды.

Aile, mahalle, eğitim, din tam bir bütünlük içersinde idi. Fakat zamanla toplumda görülen çözülme, ister istemez aileye de aksetti. Bu çözülüş XVIII. ve XIX. asır boyunca gittikçe artarak devam etti. Bu dağılmada, bu yıllarda milletimizin geçirdiği sosyal sıkıntıların ve özellikle savaşların büyük tesiri olmuştur(Birleşmiş milletler, 2006). Cumhuriyet dönemine geldiğimizde, artık eski aile tipleri erimeye başlamıştır. Şehirleşme ve sanayileşme Türk aile yapısında çekirdek aileye doğru gidişi hızlandırmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR BİLGİSİ

2.1. LİTERATÜR TARAMASI BULGULAR VE ÖNERİLER

Bilindiği üzere Türkiye’de konuyla ilgili çok fazla çalışma bulunmamaktadır. Son yıllarda görsel ve yazılı medyanın da etkisiyle artan şiddet olaylarının toplumsal düzeyde farkına varılmasıyla birlikte, akademik kurumlarda bu konuya eğilmeye başlamış ve az sayıda olmakla birlikte bir takım çalışmalar kaleme alınmıştır. Yapılan bu çalışmalardan birkaç örnek burada verilmiştir.

1980’li yıllarda, Nezihe TUNÇ’un “Kadın – Kadın Hakları, Sedat Simavi’nin Yedigün Dergisi’nde “Kadın Konusunun İşlenmesi”; yine İpek SARPTÜRK’ün “Adana İli Kır Toplum Yapısı İçinde Kadının Yeri” adlı tezleri örnek olarak verilebilir.

1990’lı yıllarda yapılan kadın konusundaki çalışmalarda değişen toplumsal yapıya paralel olarak kadının konumundaki değişimler, kadının çalışma hayatındaki yeri, kadına yönelik şiddet konuları işlenmektedir. Örneğin; Selma ERDAL’ın “Türkiye’de Sosyo-Ekonomik Yapı Değişimi ve Kadının Konumundaki Değişimler”, Yasemin ELMAS’ın “Türk Toplumundaki Kadının Çalışmasına Yönelik Var Olan Yaygın Değer Yargıları ve Yansımaları” ve yine Döne ARSLAN’ın “Aile İçinde Kadına Yönelen Şiddet ve İstanbul Misafirhanesi” isimli çalışmaları bunların başında gelmektedir.

2000’li yıllarda yapılan konuyla alakalı bazı çalışmalar aşağıda sırayla verilmiştir:

1- Fahri Çıtak, (2006).Üniversitelerin Sosyoloji Bölümleri Dışındaki Fakülte ve Bölümleri’nde Yapılmış Olan Sosyoloji Alanlı Tezlerin Tematik Yorumu, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Çalışma, özellikle sosyoloji dışındaki alanlarda yapılmış olan disiplinler arası çalışmaları ele almaktadır. Bu bakımdan bibliyografik olarak önemli bir çalışmadır.

2-Ünal Ayrancı, Yasemin Günay, İlhami Ünlüoğlu, (2002). *Hamilelikte Aile İçi Eş Şiddeti*, Anadolu Psikiyatri Dergisi, S,3, s,75-87.

Kadına karşı şiddet olgusu çerçevesinde yapılan bu çalışmada, kadınların hamilelik esnasında aile içi eş şiddetine maruz kalma sıklığını ve uğradıkları şiddet türlerini tespit etmek amaçlanmıştır.

01 Nisan 2001-31 Haziran 2001 tarihleri arasında Eskişehir’de yapılan anket çalışması da, geçmişinde en az bir kez hamilelik yaşamış olan kadınlar arasında yapılmıştır. Ankette kadınlara ev içi şiddetin sıklığı, türleri, şiddete maruz kalan ve uygulayanların özellikleriyle sorular yöneltilmiştir. Araştırmaya katılan 154 kadının 110’u hamilelik sırasında eşi tarafından fiziksel, cinsel, sözel şiddet türlerinden birine ya da daha fazlasına maruz kaldığını belirtmiştir.

Çalışmada şiddet türleri yüzdeler olarak verilmiştir bu oranları; Ruhsal/sözel şiddet %99.1 (109 kişi), fiziksel şiddet %36.4 (40 kişi) ve cinsel şiddet ise %5.4 (6 kişi) şeklinde sıralamak şiddetin türleri konusunda, uygulanma derecesi hakkında fikir sahibi olmamıza yardımcı olacaktır.

Çalışmanın neticesine bakıldığı zaman, hamilelik sırasında kadınların şiddete uğrama oranının hiç de az olmadığı görülmektedir. Yine şiddete maruz kalma konusunda etken olarak birden çok sebebin varlığı ve bu sebeplere bağlı olarak şiddetin derecesinin de farklılık gösterdiğini söyleyebiliriz. Bunun yanında yerleşim yeri, yaş farkı, eğitim derecesi, mesleki farklılıklar gibi; ekonomik, sosyal ve kültürel farklılıklardan bağımsız olarak her seviyedeki ailelerde aile içi şiddetin yaşanabildiği görülmektedir. Aynı zamanda anket sonrasında şiddete uğrayan kadınlar ve şiddet uygulayan eşleri arasında evlendikten sonra ve iş durumları (ekonomik) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Araştırmada dikkat çeken diğer bir konu ise; kadınların büyük bir oranının başta ekonomik yetersizlikler olmak üzere çevre baskısı, buna bağlı olarak korku, eşini terk ettikten sonra gidebilecek bir yerinin olmaması gibi etkenler nedeniyle evliliğe (içerisinde şiddetin olduğunu bile bile) katlandıkları konusudur ki bu gibi engelleyici etkenlerin mevcut olması kadına karşı şiddetin gün yüzüne çıkması konusunda da engelleyici bir sebep olarak görülebilir.

3- Emre Yanikkerem, (2002). *Kadına Uygulanan Şiddetin Üreme Sağlığına Etkileri*, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, C:5, S, 2.

Araştırmalara bakıldığı zaman, yeryüzündeki kadın nüfusunun neredeyse üçte biri hayatları boyunca şiddet görmektedir. Seks için zorlanmak veya değişik konularda kötü davranışlara maruz kalmaktadırlar. Araştırmanın ilgi çeken yanı şiddet uygulayan bireylerin aile içindeki fertlerden oluşuyor olmasıdır. Günden güne artan cinsiyete dayalı şiddet, genel ve önemli bir sağlık sorunu haline almakta ve insan haklarına tecavüz olarak tanımlanmaktadır.

Şiddetin etkileri, kadının üreme sağlığını bozabildiği gibi; fiziksel ve mental iyiliğini de etkileyebilmektedir. Bunun yanı sıra şiddet, kadınların uzun vadede çeşitli sağlık problemlerinin artmasına neden olmaktadır. Kronik ağrı, fiziksel sakatlık, alkol ve ilacı kötüye kullanma ve depresyon gibi. Bunun yanı sıra geçmişte cinsel veya fiziksel şiddete uğrayan kadınlarda istenmeyen gebelik ve cinsel yollardan bulaşan hastalıkların riskleri de artmaktadır.

4 Nuran Güler, Hatice Tel, Fatma Özkan Tuncay, (2005). *Kadının Aile İçinde Yaşanan Şiddete Bakışı*, Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 27 (2), s,51-56.

Kadına karşı şiddete dikkat çekilen bu araştırmada amaç; kadının şiddete maruz kalmasındaki sebepleri ortaya çıkarabilmek ve kadının şiddet karşısındaki bakış açısını ortaya koymaktır. Burada kadınların eşleri ve eşlerinin yakınları tarafından da şiddet gördükleri ayrıca belirtilmelidir. Belirli bir bölgede saha çalışmasına dayanan araştırmada, katılımcılara aile içi kadına karşı şiddete dair çeşitli sorular yöneltilerek veriler toplanmıştır. Araştırmanın yöntem ve sonuç kısmına bakacak olursak; Araştırma, Sivas İli Alibaba Mahallesi'nde ikametgâh eden, 15-49 yaşlarında 162 evli kadın'a yöneltilen sorularla yapılmıştır. Görüşmeler katılımcılarla yüz yüze görüşerek uygulanmıştır. Verilerin analizinde yüzdeler oranlar kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesi sonucunda kadınların %40,7'si aile içi şiddete maruz kaldıklarını, bunların %91'i eşi, %19,7'si eşinin yakınları tarafından kendilerine şiddet uygulandığını belirtmiştir. Sonuç olarak yüzdelerle bakıldığı zaman, kadınların aile içinde şiddet uygulayanların erkekler olduğunu, şiddetin en çok kadınlara ve çocuklara uygulandığını belirtmişlerdir. Katılımcıların büyük bir bölümünün şiddeti fiziksel şiddet olarak tanımladıkları, ekonomik ve cinsel şiddeti tanımlayanların olmadığı saptanmıştır. Burada katılımcıların

belirttiğine göre aile içi şiddeti artıran en önemli nedenlerin başında ekonomik yetersizliklerin geldiği vurgulanmıştır.

5. Işıl Vahip, Dr. Özge Doğanavşargil, (2006). *Aile İçi Fiziksel Şiddet ve Kadın Hastalarımız*. Türk Psikiyatri Dergisi, 17 (2), s, 107-114.

Araştırmada aile içi şiddete maruz kalan çeşitli ruh hallerine sahip kadınlarda, çocukluk dönemlerinde uygulanan şiddet eylemleri ve yine sosyal yönden şiddetin boyutlarına bakılmıştır. Araştırmanın amaçlarını maddeler halinde verecek olursak;

- Psikiyatri hastaları arasında yaşam boyu fiziksel eş şiddeti, çocuklukta fiziksel şiddet, kendi çocuğuna fiziksel şiddet uygulama prevalansını¹ ve bunlar arasındaki ilişkiyi araştırmak,

- Aile içi fiziksel şiddetin özelliklerini belirlemek,

- Sosyo-demografik ve kültürel özellikleri belirlemek. Şeklinde özetlemek mümkündür.

100 Evli kadın hastaya (psikiyatri kliniğine ilk kez başvuran) uygulanan bu çalışmada, aile içi fiziksel şiddet ayrıntılı olarak klinik görüşmeleri ile araştırılmıştır. Bu araştırmada fiziksel şiddet görenler ve görmeyenler, gruplar şeklinde sosyo-demografik ve aile yapısı özellikleri bakımından karşılaştırılmıştır.

Araştırma neticesinde; hastaların % 63'ü çocukluğunda, % 62'si evliliğinde en az bir kez fiziksel şiddet gördüğünü, % 51'i çocuğuna fiziksel şiddet uyguladığını belirtmiştir. Araştırmada dikkat çeken önemli noktalardan birisi; eş şiddeti gören ve görmeyen kadınlar arasında eğitim düzeyi, meslek, ailenin geliri, evlenme yaşı, evlilik biçimi, çocuklukta şiddet görüp görmeme bakımından fark bulunamamasıdır. Bulgular içerisinde genç yaşta olmanın, alkol kullanmanın ve kaynana ile aynı evde yaşamanın eş şiddetine maruz kalma riskini anlamlı derecede artırdığı saptanmıştır. Ayrıca çocuk yaşlarda aile içi şiddete maruz kalmanın ve evlendikten sonra eşinden şiddet görmenin yansıması olarak, kendi çocuğuna şiddet uygulama oranlarının da olduğu bulgular içerisinde yer almaktadır.

¹Prevalans, epidemiyoloji ve birçok sosyal tıp biliminde sıklıkla kullanılır. Yalın şekilde prevalans nüfusta var olan hasta sayısının, risk altındaki nüfusun sayısına bölünmesiyle hesaplanır. Bununla birlikte farklı prevalans tipleri (örneğin nokta prevalansı gibi) ve hesaplamaları bulunur. Prevalansın hesaplandığı zaman dilimi, belirli bir süre (örneğin 1 yıl) olabileceği gibi, yaşam-süresi prevalansındaki gibi tüm bir yaşam süresi olabilir.

Çıkarımlara bakıldığı zaman, aile içi fiziksel şiddet psikiyatrik popülasyonda yaygındır. Çocuk yaşlarda şiddet görmeyen, evlendikten sonra şiddet ile karşılaşmanın ve yine çocukların bundan etkilenmesi arasında bağlantılar bulunmaktadır.

6. Melike Dişsiz, Nevin Hotun Şahin, (2008). *Evrensel Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Kadına Yönelik Şiddet*, Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, C, 1, S, 1.

Kadına yönelik şiddetin yaygın bir toplumsal sorun olduğunu vurgulayan araştırmada, şiddetin evrensel olarak bütün dünyada her yerde, her yaş ve cinsiyete karşı uygulanan bir insan hakkı ihlali olduğu vurgulanmaktadır.

Çalışmada dikkat çeken noktalardan biri, aile içinde şiddetin daha çok eşe yönelik ve erkeğin kadına uyguladığı şiddet biçiminde olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda kadına karşı şiddet olgusunun kaynakları arasında cinsiyet ayrımcılığının olduğu ön plana çıkmaktadır. Çalışmaya göre bu konuda yapılan araştırmalara bakıldığı zaman, sorunun mahrem olarak algılanması sebebiyle konuyla alakalı olarak yapılan çalışmalar sınırlı sayıda kalmaktadır. Yine bu konuda aile içi şiddete maruz kalmış fertlerin, sağlık problemlerinde acil müdahale ekiplerine önemli görevlerin düştüğü ayrıca dikkat çekilmesi gereken konulardandır. Bu birimlerde çalışan sağlık personelinin bilinçlendirilmesi ve şiddet mağduru şahısların doğru bir şekilde karşılanıp yönlendirilmesi için gerekli alt yapının uygun olması gerektiği de ayrıca önem arz etmektedir.

Sonuç olarak kadına yönelik şiddetin toplumun tüm kesimleri tarafından daha iyi irdelenmesi, anlaşılması ve çözüm için yapılması gerekenlerin ortaya konulabilmesi için çalışmaların yapılması önemlidir

7. Ruşen Işık, Nuray Sakallı-Uğurlu, (2009). *Namusa ve Namus Adına Kadına Uygulanan Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeklerinin Öğrenci Örneklemiyle Geliştirilmesi*, Türk Psikoloji Yazıları, 12 (24), s, 16-24.

Kadına karşı şiddetin araştırıldığı bu çalışmada, toplam 351 kişi ile görüşülmüştür. Yaş ortalaması 21 ila 30 arası olan katılımcıların 180'i kadın ve 166'sı erkektir. Katılımcılar; Gazi Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi lisans öğrencileridir.

Kadına karşı uygulanan şiddete ilişkin tutumları ölçebilecek iki ayrı ölçme aracı geliştirmeyi amaçlayan bu çalışmada, Türkiye’de kadının namusuna ilişkin(cinayet) ve namus uğruna uğradığı şiddete ilişkin iki yol takip edilmiştir. Bu iki ölçüyü şu şekilde verebiliriz; namus adına kadına uygulanan şiddete yönelik tutumlar ölçeği ve namusa ilişkin tutumlar ölçeği.

Bu bağlamda namus cinayetleri ve namus uğruna kadına karşı şiddet uygulamada Türkiye’nin yanı sıra Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı raporundan yararlanılarak iki ölçü içinde çeşitli maddeler oluşturulmuştur.

Araştırma sürecinde iki grup arasında çeşitli soruların yanı sıra (cinsiyet değişkeni açısından) yarışma analizleri yapılmıştır. Ayrıca ölçeklerin geçerliklerini test etmek için faktör analizi, madde-toplam korelasyonları ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Araştırma analizleri sonucunda hem namusa ilişkin tutumlar ölçeğinin hem de namus adına kadına uygulanan şiddete yönelik tutumlar ölçeğinin yeterli düzeyde geçerliliğe sahip olduğu anlaşılmıştır. Öğrenciler arasında bu iki ölçü değerleri de araştırmanın gereğini bulmuş, netice almıştır.

Sonuç olarak namus adına işlenen cinayetler ya da kadına uygulanan şiddet boyutlarının çeşitlilik göstermesi, araştırma kapsamında yaş aralıkları da dikkate alınarak ölçülebilmektedir. Belki araştırmanın kapsamı daha da genişletilip 351 yerine daha yüksek rakamlarla bu ölçü düzeyleri geniş tabanlı bir şekilde araştırılabilir.

8- Şengül Yamanefe, (2009). *Aile İçi Şiddete Uğrayan Kadınlara Yönelik Hemşirelik Hizmetlerinde “Değişim Modelinin” Kullanılması*, Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, C, 2, S,3. s.130-135.

Şiddetin sağlık problemleri sonuçları göz önüne alındığında burada acil müdahalenin önemi ön plana çıkmaktadır. Aile içi şiddetin acilen tanınması ve müdahale edilmesi gereken bir sağlık sorunu olduğunu vurgulayan bu çalışmada da acil hemşirelerinin şiddet mağdurlarına müdahaledeki rolleri üzerinde durulmuştur. Hemşireler her alanda aile içi şiddeti tanılama, değerlendirme, kadına danışmanlık yapma ve gerekli yerlere yönlendirme açısından anahtar pozisyonlardır.

Bu konuda ülkemizde hemşirelerin aile içi şiddete maruz kalan kadınlara nasıl müdahale etmeleri gerektiği konusunda herhangi bir eğitim şekli veya model alınabilecek bir birim bulunmamaktadır. Buna rağmen çalışmanın da üzerinde

durduğu acil hemşirelerinin bu durumda nasıl hareket etmeleri gerektiği konusunda öneriler ve değerlendirmeler dikkat çekmektedir.

Aynı zamanda çalışmada bireylerin yaşamlarında sorun oluşturan davranışları değiştirmelerine yol göstermek amacıyla, 1982 yılında Prochaska ve Diclemente tarafından oluşturulmuş olan “Değişim Modeli”nin aile içi şiddete maruz kalan kadınlarda yaşamlarını değiştirmeleri için kullanılabileceği vurgulanmıştır.

Sonuç olarak makalenin ana temasını oluşturan kadına karşı şiddet olgusunda hemşirelerin müdahalelerinde değişim modelinin kullanımı işlenmeye çalışılmıştır.

9- Emek Çaylı Rahte, (2010). *Aile İçi Şiddet Ve Medya: Gündüz Kuşağı Televizyonunda Şiddetin Görünürlüğü Ve Yeniden Üretimi*, İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, S, 30.

Kitlesel iletişim araçları içerisinde etkili bir yöntem olan televizyon, içerik bakımından yayınladığı programların toplum genelinde tepki görmesi olasıdır. Son yıllarda ülkemizde tv programlarının yayın içeriği izlendiği zaman, genel itibari ile evlilik programları gibi kadın programları ağır basmaktadır. Burada kadının erkek karşısında bazen acizliği bazen ise haklılığı vurgulanıp özel yaşantılar deşifre edilmekte, özel yaşam adına birden fazla ihlalin olduğu görülmektedir.

Bu tür programların toplum sosyolojisi açısından ne kadar sağlıklı olduğu kesinlikle tartışmaya açıktır. Güvensiz ortam, samimi olmayan konuşmalar, pazarlıklı kavgalar vb. birden çok yapay tavırların sergilendiği bu tür programlar sosyal açıdan toplumun sağlığını etkilemektedir.

Yapılan bu çalışmada da özellikle gündüz kuşağında yayın yapan kadın programları incelenmiştir. Çalışmada, gündüz kuşağında yayınlanan kadın programları, izleyici ve katılımcılar olarak kadınlara ulaşabilme ve seslenebilme yöntemiyle kadın sorunlarına temas etme gibi konuları ele almıştır. Aynı zamanda, kadının kamusal görünürlüğü açısından erkek egemen içeriklere bir müdahale olanağı olarak ele alınmıştır.

Çalışmada kadın programları ile ilgili olarak; “Kadın programı kategorisine giren yayınlar, kadını geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri içinde temsil ederken, cinsiyet ayrımcılığına ve ev içi şiddet sorunlarına karşı eleştirel bir duruş sergileyerek, alternatifler önerme, ele alınan meseleyi kişisel-özel sınırlamasının ötesinde sosyo-politik düzlemde tartışma gibi bir yönelim içine girememektedir. Bu

haliyle müzakere ettiklerini, çözüm yollarını aradıklarını iddia ettikleri sorunları üçüncü sayfa ya da magazin haberi formatında sunmanın dışına nadiren çıkabilmektedirler. Özel hayatın gizliliği ve kişilik hakları, tıpkı adli haberlerde olduğu gibi yeterince korunmamakta, pazarlanmakta, ataerkil bir kadınlık anlatısı sunulmaktadır.” şeklinde ifadeler yer almaktadır.

Çalışmada, gündüz kuşağında şiddetin hem sorunsallaştırıldığı hem de yeniden üretildiğini imleyen söylemsel unsurlar analiz edilmektedir.

10- Tülin Yıldız, (2011). *Kadına Yönelik Şiddet Ve Şiddeti Tanılamada Acil Hemşiresinin Rolü*, Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 14: 3.

“Şiddeti doğru tanılama, uygun bakım verme ve danışmanlık yapma kadına yönelik şiddeti önlemede ilk adımdır.” Bu çalışmada aile içi şiddet sonucunda, şiddete maruz kalan aile bireylerinin (özellikle kadınların) acil müdahaledeki önemi ele alınmış olup buradaki hemşirelerin rolü üzerinde durulmuştur. Şiddetin görülme sıklığına bağlı olarak kadınları sağlık çalışanlarıyla sık sık bir araya getirmektedir. Acil servislerde hastayı ilk karşılayan kişilerin hemşireler olması, burada ilk müdahaleyi hemşirelerin yapması, hastayı karşılayıp ilgili bölüme yönlendirmesi bakımından, acil hemşirelerine kadına yönelik şiddeti doğru tanılama, şiddet mağduru kadını değerlendirme, ona danışmanlık yapmak gibi önemli görevler düşmektedir.

Ayrıca şiddeti bir toplum sağlığı sorunu olarak görüp çözüm üretmede fikirler sunmak, toplum sağlığı yönünde ortaya çıkan bu gelişmeleri gözlemlemede de acil hemşirelerinin rolü bulunmaktadır.

Bu bağlamda kadına yönelik şiddet olgusu adı altında, dünyada ve Türkiye’de şiddet ve kadına yönelik şiddeti tanılamada önemli görevler alabilecek acil hemşirelerinin rolünü de ele alan çalışmada kapsam bakımından bir geniş açı görülmektedir. Çalışmadan çıkarılabilecek sonuçlara bakıldığı zaman; acil hemşiresinin kadın sağlığını tehdit edebilecek durumları belirleyerek gerekli tedbirleri alması ve kadına yönelik şiddeti tanılayabilmek için multidisipliner (bilimsel veya teknik alanda birden fazla bilim dalının bir arada kullanılması) yaklaşımlar geliştirmesi bakımından ve ayrıca bu konularda gerekli girişimlerde bulunması, kadın sağlığı ve toplum sağlığının korunmasında önemli gelişmelerin olması açısından dikkat çekmektedir.

11- Hülya Aksakal, Mehmet Atasayar, (Eylül - Ekim 2011), *Aile İçi Kadına Yönelik Şiddetin Biyo-Psiko-Sosyal Sonuçları Üzerine Bir Çalışma*, Akademik Bakış Dergisi, S, 26, s.1-12.

Yapılan bu çalışmada, aile içi şiddet bağlamında kadına karşı kullanılan şiddetin hangi boyutlarda olduğu ve şiddet türlerinin değişikliği ile beraber şiddetin derecesi hakkında saptamalar yapılmıştır. Genellikle evliliğin ilk yıllarında şiddet gören kadınların çokluğu, incelemede dikkat çekilen noktalardandır.

Çalışmada farklı eğitim kademelerinden gelen, farklı sosyo-ekonomik düzeylerden ve eşlerinden çeşitli yollarla şiddete maruz bırakılmış 12 farklı kadın üzerinde vaka incelemesi yöntemi kullanılarak açık uçlu sorular sorulmuş ve görüşme tekniği kullanılmıştır.

Araştırmaya katılanlara ne tür şiddete maruz kaldıkları, şiddetin derecesi ve etkileri ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Karşılaştıkları şiddetin sadece fiziksel sonuçlarının olmadığını aynı zamanda psikolojik etkilerinin de bulunduğunu belirten katılımcılar, şiddet sonrası ailelerine geri dönmediklerini, psikolojik destek aldıklarını, vaka ile ilgili duygularını paylaştıktan sonra rahatladıklarını belirtmişlerdir.

Çalışmanın çıkarımlarına bakıldığı zaman, aile içi şiddet olgusunun ekonomik bağımsızlıktan ziyade bireyler arası ilişkilerde sorunların olduğunu ortaya koymaktadır. Buradan farklı statüde ve farklı sosyo-ekonomik hallere sahip katılımcıların söylemlerine bakılarak şiddet görme olasılıklarının her zaman olabileceği sonucu çıkarılabilir.

12- Demet Güleç Öyekçin, Dilek Yetim, Erkan Melih Şahin, (2012). *Kadına Yönelik Farklı Eş Şiddeti Tiplerini Etkileyen Psikososyal Faktörler*, Türk Psikiyatri Dergisi, S, 23.

Kadına yönelik şiddet olgusunda farklı psikososyal etkilerin araştırıldığı ve kadınların kendi beyanlarından oluşan bu araştırma şiddetin farklı türlerindeki araştırmaya yöneliktir. Yetişkin kadınlar adına yapılan ve Edirne şehir merkezinde yaşayan farklı ekonomik tabakalara ait 306 kadının demografik bilgileri araştırılan kadınların; ayrıca şiddet türleri, alışkanlıkları, eşlerinin alışkanlıkları, evlilik ilişkileri ve sosyal destekleri yüz yüze görüşmelerle araştırılmıştır.

Yapılan araştırmada elde edilen bulguları yüzdelik oranlara bölerek verirsek; kadınların %30,4'ünde fiziksel, %54,6'sında psikolojik, %6,3'ünde cinsel şiddet ve

%19,3'ünde ekonomik sorunlar bulunmuştur. Burada kadınlara yönelik şiddette; eşin yaşı ve evlilik süresinin, evlilik süreci içerisindeki kötülemenin, görücü usulü ve kaçarak evlenmenin ayrıca eşin evlenmeden önce ailesinde kadına yönelik şiddet varlığının şiddet uygulamalarını artırıcı etkisinin olduğu saptanmıştır.

Bunlardan başka eşin çocukluğunda fiziksel şiddet görmesi, evlilik süresi, evlilik ilişkisinde kötüleme ve fiziksel şiddeti, aile gelirindeki ekonomik sıkıntılar ve evlilik sonrası yaşanan sıkıntılar ve kişinin sosyal yönden destek alamaması cinsel şiddeti arttıran etmenler olarak saptanmıştır.

Araştırmanın neticesinde, şiddeti oluşturan ve besleyen kaynakları tespit etmemiz kadına yönelik şiddet olgusunun hangi faktörler ile harekete geçtiği veya şiddeti tetikleyen nedenleri bulmamızı sağlayacaktır. Buradan çıkarılacak diğer bir olgu ise farklı şiddet türlerinin değişken etkenlerden kaynaklandığıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDET

3.1. Şiddet Kavramı/Tanımı/Türleri

Uygulayıcısı tarafından bilinçli olarak karşıdaki kişiye ya da kişilere, kurum ya da kuruluşlara hatta canlı diğer varlıklara çeşitli amaçlar adına çıkar elde etmek, onlara karşı üstünlük ya da hâkimiyet kurmak, istenilen hal ve hareketlerin elde edilmesini sağlamak, imtiyaz ya da ayrıcalık sağlamak, saygınlık ya da sevgi kazanmak, kısacası maddi ve manevi çıkar ve menfaatlerin elde edilmesini sağlamak amacı ile fiziksel, sözlü, psikolojik ya da işaretler yardımı ile uygulanan kişi ya da kişilerin, kurum ya da kuruluşların hatta canlı diğer varlıkların (bitki örtüsü, hayvanlar, yaşam kaynakları vb.); yaşam, özgürlük, irade, istek, hak ve sağlıklarına zarar verici, bu hakları ortadan kaldıran ya da geçici süre ile bunların ortadan kaldırılmasını sağlayan hal ve hareketlerin tümüne şiddet denilebilir (Dursun, 2011: 1-18).

İşaretler ile yapılan şiddet içinde verilebilecek örnekler şunlar olabilir; iki ya da daha çok arkadaş arasında çıkan problemlerden ötürü bireylerin bir birlerine çeşitli el kol hareketlerinde bulunması ya da ebeveyn ile evlat arasında çıkan bir anlaşmazlıktan ötürü ebeveynin evladına söz ya da fiziksel bir hareketten ziyade sadece elini kaldırması ve tehditkâr bir bakış ile bunu desteklemesi de şiddet olarak sayılabilir.

Tanımda belirtildiği üzere, sadece insanlar arasında olmayan şiddet canlı diğer varlıklara karşı da yapılabilmektedir. Örnek vermek gerekirse; pikniğe çıkan bir ailenin bireylerinin etraftaki bitki örtüsüne zarar verici hal ve hareketlerde bulunması, fiziksel şiddetin canlı diğer varlıklara olan modeli olarak örneklendirilebilir.

Sözel şiddet de ise bir evcil hayvan sahibinin - bu evcil hayvanımız bir köpek olsun - eğitim vermek, yaptığı bir hareketi yanlış olduğunda cezalandırmak, ya da sahibinin kim olduğunu kime itaat etmesi gerektiğini öğretmek amacı ile sözel olarak yüksek sesle komutlar ya da azarlamalarda bulunması örnek teşkil edebilir. Aynı örneğimizde fiziksel şiddet de uygulanabilir. İşaretsel olarak hayvanlara şiddet uygulamak pek tabii mümkündür. Belli hareketlerde dayığa maruz kalan hayvan, birkaç tekrardan sonra bir takım el kol hareketlerinin ona yine dayak atılacağını anımsatması ve o hareketleri görmesi ile çeşitli tedirginlik ya da bulunduğu yerden kaçma eğilimi göstermesi buna örnek olabilir. Psikolojik şiddet de yapılan bilimsel deneylerde canlı diğer varlıklara uygulanabildiğini göstermiştir. Sürekli aynı kişi tarafından şiddete maruz kalan evcil hayvanımız şiddet uygulayan kişiyi gördüğünde psikolojik olarak tedirginlik ve kaçma eğilimi gösterebilir. (Moroğlu, 2007: 91).

Bir kurum ya da kuruluşun, kişi ya da kişiler hatta diğer kurum ya da kuruluşlar tarafından da şiddete maruz kalabileceği tanıtımda belirtilmiştir. Bu konuda da örnek vermek gerekirse; iki rakip firma arasındaki rekabetten ötürü firmaların birbirlerini karalayıcı ya da engelleyici hal ve hareketleri gösterilebilir. Bir firmanın televizyon reklamlarında firmanın ülkenin en iyi ürününü çıkarmasının lanse edilmesi diğer firmalara uygulanan şiddet olarak nitelendirilebilir ya da bir ürünün emsallerinden daha kaliteli olduğunun iddia edilmesi ve diğer ürünlerin işe yaramaz olduğunun dikte edilmesi de kurum ya da kuruluşların bir birlerine şiddet uyguladığının örneği olabilmektedir. Amaç, bu reklam ya da tanıtımlarla pazar payının yükseltilmesi yani üstünlük elde edilmesi değil midir? Aynı kurum ve kuruluşlardan maddi çıkar sağlamak amacı ile kişi ya da kişiler tarafından tazminat davalarının açılması, çeşitli görüş ya da düşüncelerin eğilimi içerisinde kurum ya da kuruluşlara karşı protesto yapılması kişi ya da kişilerin kurum ya da kuruluşlara uyguladığı şiddet olarak nitelendirilebilir.

Kitle iletişim araçlarında gösterilen programların bireylere ve topluma çeşitli menfi durumların elde edilmesi adına bir takım görsel ve sözel şiddet hareketlerini uygulamaları; izleyici kitlesine çeşitli programlarla ürün ya da üretici kuruluşların tanıtılması, daha fazla pazar payının elde edilmesi amacı ile ısrar ve sürekli tekrara dayalı olarak yönlendirici bilgi içeriği sunulması da kurum ve kuruluşların, kişi ya da kişilere şiddet uygulayabileceğine örnek olabilmektedir. (Moroğlu, 2007: 91).

Genel olarak baktığımızda ve örnekleri detaylandırarak çoğalttığımızda, şiddet; kişi ya da kişilerin, kurum ya da kuruluşların birbirlerine ya da yaşanan doğa, hayvanlar ve diğer yaşam koşullarına karşı uyguladıkları bilinçli olarak yapılan çeşitli amaçlar adına çıkar elde etmek, onlara karşı üstünlük ya da hâkimiyet kurmak, istenilen hal ve hareketlerin elde edilmesini sağlamak, imtiyaz ya da ayrıcalık sağlamak, saygınlık ya da sevgi kazanmak, kısacası maddi ve manevi çıkar ve menfaatlerin elde edilmesini sağlamak amacını güden davranışların tümüdür demek doğru olabilir.

Şiddetin tanımını ve bu tanımlar üzerine verilen örneklerden sonra, şiddetin genel anlamda çeşitlerinden (türlerinden) bahsedilip, tasnifi yapılarak konunun daha iyi anlaşılacağı düşünülmektedir.

3.1.1. Sözel şiddet

Her evlilikte ve ilişkide tartışmalar olur ancak her tartışmanın bir haddi, sınırı ve ölçüsü olmalıdır. Bu tartışmalar bağırma, iğneleme, hakaret boyutuna vardığı zaman sözel şiddet başlıyor. Önceleri küçük tartışmalarla başlayan anlaşmazlıklar, zaman içinde kavgalara dönüşürken, erkeğin eşine ya da sevgilisine bağırması, gururunu incitmesi, kendi gibi düşünüp davranmaya zorlaması sözel ve duygusal şiddetin başlangıcını oluşturuyor. Başlangıçta kadın şiddete maruz kaldığını düşünmezken, ilişkinin içinde pasif ve ürkek bir konuma geliyor. Birden bire çığırından çıkan ve bağırma başlanan eşini daha da öfkelenmemek için susmayı seçiyor.

Sözel şiddetin yukarıda anlatıldığı gibi küçük tartışmalardan kaynaklanarak başladığını söyleyebiliriz. Burada sözel şiddete maruz kalan tarafın genellikle kadın olduğunu ayrıca belirtmek gerekir. İnsan psikolojisine fiziksel şiddetten daha fazla etki ettiğini söylemek belki de yanlış olmayacaktır. Mağdur olan tarafın hayatında olumsuz neticeler almasına ve kendisini sosyal çevreden soyutlamasına kadar etki derecesinin yüksek olduğu sözel şiddet, şiddet türleri içerisinde toplumumuzda da görülme oranının yüksek olduğu bir türdür.

- Aşağılayıcı sözler söyleme.
- Kişiyi küçümseme.
- Kişinin kendisini ruh hastası olarak görmesine neden olma.

3.1.2. Duygusal şiddet

Duyguların, duygusal ihtiyaçların; zorlama, aşağılama, bağırma, kötü sözler sarf etme, öfke boşaltma, baskı uygulama yoluyla istismar edilmesi şeklinde duygusal şiddetin tanımını yapabiliriz. Örnek olarak; kadının dinine, ırkına, geçmişine ait değer ve inançlarının, aile ve arkadaşlarıyla olan ilişkilerinin aşağılanması; sözlü aşağılamalarda bulunarak özgüvenini sarsmak, manevi destek alabileceği kişilerden soyutlanacağı şekilde davranarak kadının günlük hayatını denetleyerek üzerinde baskı kurmak, kendisini suçlu hissetmesini sağlamak, patolojik düzeyde kıskançlık ve inanmama gibi örnekler çoğaltılabilir.

Duygusal şiddette; fiziksel müdahale olmasa da kadının iradesini kırarak, çaresiz ve güçsüz hissetmesini sağlayacak, kadını erkeğin tahakkümü altına sokacak müdahaleler vardır. Diğer şiddet türlerinde olduğu gibi burada da erkeğin yaşı, mesleği, eğitim düzeyi fark etmeksizin her erkek fail olabilmektedir.

Duygusal şiddet süreci, gözlemlendiği sürece fark edilebilmektedir. Kişinin ruhsal sağlığında bozulmalar meydana getirmesi sebebiyle oldukça tehlikeli bir şiddet şeklidir. Böyle bir dönemde kadına ya da şiddet uygulanan ferde yakın davranmak ve ilgi göstermek gerekmektedir. Duygusal şiddet türü görünmediğinden ötürü, kadınların bu konuda farkındalık kazanması çok önemlidir. Duygusal şiddet için, kanunlarda özel bir hüküm düzenlenmemiştir. İş yerinde uygulanan psikolojik şiddet ve evlilik için de bir takım düzenlemeler mevcut olsa da, bütün kadınları kapsayacak bir düzenleme yoktur. Bunun için böylesi bir dönemde, kadınların yalnız olmadıklarını bilmeleri ve kadın dayanışması ağlarını örmeleri çok önemlidir.

- Dayak ya da ölümlle korkutmak
- Sık sık kıskançlık kavgası çıkarmak
- Kanunsuz işleri yapmaya zorlamak
- İntiharla tehdit etmek
- Arkadaşları veya ailesi ile görüşmesini engellemek
- Hareket özgürlüğünü kısıtlamak
- Terk etmekle tehdit etmek
- Çocukları kullanarak tehdit edici mesajlar yollamak
- Kendini suçlu hissetmesine neden olmak

3.1.3. Ekonomik şiddet

Ekonomik şiddeti, kişilerin çalışma ve gelir sağlama özgürlüklerinin ellerinden alınması, mal alıp satmalarının engellenmesi, gelirlerine el konulması, gelir sağlamak üzere çalıştırılmaya zorlanması gibi eylemler şeklinde tanımlayabiliriz.

Kadınların toplumsal yapı içerisinde görmüş olduğu ekonomik şiddet, diğer şiddet türlerine oranla daha az konuşulmasına rağmen kadınların maruz kaldığı birçok şiddet türünün temelinde de ekonomik şiddet yer almaktadır. Diğer bir deyişle kadınların ekonomik anlamda bağımlı kılınması, onların büyük oranda hem fiziksel hem psikolojik hem cinsel hem de ekonomik anlamda şiddete maruz kalmasına neden olmaktadır. Ekonomik faktörün şiddet ilişkisindeki etkinliği iki yönlü olabilir: Ya kadın erkeğe bağımlıdır ya da mesleki statü açısından erkekten üstündür. Birinci durumda erkek, kadını kendine bağımlı kılarak onu pasif, tehdit unsuru olarak görmezken ikinci durumda kadının kendinden daha fazla kazançla karşısına çıkmasını (gücü/erki elinde bulundurma) bir tehdit unsuru olarak görmekte ve bu durumu ortadan kaldırmak içinde şiddete yönelmektedir. Şiddeti uygulayan erkek bu sayede içinde bulunduğu duygusal baskıları ve hayal kırıklıklarını ortadan kaldırırken kadın, bireysel ve toplumsal anlamda derin yaralar almaktadır (İçli 1994:13).

Kadınlar sadece bireysel faktörlerden ya da toplumsal yapıdaki mevcut kültürel öğelerden/faktörlerden dolayı ekonomik şiddete uğramamakta, aynı zamanda devletin uygulamalarındaki eksikliklerden kaynaklanan ekonomik şiddetle de karşı karşıya kalmaktadırlar. Karşılaşılan bu durum ise tahmin edileceği üzere kadın için çok yıkıcı ve yıpratıcıdır. Devletin yapısından ve uygulamalarından kaynaklanan kadına yönelik ekonomik şiddet:

- İşgücü piyasasındaki eşitsizlikler, eğitimdeki, siyasetteki, karar mekanizmalarındaki ayrımcılık ve eşitsizlikler, kadınları düşük gelirli işlere, kötü, statüsü düşük işlere mahkûm bırakan, ekonomik güç elde etmesini engelleyici uygulamalardır.

- Kadının kendine ait sosyal güvenliğinin olmamasına yol açan uygulamalarla yaratılan “sosyal güvencesizlik ve erkeğe bağımlılık” ekonomik şiddettir. Bu anlamda genel sağlık sigortasının yokluğu, çocuk yardımı vb. bazı ödemelerin kadına verilmemesi gibi devletin, kadına yönelik ekonomik şiddeti olarak değerlendirilebilir.

Çalışan yoksulların önemli bir kısmını oluşturan, örneğin; ev eksenli çalışma gibi çalışma türlerinde çalışanlarla ilgilenmemek, onların işçilik haklarını ve sosyal güvenliklerini düzenlememek ekonomik şiddettir(Işık 2007:117).

Dolayısıyla kadın/erkek eşitliğinin sağlanamadığı, kadının toplumsal yapıda pasif olmaya itildiği toplumlarda erkeklerin uygulamış oldukları her türlü şiddet, kültürel kurumlar, siyasi ve ekonomik düzen tarafından da desteklenmektedir. Çünkü devlet ve onun uygulamış olduğu politikalar, toplumsal yapının özelliklerini taşımakta yani eril ideolojiler tarafından belirlenmektedir. Böyle bir durumda ise kadının özellikle ekonomik anlamda şiddete maruz kalması kaçınılmazdır.

3.1.4. Fiziksel şiddet

Sarsma, hırpalama, tokat atma, dayak atma, bireye cisimler atma, itme, ellerini kollarını bağlama, zorla cinsel ilişkide bulunma, kesici delici aletlerle üzerine yürüme ve bunları kullanarak kişiyi yaralama, ateşli silahlar kullanma, kişileri öldürme gibi durumlar fiziksel şiddet uygulamalarıdır.

3.1.5. Cinsel şiddet

Cinsel istismar bir kişinin kendi rızası dışında cinsel bir eyleme hedef olması ya da buna kalkışılmasıdır. Kadın, erkek, çocuk, genç, yaşlı, her cinsiyetten, her meslekten ve her sınıftan insan cinsel istismara uğrayabilir. Cinsel istismar sözle, dokunmayla, davranışlarla olabilir. Cinsel istismarla her yerde ve her konumda karşılaşılabilir. Kurban ve failler bazen birbirini hiç tanımaz ama bazen de bu kişiler daha önceden tanınan hatta aile içinden biri olabilir. Özellikle bu türden eylemler yinelenen tarzda olduklarında birey için çok daha ağır sonuçlar doğurabilir.

Türkiye psikiyatri derneği kadın ruh sağlığı bilimsel çalışma birimi koordinatörü Prof. Dr. Şahika Yüksel'in verdiği bilgiye göre; cinsel şiddet, istenmeyen ve kişinin kontrol edemeyeceği durumda yaşadığı her türlü cinsel uyarana deniyor. Bunlar cinsel ilişki ya da oral, vajinal ilişki, ilişkiye teşebbüs olabileceği gibi; uygun olmayan bir şekilde dokunmak, soyunmak - soyunmaya zorlamak, kişi istemediği halde pornografik malzeme izlemeye zorlamak olarak sıralanıyor. Hepsinin ortak noktası, kişileri istemediği halde cinsel uyarana maruz bırakmak.

Bu bağlamda diğer bir tanım yapacak olursak; cinsel saldırının en hafif şekli sözel ya da mimik ve beden diliyle gönderilen mesajlar şeklindedir. Bu tür durumlar tanımadığımız kişi ya da kişiler tarafından sadece bir kere olduğunda ciddiye

alınmayabilir. Ancak kurbanın fiziksel olarak dahil olduğu (dokunma, saldırı ve tecavüz gibi) ve kendisi ya da başkasına cinsel içerikli eylemde bulunmaya ya da izin vermeye zorlandığında olay mutlaka ciddi olarak değerlendirilir. Bu ciddiyetin ağırlığı kurban ve saldırganın birbirine göre yaşça aralarındaki ilişki (işçi- patron, çocuk- bakıcı, ast- üst), bağıllık derecesi (baba, çocuk, eşler) açısından konumu, eylemin bir kerelik ya da yinelenen tarzda oluşu, fiziksel zorlama ve şiddet içermesi, dokunmayla sınırlı kalması ya da cinsel birleşmeyi içermesi gibi özelliklerle belirlenir.

• Taciz

Taraflardan birinin rızası dışında uygulanan her çeşit cinsel davranış biçimi şeklinde tanımlanabilir. 18 yaşından küçük kimseye yapılan her çeşit cinsel davranış taciz olarak değerlendirilir.

• Tecavüz

Tecavüz; fiziki zorlama ile zarar verme, yaralama, öldürme tehdidi ile ruhsal hastalık, zihinsel gerilik, ilaç ve madde etkisi ile yargılama yetisinin olmadığı bir durumda, bir çocuğa, ergene veya yetişkine vajinal, anal, oral olarak cinsel girişimde bulunma şeklinde tanımlanmaktadır.

3.2. Aile içi kadına yönelik şiddet

Aile içi şiddet, kendini aile olarak tanımlamış bir grup içerisinde, zorlamak, aşağılamak, cezalandırmak, güç göstermek, öfke, gerginlik boşaltmak amacıyla bir bireyden diğerine yöneltilen her türlü davranış olarak tanımlanır. Aile içi şiddet; yetişkinler arası -karşı cinsler veya aynı cinsler arasında- yetişkinlerden çocuklara yönelik ve çocuklardan yetişkinlere yönelik olarak görülebilmektedir (Güneri, 1996: 87). Teorik olarak aile içi şiddet, aile bireylerinden herhangi biri tarafından diğerine uygulanabilir. Ancak pek çok ülkede aile içinde, kadınların erkekler tarafından şiddete maruz bırakıldığı bilinmektedir. Ayrıca fiziksel, cinsel, duygusal şiddeti de içeren çok çeşitli şiddet ve baskı formunun aile içinde hem gençler hem de yaşlılar üzerinde uygulandığı da bilinmektedir (R. Dobash, P. Dobash, 1992: 2). Yapılan araştırmalar, eşler arası şiddet vakalarının yüzde 90'ından fazlasında, kadınların şiddete maruz kaldığını göstermektedir (İlkkaracan, Gülçür, 1996: 22-23).

Aile içi şiddete maruz kalan bireylerde görülen en büyük sorun, psikolojik olarak kalıcı hasarların ortaya çıkmasıdır. Yapılan araştırmalar çerçevesinde aile içi şiddete maruz kalan kadınların %57'si eşlerinden şiddet gördüklerini dile

getirmektedirler. Gerek ekonomik gerekse çiftler arasındaki uyumsuzluğun yol açtığı tartışmalar neticesinde fiziksel şiddetin ortaya çıktığı görülmektedir (Vahip, Doğanavşargil, 2006: 107-114).

Bu bağlamda aile içi şiddet neredeyse gelenek halini almaktadır. Özellikle çocukların bu gibi ortamlara maruz kalması, zihinlerinde kalıcı hasarlara sebep olmakta ve ilerleyen yıllarda onların da evliliklerinde benzer sorunlar yaşanmaktadır. Ülkemizde aile içi şiddetin zengin, fakir veya eğitilmiş, eğitimsiz kimlikler arasında da görüldüğü ayrıca dikkat çekmektedir. Yine çocuk yaşta evliliğe zorlanan genç kızların kendilerinden yaşça büyüklerle evlendirilmesi, aile içi şiddetin dozunu artırmakta ve hatta bu durum bazen ölümle sonuçlanmaktadır. Yine çocukluğunda şiddet görmüş bireyler, yetişkinlik dönemlerinde de benzer şiddet türlerini kendi çocuklarında göstermektedirler.

Bu konuya bağlı olarak, aile içi şiddetten etkilenen bireyleri bölümler halinde anlatmak ve biraz daha ayrıntı vermek mümkündür.

Dünya Sağlık Örgütü tarafından 2002 yılında 10 ülkede 24.000 kadın ile görüşülerek yapılan bir araştırmaya göre, eşleri tarafından fiziksel şiddete maruz kalan kadınların oranı yüzde 13-61, cinsel şiddete uğrayan kadınların oranı yüzde 6-59, duygusal şiddete maruz kalanların oranı yüzde 20-75 aralığında değişmektedir. Söz konusu araştırma sonuçlarına göre, araştırmaya katılan kadınlardan yüzde 47'sinin ilk cinsel deneyimleri zorla olmuştur. Yapılan bir diğer araştırmaya göre, ABD'de her 15 saniyede bir kadın, genellikle kocası veya partneri tarafından dövülmektedir (KSGM, 2008:15).

2007 yılında Altınay ve Arat tarafından Türkiye nüfusunu temsilen oluşturulan örneklem üzerinden yapılan araştırma sonuçlarına göre, Türkiye'de kadına yönelik şiddet çok yaygındır (Altınay, Arat, vd. 2008: 78). Araştırmaya katılan kadınlardan yüzde 34'ü eşleri tarafından en az bir kez fiziksel şiddete uğramıştır. Araştırmanın kapsamı, kadınlara eşleri tarafından uygulanan şiddet ile sınırlandırıldığından, görüşme yapılan kadınlar o sırada evli olan ya da daha önce evlenmiş kadınlar olarak belirlenmiştir. Buna göre şu anda evli oldukları eşlerinden fiziksel şiddet görmemiş olmakla birlikte, önceki evliliklerinde eşlerinden şiddet görenlerin oranı binde dokuz olarak tespit edilmiştir. Bu oranla birlikte en az bir kez eşleri tarafından fiziksel şiddete uğrayan kadınların oranı yüzde 35,1'e yükselmektedir. Görüşülen kadınlardan yüzde 14'ü en az bir kez istemediği zamanlarda cinsel ilişkiye zorlandığını ifade etmiştir. Cinsel şiddete uğradığını

söyleyenlerin yüzde 67'si aynı zamanda fiziksel şiddete de maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Kadınların yüzde 29'u ise ekonomik şiddete maruz kalmaktadır (Altınay, Arat, vd. 2008: 78).

2008 yılında KSGM tarafında yürütülen “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması” sonuçlarına göre, yaşamının herhangi bir döneminde, eşi veya birlikte olduğu kişi veya kişiler) tarafından fiziksel şiddete maruz kalan kadınların oranı % 39’dur. Sonuçlara göre, Türkiye genelinde evlenmiş kadınların % 15’i, cinsel şiddet içeren davranışlardan bir veya birkaçına hayatlarının herhangi bir döneminde maruz kalmıştır. Fiziksel veya cinsel şiddet yaşamış kadınların oranı ise % 42’dir. Duygusal şiddete uğrayan kadınların oranı ise % 44’tür. Araştırmaya katılan kadınların % 37’sinin çalışmasına eşi ya da birlikte olduğu kişi tarafından engel olunmuştur. Araştırmanın önemli sonuçlarından biri de eşi veya birlikte yaşadığı kişi tarafından fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalan kadınların % 49’unun, yaşadıkları şiddeti kimseye anlatmadıklarını göstermektedir (KSGM, 2009: 17). Benzer şekilde Altınay ve Arat tarafından gerçekleştirilen araştırmada da şiddete uğrayan kadınların neredeyse yarısı, bu durumdan daha önce kimseye bahsetmemiştir (Altınay, Arat, 2008: 80). Mor Çatı tarafından gerçekleştirilen, 1990-1995 yılları arasında vakıf’a başvuran 1000’e yakın kadın ve çocuklarla yapılan görüşmelerin değerlendirmesini içeren araştırmaya göre, aile içi şiddete maruz kalan kadınlar başvuruların ana grubunu oluşturuyor. Resmi ya da imam nikâhlı olan, kuması olan, beraber olduğu kişi ile birlikte yaşayan ya da boşandığı erkekle birlikte yaşayan kadınlar, birlikte oldukları erkeğin şiddetine maruz kalmışlardır. Boşandığı ve ayrı yaşadığı halde eski kocasından şiddet gören kadınlar da başvuranlar arasında yer almıştır (Mor Çatı, 1996: 7). Şiddet gören kadınların tanıklıklarına dayanan araştırmalar, kadınların çok büyük oranda hayatlarının herhangi bir döneminde bir kez de olsa şiddete maruz kaldığını gösterir. Ancak daha çarpıcı olan, kadınların önemli bir kısmının evlilikleri süresince şiddete maruz kaldığı gerçeğidir. Aile içinde baba ya da erkek kardeşin şiddetine maruz kalan ve çoğu zaman bu şiddet ortamından uzaklaşmak üzere evlilik yapan kadınlar, evlendiklerinde de kocaları tarafından şiddete uğradıkları gerçeği bilinmektedir*.

* Bu yöndeki araştırmalar için bakınız; “Bağır Herkes Duysun Dayağa Karşı Kadın Dayanışması Kampanyası, Hazırlayanlar: Banu Pakar vd., Kadın Çevresi Yayınları, İstanbul, 1998; Bora, Aksu, Üstün, İlknur, “Sıcak Aile Ortamı Demokratikleşme Sürecinde Kadınlar ve Erkekler”,Tesev Yayınları, İstanbul, 2005; Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, “Evdeki Terör Kadına Yönelik Şiddet”,

Erkeklerin kıskançlığı, kadınların ev ve ailedeki görevlerine ilişkin erkeklerin beklentileri, erkeklerin kendi kadınlarına yaptıkları yanlışlardan ötürü cezalandırabilme hakları olduğu inancı, erkeklerin otorite kurma ve sürdürme pozisyonlarının önemi, şiddet ataklarının dört ana nedenini oluşturmaktadır (R. Dobash, P. Dobash, 1992: 4).

Erkeklerin toplumsal kadınlık rollerine dayalı beklentileri, aile içi iş bölümüne de yansımaktadır. Aile içi iş bölümü, belirli iş tiplerinin ev içi, ücretsiz ve genellikle kadınlara ait, diğer işlerin ise kamusal, ücretli ve genellikle erkeklere ait olarak kurulduğu bir iş bölümüdür. Bu iş bölümü, kadının yeri ile ilgili görüşü de yansıtır. Aile içinde kadının yerini tanımlayan unsur ise ailenin işleyiş biçimini belirleyen erkek iktidarındır.

Aile üzerine farklı ülkelerde yapılan araştırmalar, gençleri yaşlılara ve kadınları erkeklere tabi kılan ataerkil örüntüyü ve onu destekleyen erkek otorite ideolojilerini ortaya koymaktadır (W. Connell, 1998: 169-170).

Aile içi şiddeti üreten etmenler yalnızca ailenin içyapısından değil; toplumsal, hukuksal, ekonomik, geleneksel, siyasal ve eğitimsel yapısı içerisinde, kadını ayrımcılığa uğratan ve onu erkeğe bağımlı kılan mekanizmaların tümünden beslenmektedir. Toplumun erkek egemen yapısından kaynaklanan ve yasalarla desteklenen; erkeğin kadına göre üstün konumu ve kadının erkeğe hizmet etmesinin ve aile içi kararlarda kadından daha fazla söz sahibi olmasının doğal görülmesi, şiddeti besleyen ayrıca unsurlardandır (İlkkaracan, Gülçür, 1996: 25).

Yapılan araştırma sonuçları, kadınların ev içi ilişkilerdeki eşitlik taleplerine karşın yoğun bir koca denetimi altında olduklarını göstermiştir. Kadınların alışverişe çıkmaktan aileleriyle görüşmelerine kadar pek çok hareketi kocanın iznine tabidir. Evli kadınlar, kendi hayatlarını yönlendirmek ve kendi kararlarını almak konusunda çok dar bir alanda hareket etmektedirler (Altınay, Arat, 2008: 77).

Şiddete karşı koymaya çalışan ya da şiddet ortamından uzaklaşmaya çalışan kadınlar, çoğunlukla ailelerinden ya da komşularından yardım görmemektedir. Maruz kaldıkları şiddeti açıklama cesareti gösteren ve şikâyetinde bulunan kadınlar ise, devletin ve adli makamların ilgisizliği ile karşılaşmışlardır. Bugün de büyük ölçüde devam ettiği üzere devlet, aile içi şiddetin cezalandırılmasında yeterli çabayı göstermemektedir. Yasal olarak birçok düzenlemede kadın erkek eşitliği sağlanmış

olsa da, uygulamada eşitsizlik ve ayrımcılık varlığını sürdürmektedir. Mevcut eşitsiz yapı, kadınların özgürleşmesini engellemekte ve onları şiddet içeren ilişkiler içinde yaşamaya zorlamaktadır (Mor Çatı, 2007: 16).

Yapılan araştırmalar, kadınların dışarıdan yardım arama ya da şiddet uygulayan eşlerini terk etme kararlarını gözden geçirmeleriyle ilgili olarak toplumsal ve kültürel unsurların çok önemli bir etken olduğunu ortaya koymaktadır. Kadınları eş ve anne olarak aile içinde konumlandıran erkek egemen toplumsal yapı, evliliğin yürütülmesi sorumluluğunu kadına yükler. Bozulan evliliklerde kadının hatası sorgulanır. Biten bir evlilikte kadının suçlanacak olması, kadınların şiddete katlanmasına ve uzun süre yardım aramamasına neden olabilmektedir (Mor Çatı, 2007: 21). Araştırmalar, şiddete maruz kalan kadınların yaşadıkları şiddeti durduramadıklarında veya şiddet ortamından uzaklaşamadıklarında çaresizlik duygusu yaşadıklarını, uzun süre şiddete maruz kaldıklarında ise bu duygunun kronikleştiğini göstermektedir (KSGM, 2008: 16).

Şiddete uğrayan kadınların daha yüksek oranda kaygı, depresyon, güvensizlik, intihar girişimleri, alkolizm, kabus görme, sürekli tetikte olma ve bedensel semptomlar üretme gibi travma sonrası strese bağlı psikolojik rahatsızlıklar yaşadıkları görülmektedir (İlkkaracan, Gülçür,1996: 32).

Şiddete uğramak ve sürekli şiddete uğrama tehdidi altında yaşamak, kadınların kendilerine olan güvenlerini ve kendi hayatları hakkında bağımsız karar verme yetilerini yok etmektedir. Bu anlamda şiddete maruz kalan kadınların şiddet ortamından uzaklaşarak çaresizlik duygusundan kurtulabilmeleri, kendi kararlarını verebilmeleri ve yeni bir hayat kurabilmeleri için güçlenmelerinde sığınma evlerinin varlığı ve yaygınlığı önemlidir. Bu bağlamda kadın sığınma evlerinin tarihsel gelişiminde ve işleyiş modellerinin belirlenmesinde, kadın hareketinin etkisi ve rolü önem kazanmaktadır (Açıkel, 2009: 16)

Yapılan araştırma ve literatür taramalarının verilerine bağlı olarak, aile içi şiddeti en fazla yaşayan bireyler kadınlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadına yönelik şiddet dünyada, bütün kültürlerde ve toplumlarda yaygın olarak görülen evrensel bir olaydır. Kadına yönelik şiddet, aile içinde ve dışında olmak üzere her iki alanda da yer almaktadır. Aile içinde şiddeti uygulayanlar olarak özellikle erkekler gösterilmektedir. Yapılan araştırmalara bakıldığında aile içi şiddete maruz kalan kadınların oranı azımsanmayacak derecede görülmektedir. Yine Başbakanlık Aile

Araştırma Kurumu'nun yapmış olduğu bir çalışmada ailelerin %34'ünde fiziksel şiddet olduğu belirlenmiştir(Güler, vd. ,2005: 51-56).

10 Aralık 1948 tarihinde BM Genel Kurulunca kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi'ne göre kadın erkek eşitliği, temel prensiplerden biri kabul edilmiştir. Buna karşın kadın ve erkek arasındaki eşitsiz güç ilişkisine dayanan ve bu ilişkinin sürdürülmesinde işlev gören, erkeklerin kadınlara sistematik olarak uyguladıkları şiddet, çoğunlukla bir insan hakkı ihlali olarak görülmemektedir. Kamuoyunda, örneğin din temelli ya da etnik kökene dayalı olarak diğeri üzerinde egemenlik kurmuş bir grubun uyguladığı baskı ve şiddet, insan hakları ihlali olarak görülür ve sonlandırılması yönünde baskı kurulur. Erkekler ve kadınlar arasında yaşanan ve diğeri üzerinde egemenlik kuran bir cinsin uyguladığı sistematik şiddet ise, özellikle aile içinde yaşandığında, hem toplum hem devlet tarafından eşler arasında çözülmesi gereken özel bir mesele olarak değerlendirilir (İlkkaracan, Gülçür, 1996:21).

Kadına karşı şiddet uygulayanların genellikle erkekler olduğu dikkat çekmektedir. Burada şiddetin tanıdık, bildik ve güvenilir kişiler tarafından daha çok uygulandığı görülmektedir. Buna karşın yabancılardan şiddet gören kadınların nadir olduğu dikkatleri çekmektedir. Gelişmiş ülkelerde yapılan çalışmalarda, görüşülen kadınların üçte bir ile üçte ikisinin eşi tarafından dövüldüğü belirlenmiştir (Subaşı, 2003). Özellikle gelişmekte olan ülkelerden oluşan 4 kıta ve 24 ülkede yapılan bir çalışmada, görüşmeye alınan kadınların %20-50'si eşlerinden fiziksel şiddet gördüklerini belirtmişlerdir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ise kadına karşı şiddet uygulayanlar genellikle evli çiftlerin eşleri veya çiftlerin partnerleri tarafından yapıldığı görülmektedir. Ekonomik ve cinsel şiddetin kadınlar tarafından şiddet olarak tanımlanmaması, kadınların bu konudaki bilgilerinin yetersiz olduğunu ya da bu davranışları şiddet olarak düşünmediklerini gösterebilir ya da karı koca arasında yaşanabilecek cinsel taciz olaylarının, evlilik ve aile yapısı içinde şiddetten sayılmaması ya da bir yabancı ile paylaşılacak derecede mahrem bir konu olarak algılanması düşünülebilir. Ayrıca kadınlar arasında fiziksel ve sözel şiddeti ifade edenlerin yüksek olmasının nedeni, bu şiddet türlerinin toplumda daha fazla görülmesinden kaynaklanabilir. Aynı zamanda T.C Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu'nun verilerinde de kadınlara şiddet uygulayanların %96'den fazlasının erkekler, şiddete maruz kalanların %90'ından fazlasının kadınlar ve çocuklar olduğu belirtilmektedir (Ulutaşdemir, 2002: 15-20).

Kadına yönelik şiddet ilk olarak Viyana’da düzenlenen BM Dünya İnsan Hakları Konferansı’nca insan hakları ihlali olarak tanınmıştır. Konferans kadına yönelik şiddeti, kadınların fiziksel bütünlüğünü, bireysel özgürlüklerini ve temel haklarını tehdit eden davranışlar olarak tanımlamıştır (Arın, 1998:201).

Kadınlara yönelik şiddet, erkeklerin kadınlar üzerindeki egemenliğine ve kadınlara yönelik ayrımcılığa sebep olan ve kadınların tam gelişimini engelleyen, kadınlar ve erkekler arasındaki tarihsel ve eşitsiz güç ilişkilerinin bir göstergesidir (BM,1996:75). Bu anlamda toplumsal cinsiyet ilişkilerinin tarihsel, politik ve sosyal bağlamı içinde değerlendirilmeli ve incelenmelidir. Kadınlara yönelik şiddeti bireysel bir sorun ya da yolunda gitmeyen bir ilişki meselesi olarak değerlendirmek, kaçınılmaz olarak gerçekliğin gerisinde kalacak ve dolayısıyla değişim sağlamada başarılı olamayacaktır (Mor Çatı, 2007:15).

Bu bağlamda kadına karşı şiddet uygulamalarını arttıran veya sürekliliğini tetikleyen olayların başında, ekonomik yetersizliğin geldiğini söylemek doğru olacaktır. Bilindiği gibi yoksulluk ve baskı şiddet davranışının ortaya çıkmasında önemli faktördür. Düşük gelir düzeyi ile birlikte yaşanan stres ve kısıtlı kaynaklar şiddet riskini artırmaktadır.

Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi’nin 1992 tarihli 19 sayılı Genel Tavsiye kararında kadına yönelik şiddet, kadınların erkeklerle eşit hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını engelleyen bir ayrımcılık türü olarak tanımlanmıştır. Bu karar 1993’te BM Genel Kurulu tarafından kabul edilen “Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi”ne de temel teşkil etmiştir (Altınay, Arat, 2008:11). Söz konusu bildirmede kadına yönelik şiddet, “ister kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar veren ya da verebilecek olan, toplumsal cinsiyete dayalı bir eylem, uygulama ya da bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma” olarak tanımlanmıştır (madde.1). Bu tanım kısıtlayıcı olmayıp, aile ya da toplum içinde meydana gelen fiziksel, psikolojik şiddet, cinsel taciz, tecavüz, evdeki kız çocuklarının cinsel istismarı, çeyizle bağlantılı şiddet, evlilikte tecavüz, kadınların zararına olan kadın sünneti gibi geleneksel uygulamalar, birlikte olunan kişi tarafından uygulanan şiddet, seks işçiliğine zorlama ve nerede olursa olsun devletin yürüttüğü ya da göz yumduğu fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddeti vs. de kapsamaktadır (madde. 2).

4-15 Eylül tarihleri arasında Pekin’de düzenlenen Dördüncü Dünya Kadın Konferansı sonucunda kabul edilen Pekin Eylem Platformu’nda, kadına yönelik şiddetin; eşitlik, kalkınma ve barış hedeflerine ulaşılmasını engellediği ve kadınların insan haklarını ve temel özgürlüklerini kullanmalarını engellediği, bozduğu ve değersiz hale getirdiği vurgulanmıştır. Pekin Eylem Platformu’nda bildirgede yapılan tanım yinelenerek, kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda devletin görev ve sorumlulukları olduğu belirtilmiştir (KSGM, 2003: 239).

Kadına yönelik şiddetin uluslararası metinlerde kadının insan hakları ihlali olarak tanınmasına ve engellenmesinde devlete sorumluluk yüklenmesine karşın, ileride değinileceği üzere istatistikler, tüm dünya genelinde kadınların yoğun olarak şiddete maruz kaldıklarını göstermektedir. Her gelir ve öğrenim düzeyinden, her yaşta, evli, bekâr ya da boşanmış kadınlar şiddete maruz kalabilmektedir (KSGM, 2008:15). Kadınların maruz kaldığı şiddet, fiziksel davranışlardan ibaret değildir. Kadına yönelik şiddet fiziksel olmayan biçimler alabilir.

Yine bu bağlamda konuyu detaylandırarak olursak; birleşmiş milletlerin “The World’s Women:1970-1990” başlıklı kitabından alınan bazı rakamlar, ülkelere göre şöyledir: Hindistan’da çeyizine el koymak için öldürülen kadın sayısı, 1985’999; 1986’da 1319; 1987’de 1780’dir. Bunlar polise, bu nedenle ihbar edilen olaylardır. Avusturya’da 1985’te 1500 boşanma davasının %59’unda, ev içinde kadına yönelik şiddet, boşanma nedenlerinde önemli bir rol oynamıştır. İngiltere’de 1983’te 1334; 1984’te 1433; ve 1985’te 1842 ırza geçme olayı kayıtlara yansımıştır. Bu, geçen yıllarla ırza geçme olaylarının değil kadınların başlarına geleni bildirme sayısının arttığı şeklinde yorumlanmıştır. Biliyoruz ki kadınların ırza geçme olaylarını resmi makamlara bildirme olayları çok zordur. Zordur, çünkü kamuoyuna duyurulacak ve başına geleni herkes duyacaktır. Zordur; çünkü olayı poliste, savcılıkta, mahkemede defaatle anlatırken tekrar tekrar yaşayacaktır. Bir insandan bütün bunlara göğüs germesi beklenemez. Kahramanlık herkesin yapacağı iş değildir! Nitekim kadın haklarının en gelişkin olduğu Kanada, ABD ve Kuzey Avrupa ülkelerinde ırza geçme oranının resmi kayıtlara yansıyanın on katı olduğu düşünülmektedir. Yine İngiltere’de her yedi kadından biri eşinin tecavüzüne maruz kalmaktadır. ABD’de her on sekiz dakikada bir kadın dövülmekte ve altı dakikada bir kadının ırzına geçilmektedir. Fransa’da, şiddet kurbanlarının %95’i kadınlar ve %51’ine de beraber oldukları erkekler şiddet uygulamaktadırlar (Güler, vd., 2005:51-56:).

Türkiye için güvenilir istatistik rakamlar bulunmadığı için yurt dışından örnekler vermeye mecbur kalıyoruz. 1988’de yapılmış ve Türkiye’de evli her dört kadından birinin dayak yediğine dair PİAR araştırmasının asıl metnini bulmak mümkün değildir. Bu konuda istatistik yapmak, o konuyu kaynak ayırmak önce konuya önem vermeyi gerektirir. Sorunun varlığının kabulünü gerektirir. Türkiye’nin resmi politikası açısından, kadına uygulanan şiddet, “Vûkûat-ı Adiyе”dendir ve önemsizdir. O nedenle, konuya ciddiyetle eğilip üzerinde araştırma yapmanın gereği de duyulmamaktadır. Ne yazık ki yazdığımız yazılarda başka ülkelerin istatistiklerine gönderme yapma zorunluluğu doğmaktadır ve bu bilgiler Türkiye’de kadına yönelik şiddet bulunmadığı için rakamları da yoktur anlamına gelmez(Arın, 1996).

Savaşlarda tarihin bilinen dönemlerinden beri, yenen ülkelerin askerleri yenilen ülkelerin kadınlarının kitleler halinde ırzına geçer. Bunun en son uygulamasını Bosna’da görmekteyiz. Avrupa birliği olgu saptama gurubuna göre Bosna’da savaşın ilk bir ayında 20.000 kadının ırzına geçilmiştir

3.2.1. Kadına yönelik şiddet türleri

Yine bir insan hakları ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir biçimi olarak anlaşılmaktadır. İster kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadına fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar veya ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem ve bu eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir. (Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi-İstanbul Sözleşmesi)

Yine kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranışı ifade eder. (Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Maddesi)

Kadınla erkek arasında çağlardır süregelen, eşit olmayan güç ilişkilerinin bir yansıması olan kadına yönelik şiddet; ağır bir insan hakkı ihlali ve ciddi bir toplumsal sorun olarak kültürel, ekonomik, coğrafi sınır tanımaksızın tüm dünyada varlığını sürdürmektedir. 1993 tarihli Birleşmiş Milletler (BM) Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi’nde kadına yönelik şiddet, “ister kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik acı veya ıstırap veren ya da verebilecek olan cinsiyete dayalı bir eylem uygulama ya da bu tür eylemlerle

tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma” şeklinde tanımlanmaktadır. (Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi 1993 Birleşmiş Milletler)

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti, “bir kadına sırf kadın olduğu için yöneltilen ya da oransız bir şekilde kadınları etkileyen şiddet” olarak tarif etmektedir.* Mayıs 2011’de devletlerin imzasına açılan Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi’nde ise “kadına karşı şiddetten, kadınlara karşı bir insan hakları ihlali ve ayrımcılık anlaşılacağı” ve “bu terimin toplumsal cinsiyete dayalı tüm şiddet eylemlerini kapsayacağı” ifade edilmektedir.* Ne şekilde yaşanırsa yaşansın kadına yönelik şiddet; kadının yaşamına korku ve güvensizliği sokmakta, fiziksel ve ruhsal sağlığını olumsuz yönde etkilemekte, toplumsal yaşama katılımını engellemektedir.

Dünya Bankası verilerine göre dünya genelinde şiddet nedeniyle hayatını kaybeden 15-44 yaş grubundaki kadınların sayısı; kanser, sıtma, trafik kazası ve savaşlar nedeniyle ölen kadınlardan daha fazladır**.

BM tarafından yapılan bir araştırmaya göre hayatının herhangi bir döneminde fiziksel şiddete uğrayan kadınların oranı %12’den başlayıp, değişen bölgelere göre % 59’lara kadar (Zambiya) yükselebilmektedir***.

BM İstatistik Bölümü (UNSTATS) verilerine göre, 1995-2006 döneminde hayatında en az bir kez fiziksel şiddete maruz kalan kadınların oranları ve ülke karşılaştırmalarından örnekler şu şekilde sıralanabilir: Kanada %8, İsviçre %11, İtalya %14, Japonya %15, Danimarka %20, Avustralya %27 Almanya %29, Hindistan’da ise sadece 2007 yılında çeyiz geleneği nedeniyle her gün 22 kadın öldürülmüştür. Avrupa Birliği tarafından yürütülen bir diğer araştırma ise; her beş kişiden birinin, arkadaş çevresinde ya da ailesinde ev içi şiddete tanık olduğunu belirttiğini ortaya koymaktadır (Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2012-2015): 2012: 9-10).

* Ayrıntılı bilgi için bkz. Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi Genel Tavsiye Kararları 12 No’lu Tavsiye Kararı, 8. oturum, 1989.

** 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul’da imzaya açılmış ve Nisan 2012 itibarıyla Türkiye’nin de aralarında bulunduğu 18 ülke tarafından imzalanmıştır. Türkiye tarafından, 24 Kasım 2011 tarihinde çekincesiz olarak onaylanan sözleşme, 8 Mart 2012 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

*** Ayrıntılı bilgi için bkz. World Bank Study World Development Report: Investing in Health, New York, Oxford University Press, 1993.

*** Dünya Kadınları Hakkında BM Çalışması Raporları, 2010.

Şiddeti önlemeye ve şiddete maruz kalanı koruma ve desteklemeye dönük tıbbi, hukukî, kolluk hizmetleri ve sosyal hizmetlere ilişkin masraflar da büyük bir maliyet oluşturmaktadır. Örneğin, İngiltere ve Galler'deki ev içi şiddetin toplam maliyetinin yılda yaklaşık 23 milyar pound, Avustralya'da ise kadına ve çocuğa yönelik şiddetin yıllık maliyeti 13.6 milyar dolar, Yeni Zelanda'da ülkede ev içi şiddetin maliyetinin en az 1.2 milyar dolar, Kanada'da ise maliyet 1.16 milyar doları bulmaktadır (Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2012-2015): 2012: 10).

Türkiye'de aile içinde kadına yönelik şiddetin gündeme gelmesi, 1980'lerin ortalarına denk düşmektedir. 1980'lerle birlikte, kadın hareketinin öncülük ettiği kampanya, sokak eylemi ve toplantı benzeri çalışmalarla aile içi şiddetin görünürlük kazanmasında önemli adımlar atılmaya başlanmıştır.

Kadına yönelik politikalarda yaşanan değişimin en önemli yansıması yasal alanda olmuştur. 2000'li yıllarla birlikte başta Anayasa olmak üzere, yasalarda kadın-erkek eşitliği ilkesi daha da güçlendirilmiştir. Medeni Kanun, İş Kanunu ve Türk Ceza Kanunu gibi temel kanunlarda yapılan eşitlikçi reformlarla, Türkiye'de tüm mevzuat, kadın erkek eşitliği ilkesini gözeterek ve kadına yönelik şiddete sıfır tolerans tanıyan bir yapıya kavuşturulmuştur. Ayrıca, 2005 yılında yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediyeler Kanunu ile Büyükşehir Belediyeleri ile nüfusu 50 bini geçen belediyelere kadın ve çocuklar için konukevleri açma görevi verilmiştir. Bu temel kanunların yanı sıra aile içindeki şiddetin önlenmesi amacını taşıyan ve Türkiye'de aile içi şiddet kavramının ilk kez hukuksal bir metinde tanımlanmasını sağlayan 1998 tarihli 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'da 2007 yılında değişikliğe gidilerek, Kanun'un kapsamı genişletilmiştir. Kanun'un uygulanmasına dair yönetmelik ise 2008 yılında yürürlüğe girmiştir*.(Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2012-2015): 2012: 13).

Ancak söz konusu düzenlemelere rağmen, uygulamada duyulan ihtiyaç nedeni ile Kanun'un yeniden ele alınması ve değerlendirilmesi ihtiyacı doğmuştur. Bu kapsamda, ilgili kurum ve kuruluşların katkı ve katılımlarıyla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı** bünyesinde yürütülen yoğun çalışmalar sonucunda 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun 20 Mart

* Ayrıntılı bilgi için bkz. 1998 tarihli ve 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun maddesi.

** 3/6/2011 tarihli ve 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile kurulmuş olup, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, adı geçen KHK ile ilgili Bakanlık altında yeniden yapılandırılmıştır.

2012’de yürürlüğe girmiştir. Kanun ile şiddetle mücadelenin bir üst seviyeye taşınması, kadın ve aile bireylerine yönelik şiddete geniş bir perspektifle bakılması amaçlanmaktadır. (Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2012-2015): 2012: 14).

Bu gelişmenin yanı sıra, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 7 Nisan 2011 tarihinde Strazburg’da onaylanan “Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi” 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul’da imzaya açılmıştır. Sözleşme Türkiye tarafından 24 Kasım 2011 tarihinde kabul edilmiş, 8 Mart 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu önemli belgeyi onaylayan ilk devlet Türkiye’dir. (Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2012-2015): 2012: 15).

2005 yılında töre ve namus cinayetleri ile kadınlara ve çocuklara yönelik şiddetin sebeplerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde Meclis Araştırma Komisyonu kurulmuş, Temmuz 2006’da “Çocuk ve Kadına Yönelik Şiddet Hareketleri ile Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi için Alınacak Tedbirler” konulu 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi yayımlanmıştır. Genelge ile, kadına yönelik şiddet ve töre/namus cinayetleri konusunda alınacak önlemlere ilişkin öneriler ve bu önerilerin hayata geçirilmesinden sorumlu kurum ve kuruluşlar belirlenmiştir. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ise bu konuda koordinatör kurum olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda Genel Müdürlük, genelgede belirlenen sorumlu kuruluşlar ve işbirliği kuruluşlarının genelge kapsamında gerçekleştirdikleri faaliyetlere ilişkin bilgileri, üçer aylık periyotlar halinde derleyerek Başbakanlığa sunmaktadır. (Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2012-2015): 2012: 15).

12 Nisan 2012 tarihinde ise Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü ile İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı arasında “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kapsamında Sunulan Hizmetlerde Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesine, İşbirliği Yapılmasına ve Eşgüdümün Artırılmasına Dair Protokol”^{*} imzalanmıştır. Protokol çerçevesinde; komutanlık personelinin “toplumsal cinsiyet eşitliği” ve “kadına yönelik şiddet” konularına ilişkin duyarlılık ve farkındalığının artırılması ve komutanlık bünyesindeki okulların

* Protokol hakkında ayrıntılı bilgi için bk. 12 Nisan 2012 Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kapsamında Sunulan Hizmetlerde Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesine, İşbirliği Yapılmasına ve Eşgüdümün Artırılmasına Dair Protokol.

müfredatına bu konuların dâhil edilmesi, şiddet mağduru kadınlara yönelik sunulan hizmet kapasitesinin geliştirilmesi ve standardizasyonun sağlanması ve bu kapsamda yeterli personelin yetiştirilmesi yönünde çalışmalar yürütülmesi öngörülmektedir.

Kadına yönelik şiddet türleri fiziksel, cinsel, sözel, ekonomik ve psikolojik ve sosyal şiddet olarak sınıflandırılmaktadır. Fiziksel şiddet; tokat atma, yumruklama, tekmeleme, yere ya da duvara fırlatma, kadının bedeninde sigara söndürme, saç yolma, saçından sürükleme, ısırma, tükürme, boğma, yakma, bir alet kullanarak dövme (sopa, demir vs.), silahla yaralama, eşyaları kırıp dökme, duvara tabak, şişe vb. fırlatma gibi çeşitli biçimler alabilmektedir. Cinsel şiddet; cinsel ilişkiye zorlama, cinsel ilişki sırasında istenmeyen davranışlarda bulunmaya zorlama, herhangi bir cisimle kadının cinsel organına saldırıda bulunma, fuhşa zorlama, ensest ilişkiye kalkışma ya da gerçekleştirme tecavüz etme vb. biçimlerde görülmektedir. Sözel şiddet; aşağılayıcı sözler söyleme, zaaflarıyla alay etme, aşırı genellemeler yapma (sen hep böylesin gibi), suçlama, küfür etme, küçük düşürme, hakaret etme, bağırma, korkutma, kadının özgüvenini yitirmesine neden olma, tehdit etme vb. suretiyle gerçekleşmekte ve kadının baskı altına alınarak sindirilmesine neden olmaktadır. Ekonomik şiddet; kadının çalışmasına izin vermeme, çalışan kadının kazandığı paraya el koyma, ev giderleri için yeterli para vermeme, kadının mal/mülkünü kontrol etme, evin giderlerini karşılamama vb. hallerinde söz konusudur. Kadın yoksulluğu kavramı bu kapsamda değerlendirilir (Damka, 2009). Yüksek gelir düzeyine sahip bir ailede, gelirin kontrolü erkekte olduğundan kadın parasız bırakılabilmektedir. Psikolojik ve sosyal şiddet (duygusal şiddet); kadınlara doğrudan iletişimi kesmek, onunla konuşmamak, kadının kendisini ifade etmesini, görüş ve düşüncelerini açıklamasını engellemek, kadının sosyal hayatını katı kurallarla sınırlama, sürekli eleştirmek, çevresiyle bağlarını koparmak, kadın için önem taşıyan kişi veya eşyalara zarar vermekle ya da kadından uzaklaştırmakla tehdit etmek (özellikle çocuklarını göstermemekle tehdit etme), kadının ailesiyle ya da arkadaşlarıyla görüşmesine engel olmak, aldatmak, aşağılama, vb. gibi çok çeşitli şekillerde uygulanabilmekte ve kadınların ruhsal olarak sindirilmesi ve güçsüz bırakılmasına neden olmaktadır (Açikel, 2009).

Kadına yönelik şiddetle mücadele, Türkiye'nin imzalamış olduğu uluslararası sözleşmeler ve Birleşmiş Milletler kararlarıyla da devletin öncelikli sorumluluklarından birisi olarak tanımlanmıştır. Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türülü Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi'nin 1989'da aldığı 12 sayılı Genel

Tavsiyesi devletleri kadına yönelik şiddetle mücadele etmeye davet etmiş, bu konuda istatistiksel verilere ihtiyaç duyulduğunu belirlemiştir. Komitenin 1992 yılında aldığı 19 sayılı Genel Tavsiyesi ise toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti, kadınların erkeklerle eşit hak ve özgürlüklerden faydalanabilmelerini engelleyen bir ayrımcılık türü olarak tanımlamıştır. Bu karar, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından yayınlanan Kadına Yönelik şiddetin Önlenmesi Bildirgesi'ne de temel teşkil etmiştir. Bu bildirme; devletlerin gelenek, görenek veya din gibi gerekçeler öne sürerek kadına yönelik şiddetle mücadele alanındaki sorumluluklarını aksatmamaları gerektiğini vurgulamıştır (Merry 2006: 76).

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının var olan potansiyellerini gerçekleştirmelerinin önündeki en önemli engellerden birisi olmaya devam etmektedir. Özellikle kız çocukları ve kadınlar, çekirdek aile içinde, geniş aile bağlamında, sokakta, okulda ve iş hayatında fiziksel, ekonomik, psikolojik ve cinsel şiddete maruz kalmakta; yaşanan şiddetin kız çocuklarının okuyamamasından kadınların toplumsal hayata etkin katılamamalarına, kadınların çocuklarına uyguladıkları şiddetin artmasından istenmeyen evliliklere, sakatlıklardan ölümlere kadar çok kapsamlı sonuçları olmaktadır. Namus adına işlenen cinayetler bu şiddet türünün en ölümcül ve görünür biçimlerinden biridir. Ancak daha az görünür biçimleriyle de kadına yönelik şiddet, Türkiye'de yaşayan milyonlarca kadının bedensel ve ruhsal bütünlüğünü tehdit etmektedir. Aile içi şiddet, özellikle koca şiddeti, kadınların yaşamlarının “belirleyici bir boyut”unu oluşturmaktadır (Bora ve Üstün 2005, 18).

Türkiye'de 1980'lerden bu yana kadınlara ve toplumsal cinsiyete yönelik araştırmalar yaygınlaşmış, hem beşeri ve sosyal bilimler alanını hem de toplumsal algıyı dönüştüren ve zenginleştiren çalışmalara imza atılmıştır. Ancak yapılan akademik çalışmalar ağırlıklı olarak feminist tarih yazımı, edebiyat, emek, çalışma hayatında kadınların konumu, İslam-başörtüsü konuları, kadınların siyasal katılımı ve kadın hareketinin demokrasiye katkıları alanlarına yoğunlaşmış, şiddet konusu çok eksik kalmıştır*.

* Ayrıntılı bilgi için bkz. Demirdirek 1993, Çakır 1994, Kandiyoti 1996, Tekeli 1998, Altınay 2000 ve 2004, Berktaş 2003, Zihnioğlu 2003, Parla ve Irzık 2004, Tekeli 1986, Sirman 1989, Güneş-Ayata 1993, Arat 1994, Ecevit 1993, Özbay 1993, Kümbetoğlu 1995, Tan-Ecevit-Üflür 2000, Acar-Savran 2004, Toprak ve Kalaycıoğlu 2004, Bora 2005, Çağlayan 2007, Acar 1993, Göle 1993, Özyürek 2000, Çakır 2000, Arat 2001, 2005.

Kadınlar çoğu kez şiddet türlerinin birden fazlasına maruz kalmaktadır. Fiziksel şiddete uğrayan kadınlar çoğunlukla cinsel şiddete de uğramakta, buna küfür, tehdit, aşağılama da eklenmektedir. Kadına yönelik şiddet, bütün türleriyle en yaygın olarak aile içinde yaşanmakta ancak ailenin kutsallığı ve mahremiyeti içinde dile getirilmemektedir.

3.2.2. Uluslararası sözleşmelerde kadına karşı şiddet

Kadına yönelik şiddet, uluslararası toplulukların gündemine kadının insan hakları kavramı çerçevesine girmiştir. Bilindiği gibi, genellikle erkekler tarafından kadınlar üzerinde egemenlik kurmaya yönelik bir güç kullanma şekli olan şiddet; hakaret, tehdit, aşağılama, dayak, cinsel taciz, tecavüz, yaralama, öldürme şeklinde görülmektedir. Şiddete uğrayanların; kendine özgüvenini, girişimcilik ruhunu, değerlerini yitirdiği görülmektedir. Bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de aile içi şiddet en çok kadınları ve çocukları mağdur etmektedir. Ancak, kadına yönelik şiddetin günümüzdeki anlamda bir sorun olarak ele alınması, önlenmeye çalışılması, mağdurların korunması, failin cezalandırılması çalışmaları dünyada İnsan haklarının evrensel bir değer olarak tanınması ve geliştirilmesiyle dünyada olduğu gibi ülkemizde de ailede ve toplumda kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın kaldırılması çalışmaları sürmektedir.

Bu çalışmalar, kadına yönelik şiddetin önlenmesi mücadelesinin de hareket noktasını oluşturmuştur. Çok yakın zamanlarda, 1970'lerden sonra gündeme gelebilmiştir. 1990'lardan sonra da uluslararası belgelerde kapsamlı olarak düzenlenmeye başlanmıştır. 25 Kasım'ların "Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması İçin Uluslararası Mücadele Günü" olarak kabul temelinde trajik bir olay yer alıyor. 25 Kasım 1960 tarihinde Dominik Cumhuriyeti'nde diktatörlüğe karşı mücadele eden üç kız kardeş (Mirabel Kardeşler) tecavüz edilerek öldürülmüş, ancak bu bir trafik kazası gibi gösterilmiştir. Bunun üzerine 1981 yılında Latin Amerikalı ve Karayipler'den kadın grupları 25 Kasım'ı "Kadına Yönelik Şiddete Hayır Günü" ilan etmişlerdir. Mirabel kardeşlerin ölümü kadına yönelik şiddetin ne ilk örneği ne de sonucusu olmuştur. Yüzyıllardır kadına uygulanan fiziksel, psikolojik, cinsel, sosyal, ekonomik şiddet tüm acımasızlığıyla devam ediyor. Kadına yönelik şiddet tarih boyunca var olduğu halde şiddet olarak algılanamamıştı. İnsan haklarından kadınların eşit olarak yararlanması ve yasalarda, yaşamda var olan ayrımcılıkların kaldırılması amacıyla 1979 yılında kabul edilen (Cedaw) Birleşmiş Milletler

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nde yaşamın her alandaki kadın sorunu ele alındığı halde, “kadına yönelik şiddet” konusunda açık bir düzenlemeye yer verilmemişti. O tarihlerde şiddet henüz bir sorun olarak ele alınmamış, dile getirilmemişti. Oysa aile içi şiddet olayları yaşanmaktaydı ve özellikle kadınların insan haklarını kullanmasının önünde önemli bir engel olarak devam etmekteydi. Ancak, kadına yönelik aile içi şiddet konusunda henüz farkındalık oluşmamış olduğundan Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi'nde, kadına yönelik aile içi şiddet düzenlenmemiştir.

1980 yılında Kopenhag'da toplanan 2. Dünya Kadın Konferansı sonuç bildirgesinde “aile içi şiddet” konusuna yer verilmiştir. BM Ekonomik ve Sosyal Konsey'in 1984 tarihli aile içi şiddete ilişkin kararında, “sorunun niteliği ve nedenleri hakkında bilgilerin genellikle gizlendiği, bu bilgilere ulaşılamadığı, bu nedenle de mağdura yardım edilebilmesi, şiddetin tekrarının önlenmesi için bu bilgilerin açığa çıkarılması, kamuoyunda farkındalık, duyarlılık yaratılması zorunludur” denilmiştir (Moroğlu, 2012).

1985 yılında Nairobi'de toplanan, 3. Dünya Konferansı sonunda yayınlanan “Kadının İlerlemesi İçin Nairobi İleriye Yönelik Stratejiler” belgesinin Barış bölümünde kadınlara yönelik şiddet konusuna değinilmiş ve önlenmesi için öncelikle hukuki tedbirlerin alınması öngörülmüştür. (Avrupa Konseyi Sözleşmeler Dizisi, 2011). BM Kadının Statüsü Komitesinin Ocak 1992 tarihli 11. oturumunda alınan 19 sayılı Tavsiye Kararında: “ Cinsiyete dayalı şiddet, kadının, kadın erkek eşitliğine dayanan haklarını ve özgürlüğünü zedeleyen bir ayırım biçimidir. Üye devletlere, aile içi şiddete ve her türlü cinsel istismara, tacize, tecavüze karşı tüm kadınları koruyacak, onların onuruna saygı gösterecek yasaları çıkarmaya; taraf devletlerin, kadınlara karşı şiddetin sürdürülmesine neden olan davranışların, örf ve adetlerin ve uygulamaların niteliği ve yaygınlığı ile bunların sonucu olan şiddet türlerini Komiteye verdikleri “Ülke Raporlarında” belirtmeyi tavsiye eder” denilmiştir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nca kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin kabul edilen ilk belge 20 Aralık 1993 tarihli “Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Bildirge”dir. BM Ekonomik ve Sosyal Konsey'in 30 Mayıs 1991 tarih ve 18 sayılı kararıyla, kadınlara karşı şiddet sorununu özel olarak ele almak üzere bir uluslararası belge hazırlanması önerilmiştir. Ayrıca, 1992 yılında Cenevre'de toplanan BM İnsan Hakları Komitesi kadına yönelik şiddet konusunu BM Genel Kurulu gündemine taşıyabilmek üzere üye ülkeleri “Kadın Haklarını Çiğnemek İnsan

Haklarını Çiğnemektir”; “Kadına Yönelik Şiddet Bir İnsan Hakları İhlalidir” başlığı altında açılan imza kampanyasına destek vermeye çağırmıştır. Dünyanın her yerinde kadınlara karşı uygulanan şiddet konusunda acilen önlem alınması talebiyle açılan bu imza kampanyası için, Türkiye’de 30.000’den fazla imza toplanmıştır. İ.Ü. Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi’nin koordinasyonunda kadın kuruluşlarıyla işbirliği içinde yürütülen imza kampanyasında Türkiye, dünyada en çok imzayı toplayan ülke olmuştur.

Birleşmiş Milletlerin 20 Aralık 1993 tarihli Genel Kurul gündemine alınan “Kadınlara Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Bildirge”, oylamaya başvurulmaksızın kabul edilmiştir. Bildirgede; şiddetin önlenmesi, failin cezalandırılması ve şiddete uğrayanın korunması konusunda devletlere düşen sorumluluklar ve görevler ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Devletlerin iç hukuklarında ceza, medeni ve iş kanunu başta olmak üzere ilgili kanunlarda düzenleme yapılması ve uygulamaya geçirilmesi, bu konuda STK’larla işbirliği yapılması öngörülmüştür. Ayrıca, şiddete uğrayanların güvenliği, fiziksel ve psikolojik tedavisi için hükümet bütçesinde yeterli ödenek ayrılması da önemle vurgulanmıştır(Moroğlu, 2012). Bildirge, hukuki bağlayıcılığa sahip olmadığı halde, kadınlara yönelik şiddetin önlenmesi açısından içerdiği ilke ve kurallarla, devletlerin iç hukuklarında düzenleme yapılması için itici güç olmuştur. Avusturya’da 1997 yılında, Almanya’da 2002 yılında şiddetle mücadele yasaları “Gewaltschutzgesetz” çıkarılmıştır. Türkiye’de 4320 sayılı “Ailenin Korunmasına Dair Kanun” 14.1.1998 tarihinde kabul edilmiş ve 17.1.1998 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Ayrıca, AB’ye uyum sürecinde 20 Mayıs 2003 tarihinde İş Kanunu’nda yapılan değişiklikle, İş K. 24. maddesinde “iş yerinde cinsel tacizin” işçinin iş sözleşmesini derhal fesih edebilmesi için haklı neden oluşturduğu kabul edilmiştir. Bundan başka; kadına yönelik fiziksel, cinsel, ekonomik şiddetin önlenmesini sağlamak ve faili cezalandırmak üzere Türk Ceza Kanunu’nda, Medeni Kanunda ve Borçlar Kanunu Tasarısı’nda yeni düzenlemeler getirilmiştir.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu 1994 yılında kabul ettiği 45 sayılı kararla: “ Kadınlara yönelik şiddetin sebepleri ve sonuçları konusunda bilgi toplamak, şiddetin önlenmesi için çözümler önermek üzere özel bir rapor yazıcı atanmasını kabul etmiştir.” Bildirgede, kadınlara yönelik şiddet, fiziksel şiddet ile sınırlanmamış, şiddet korkusu nedeniyle kadınları sindiren her türlü eylemi kapsayacak şekilde geniş tutulmuştur. 1.maddesinde “kadınlara karşı şiddetin tanımı”

yapılmış; 2. maddede şiddete ilişkin örnekler verilmiş; 4. maddede ise kadına yönelik şiddetin önlenmesi için devletlerin sorumluluklarına ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir. Cins ayrımcılığına dayalı kadınlara yönelik şiddetin yasaklandığı bölgesel düzeydeki ilk sözleşme olan “Kadınlara Karşı Şiddeti Önleme, Cezalandırma ve Ortadan Kaldırmaya İlişkin Inter Amerikan Sözleşmesi’dir”. Sözleşmede şiddet; fiziksel, ruhsal ve cinsel şiddet biçiminde tanımlanmış ve üç ayrı kategoride ele alınmıştır. Hem BM Bildirgesi’nde hem de Inter Amerikan Sözleşmesinde, özel ya da kamusal alanda kadına yönelik uygulanan şiddeti önleme, soruşturma ve cezalandırmada, devletlerin etkin ve kararlı bir politika izlemeleri önemle vurgulanmıştır. Bunun yanında “devletin veri toplama ve istatistiklere dayalı araştırma yapma görevi” olduğu da belirtilmiştir(Moroğlu, 2012).

Avrupa Konseyi’nde ve Avrupa Birliği’nde 2000’li yıllara kadar “kadının şiddetten korunmasına” dair özel bir düzenleme yapılmamıştır. Ancak, İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesinde (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nde) ve Avrupa Konseyi tavsiye kararlarında kadına karşı şiddeti önlemeye yönelik özel bir düzenleme olmamakla beraber; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nde yer alan “işkence yasağı, insanlık dışı ve kötü muamele yasağı ve zorla çalıştırma yasağı” kurallarından hareketle “BM Kadınlara Karşı Şiddetin Önlenmesine İlişkin Bildirge”deki ilkelerle örtüşen kararlar vermiştir.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nce 30 Nisan 2002 tarihinde kabul edilen tavsiye kararında, aile içi şiddetin ve kadına karşı şiddetin önlenmesi yöntemlerine ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Tavsiye kararında ve ekinde -toplumda bu konuda farkındalık yaratılması; polis, adli tıp, sosyal hizmetler alanında çalışanların ve yargı mensuplarına konuyla ilgili meslek içi eğitim verilmesi; şiddet mağdurunun güvenliğinin korunması için sığınaklar açılması, - çocuk yaşta evliliklerin önlenmesi, -medyanın desteğinin alınmasına ilişkin düzenlenmeler yapılmıştır. 2. Dünya Savaşı sonrası Avrupa’da ilkin ekonomik bütünleşme ve güçlenme amacıyla kurulan günümüzdeki adıyla Avrupa Birliği’nde; Avrupa Komisyonu’nun tavsiye kararlarında kadına yönelik şiddet konusu, iş yerinde cinsel tacizin önlenmesi olarak sadece çalışma yaşamıyla sınırlı olarak ele alınmıştır. Avrupa Komisyonu’nun “İşyerinde Kadın ve Erkeklerin Onurunun Korunması Hakkında” 27.11.1991 tarihli Tavsiye Kararı’nda: İşyerinde cinsel nitelikli istenmeyen davranışın üstün veya astın yapmış olması, cinsel tacizin varlığı

bakımından bir farklılık yaratmaz denilerek cinsel tacizin önlenmesi ve mağdurun korunmasında izlenmesi gereken ilke ve yöntemlere yer verilmiştir. Ayrıca cinsel tacizin fiziksel veya sözlü ya da sözsüz şekilde gerçekleşebileceğine de dikkat çekilmiştir.

Avrupa Konseyi Parlamenterler Komitesi'nin 1997 yılında aldığı "Avrupa Çapında Kadınlara Karşı Şiddete Sıfır Hoşgörü" kararıyla 1999 yılı "Avrupa Kadınlara Karşı Şiddete Hayır Yılı" ilan edilmiş ve bu çerçevede bir imza kampanyasının başlatılması önerilmiştir. Bu kararda; üye devletlerin iç hukuklarında özel düzenlemeler yapması, böylece cinsiyete dayalı şiddete uğramış kişilerin korunması ve cinsel tacizin önlenmesi öngörülmüştür (Moroğlu, 2012). Avrupa Konseyi'nin önerisiyle yapılan izleme toplantılarından sonra hazırlanan raporda olumlu gelişmeler olduğu görülmüştür. Örneğin; Avusturya'da ve Almanya'da aile içi şiddetin önlenmesine dair yasa çıkarılmış, İspanya ve Finlandiya'da ceza kanunlarına şiddeti cezalandıran kurallar konulmuştur.

Ayrıca, 1999 yılında kurulan Avrupa Birliği Kadın Hukukçuları Derneği (EWLA) üyeleri, Avrupa antlaşmalarında herhangi bir yasal dayanağı bulunmayan "kadınlara karşı ayrımcılığın önlenmesi ve kadına yönelik şiddet" hususuna, hazırlanmakta olan Avrupa'nın Geleceği Konvansiyonu'nda (Convention for the Future of Europa) yer verilmesini talep etmişlerdir. 24.1.2000 tarihinde Avrupa Komisyonu ve Avrupa Parlamentosu tarafından kabul edilen Daphne Programı'nda, "şiddet" en geniş anlamıyla tanımlanmıştır. Buna göre; cinsel taciz, tecavüz, aile içi şiddet, ticari sömürü, kadın ticareti, işyerinde, eğitim kurumlarında tehdit ve sindirme amaçlı konuşmalar, baskılar ve bu gibi davranışlar "cinsiyete dayalı şiddet" olarak kabul edilmiştir. (www.coe.int/conventionviolence). Avrupa Komisyonu'nun önerisi üzerine dörder yıllık bir topluluk programı haline dönüştürülen Daphne programına ayrılan bütçe 20 Milyon Euro'dur. Daphne, aday ülkelerin projelerine de açılmıştır. Avrupa Birliği hukuku çerçevesinde "cinsel taciz" kavramına ilk kez 2002 yılında çıkarılan Yönergede yer verilmiştir. 23 Eylül 2002 tarihinde kabul edilerek 5 Ekim 2002'de AB Resmi Gazetesinde yayınlanan Yönergede: "İşyerinde cinsel tacizin 'erkek ve kadına eşit davranma ilkesine' aykırı düştüğü ve bu nedenle önlenmesi gerektiği ve bu gibi ayrımcılığın engellenmesi için özellikle işe alınma ve hizmet içi eğitim aşamalarında özen gösterilmesi gerektiği" kabul edilmiştir. Yönerge yürürlük kuralına göre, içeriğinin üye ülkelerce en geç 5 Ekim 2005 tarihine kadar iç hukuklarına yansıtılması, bu yolda düzenleme yapılması gerekmektedir.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nce 28 Haziran 2006 tarihinde kabul edilen "Kadınların Şiddete Karşı Korunmasına İlişkin Tavsiye Kararında" başta şiddetin önlenmesi, mağdurun korunmasına, yargıçların bu konuda eğitimi için yapılması gereken programlara ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir. Avrupa Birliği'nde 2006 yılı "aile içi şiddetle mücadele yılı" ilan edilmiştir. 2008 yılında hem Birleşmiş Milletler'de hem de Avrupa Konseyi'nde kadına yönelik şiddete son verilmesini sağlamak amacıyla önemli adımlar atılmıştır. Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komitesi, kadına yönelik şiddetle mücadele ve mağduru koruma önlemlerini geniş çerçevede ele alan, bağlayıcı ve yaptırım içeren bir uluslararası veya Avrupa çapında bir sözleşme düzenlenmesi çağrısında bulunmuştur.

Birleşmiş Milletler ile Avrupa Birliği 10 Ekim 2008 tarihinde Brüksel'de yapılan toplantıda kadına yönelik şiddeti etkin bir şekilde önlemek üzere acil eylem planları yapılması çağrısında bulunmuşlar ve bunun bir kampanya ile desteklenmesine karar vermişlerdir. "Şiddete Hayır - Say No to Violence" imza kampanyasına çok sayıda ülkeden hükümetler, sivil toplum kuruluşları ve kişilerce destek verilmiştir. Ayrıca, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 19 Haziran 2008 tarihli toplantısında, kadınlara karşı ayrımcılığın kaldırılmasına ve kadına yönelik şiddetin önlenmesine dair sözleşme ve bildirgelere gönderme yapılarak, silahlı çatışmalarda (savaş halinde) kadınlara yönelik her türlü cinsel şiddete son verilmesi istenmiştir. Haziran 2009'da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ilk kez bir devletin (Türkiye'nin) aile içi şiddet konusunda gerekli tedbirleri almamak ve kadın mağduru koruyamamaktan dolayı tazminat ödemesine karar verdi. AİHM'in oybirliği ile verdiği karar, 47 ülke için emsal olacaktır. Mahkeme, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin yaşama hakkını güvenceye alan (2. madde), işkence ve insanlık dışı ve fena muamele yasağını düzenleyen (3. madde) ve her türlü ayrımcılığı yasaklayan (14. Madde) üç ayrı maddesinin ihlal edildiğine hükmetti.

3.2.3. Ulusal mevzuatımızda kadına yönelik şiddet

Ağır bir insan hakkı ihlali olan kadına yönelik şiddet, aynı zamanda bir halk sağlığı problemi ve toplumu ekonomik, kültürel ve politik yönden yoksullaştıran bir olgu, insani gelişme önünde de büyük bir engeldir. Çok boyutlu bir sorun alanı olan kadına yönelik aile içi şiddeti doğuran etkenler, toplumsal cinsiyet eşitsizliği temelinde çoklu ve karmaşık bir yapı sergilemektedir.

Şiddete boyun eğişin toplum tarafından desteklenmesi ve kadına yönelik şiddete bir hoşgörü ortamı hazırlanması gibi kültürel faktörler, evlilik içinde çatışma yaşama, ilişkideki sorunları çözememe gibi ilişki faktörleri; kadının ekonomik bağımsızlığının olmaması, istihdam olanaklarına erişimde sınırlılıklar gibi ekonomik faktörler ile karar alma mekanizmalarında ve yasal düzeyde kadın-erkek eşitliğinin sağlanamamış olması şiddetin ortaya çıkmasını etkileyen temel faktörlerdir.

Bu bağlamda disiplinler arası bir yaklaşımla, bir yandan yasal düzenlemelere ve mağdurlara yönelik destek ve koruma hizmetleri gibi acil tedbirlerin alınmasına ihtiyaç duyulmakta, öte yandan da toplumun bilinçlendirilmesi ve kadınların güçlendirilmesi amacıyla, uzun soluklu, zihinsel dönüşüm sağlayıcı politikaların oluşturulması ve stratejilerin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu politika ve stratejilerin hayata geçirilmesi için eğitimden sağlığa, istihdamdan medyaya kadar tüm sektörlerin işbirliği ve koordinasyonu hayati öneme sahiptir.

Türkiye’de özellikle 1980’lerden sonra kadına karşı şiddetle mücadele için yürütülen kampanyalarla, kadına yönelik şiddet kamuoyu gündeminde yer almıştır. Bu konuda yürütülen ilk kampanya, 1987 yılında kadın hareketi tarafından başlatılan “Dayağa Hayır!” kampanyasıdır. Bu kampanya İstanbul’da başlamış daha sonra Ankara başta olmak üzere diğer şehirlere yayılmıştır. Kampanyanın en önemli kazanımı sığınma evleri ve kadın dayanışma merkezlerinin kurulmasıdır. Aile içinde şiddete maruz kalan kadınların korunması amacıyla 1998 yılında yürürlüğe giren ve 2007 yılında yeniden düzenlenen 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, önemli bir dönüm noktasıdır(Moroğlu, 2012). Söz konusu Kanun ile aile içinde şiddete maruz kalan bireylerin korunmasına yönelik olarak, Aile Mahkemesi hâkimleri tarafından alınabilecek tedbirler düzenlenmiştir. 2000’li yıllarda yasal alanda yapılan yeni düzenlemeler ile başta Anayasa olmak üzere tüm yasalarda kadın-erkek eşitliği güvence altına alınmıştır. Yasalarda kadın-erkek eşitliği ilkesi Anayasa’da 2001 yılında 41. ve 66. maddelerde, 2004 yılında 10. ve 90. maddelerde yapılan değişikliklerle güçlendirilmiştir. Özellikle Anayasa’nın 10. maddesinde yapılan değişikliklerle, devletin kadın-erkek eşitliğinin yaşama geçirilmesinden sorumlu olduğu hükme bağlanmıştır. Ayrıca 2002 yılında yürürlüğe giren Yeni Medeni Kanun’un ve 2005 yılında yürürlüğe giren Yeni Ceza Kanunu’nun gerek hazırlanması gerekse yasalaşması, kamu kurum ve kuruluşlarının yanı sıra kadın konusunda çalışmalar yürüten sivil toplum kuruluşlarının ve meslek örgütlerinin yoğun çabası ve işbirliği ile gerçekleştirilmiştir. Sivil toplum kuruluşları ve meslek

örgütleri tarafından ülke çapında “Kadın Bakışı Açısından Türk Ceza Kanunu Reformu Kampanyası” yürütülmüştür.

Yasal reformların yapıldığı süreçte, söz konusu yasalar toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısı ile gözden geçirilerek, kadın-erkek eşitliğini sağlayıcı ve kadınları şiddetten koruyucu düzenlemelere yer verilmiştir. Bu alanda atılan en önemli adımlardan biri, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde 11.10.2005 tarihinde “Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi” amacıyla bir komisyon kurulmasıdır. Komisyon çalışmaları sonucunda, sorunun boyutları ve çözüm için gerekli çalışmaların belirlendiği kapsamlı bir rapor hazırlamıştır. Söz konusu komisyon raporunu takiben, kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması için alınması gereken önlemler ve sorumlu olacak kuruluşların belirlendiği 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelge’si yayınlanmıştır(Moroğlu, 2012). Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM), kadına yönelik şiddet ve töre/namus cinayetlerinin önlenmesi konularında genelge ile koordinatör kurum olarak belirlenmiştir. KSGM üçer aylık dönemler halinde, sorumlu/işbirliği kuruluşları ve ilgili kuruluşların kadına yönelik şiddet ve töre/namus cinayetlerinin önlenmesi konularındaki faaliyetlerine ilişkin rapor hazırlayarak Başbakanlığa sunmaktadır. Söz konusu genelge gereğince, sorumlu Devlet Bakanı başkanlığında “Kadınlara Yönelik Şiddet İzleme Komitesi” kurulmuş ve ilk toplantısını gerçekleştirmiştir. Söz konusu genelge çerçevesinde Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı hazırlama görevi KSGM sorumluluğundadır. 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi kapsamında tespit edilen görev ve sorumlulukların etkin ve süratli bir şekilde hayata geçirilmesini teminen, İçişleri Bakanlığı 11.01.2007 tarihinde tüm valiliklere genelge göndererek çocuk ve kadınlara yönelik şiddet hareketleri ile töre ve namus cinayetlerinin önlenmesi konularında yürütülmesi gereken çalışmaları belirtmiştir. Adalet Bakanlığı, 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun’un daha etkin biçimde uygulanmasını sağlamak amacıyla, tüm hâkim ve savcılara yönelik 01.01.2006 tarih ve 35 sayılı Genelgeyi yayınlamıştır. Yasal alanda yürütülen çalışmaların yanı sıra, toplumsal duyarlılığın artırılması amacıyla kampanyalar yürütülmektedir. 25 Kasım 2004 tarihinden itibaren KSGM ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (Unfpa) işbirliği ile yürütülen “Kadına Karşı Şiddete Son Kampanyası” çerçevesinde kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör, medya kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimlerle işbirliği yapılarak özellikle erkeklerin bilinçlendirilmesi ve farkındalık

kazandırılmasına özel önem verilmektedir. Genel Kurmay Başkanlığı ile işbirliği yapılarak, vatani görevini yapmakta olan er ve erbaşlara yönelik yurttaşlık sevgisi eğitim programına “kadın-erkek eşitliği, kadının insan hakları, kadına yönelik şiddet, töre ve namus cinayetlerinin önlenmesi” konuları dâhil edilmiştir (Moroğlu, 2012).

Bu konuya ilişkin yazılı ve görsel materyaller KSGM tarafından hazırlanmıştır. Türkiye Giyim Sanayicileri Derneği ile işbirliği yapılarak, erkek giyim ürünlerinin firma/marka-fiyat etiketlerinin yanında “Kadına Karşı Şiddete Son” ifadeli etiketlerle satışa sunulması sağlanmıştır. Kadına yönelik şiddet, töre ve namus cinayetleri konularında kamuoyunda farkındalık ve duyarlılık yaratmak için Sayın Başbakan ve Kadın, Aile ve Çocuktan Sorumlu Devlet Bakanı’nın yer aldığı spot film hazırlanmıştır.

Bu konuda yürütülen bir diğer kampanya, 2004 yılında Hürriyet Gazetesi, Çağdaş Eğitim Vakfı ve CNN Türk tarafından ortaklaşa başlatılan “Aile İçi Şiddete Son” kampanyasıdır. Bu kampanya ile aile içi şiddetin kadın ve çocuklar üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmak, şiddetin olmadığı aileler oluşturmak ve toplumun her kesiminde aile içi şiddeti ortadan kaldırmak için yurt içinde ve yurt dışında etkinlikler yürütülmektedir. Kadına yönelik aile içi şiddet konusunda kamuoyunda farkındalık ve duyarlılık oluşturmak için yürütülen çalışmaların yanı sıra, bu alanda hizmet sunan kamu personeline (kolluk kuvvetleri, yargı organları ve sağlık kuruluşlarında çalışan ve sosyal hizmet alanında görev yapan personel) yönelik hizmet içi eğitim programları yürütülmektedir. Bu kapsamda, İçişleri Bakanı ve Kadın, Aile ve Çocuktan Sorumlu Devlet Bakanı tarafından, 26.12.2006 tarihinde şiddet mağduru kadınlar için ilk başvuru yerleri olan polis merkezleri ve karakollarda çalışan yaklaşık 40.000 Emniyet Teşkilatı personelinin eğitimine yönelik bir protokol imzalanmıştır. “Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesinde Polisin Rolü ve Uygulanacak Prosedürler Eğitimi Programı” kadına karşı şiddet, toplumsal cinsiyet eşitliği, şiddet mağdurlarına yaklaşım tarzı, 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve diğer ilgili kanunların uygulanması konularını kapsamaktadır.

Adalet Bakanlığı, hâkim ve savcılara hizmet içi eğitim programlarında kadına karşı şiddet konuları ile 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanuna da yer vermektedir. Sağlık Bakanlığı, ülke çapında yaygın olarak eğitim çalışmaları yapan “Üreme Sağlığı Eğitim Merkezleri” aracılığı ile sağlık personelinin katıldığı “Üreme Sağlığı Eğitim Modülü” kapsamında toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda eğitim çalışmaları yürütmektedir. Yine Sağlık Bakanlığı’nca yürütülen acil servis ebe,

hemşire ve sağlık memurlarına yönelik “Acil Bakım Hemşireliği Kursu” kapsamında “Şiddete Maruz Kalma, Pediatrik Aciller ve Bakımı” başlıklı on saatlik ders programı uygulanmaktadır. Kadınlar arasında görülen intihar vakalarının önlenmesi amacıyla, Sağlık Bakanlığı tarafından geliştirilen “Acil Serviste İntihar Girişimlerine Psikososyal Destek ve Krize Müdahale Programı” kapsamında, 49 ilde 81 pilot hastane belirlenmiş ve acil servisler bünyesinde oluşturulan “Psikososyal Destek ve Kriz Müdahale Birimleri” 01.02.2006 tarihi itibarıyla faaliyete geçmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) “Kadının ve Ailenin Kişisel Kaynaklarının Güçlendirilmesi” çalışmaları kapsamında, “Haydi Kızlar Okula Kampanyası”nı yürütmektedir. “Etkili Anne Baba Eğitimi” kapsamında ulusal düzeyde etkinlikler düzenlenmekte ve şiddet konusu program içinde yer almaktadır. Ayrıca 4 Temmuz 2006 tarih ve 17 sayılı Başbakanlık Genelgesi dikkate alınarak MEB tarafından hazırlanan Eylem Planı çerçevesinde ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde çok sayıda çalışma ve etkinlikler yürütülmektedir. Diğer taraftan, Halk eğitimi merkezlerinde yaşam boyu eğitim kapsamında kadın ve erkeklere yönelik işlevsel okuma yazma, gelir getirici meslek kursları, bilgi beceri geliştirme kursları ve aileye yönelik ebeveyn eğitim programları uygulanmaktadır (Moroglu, 2012). Aynı zamanda “Aktif Vatandaşlık İçin Kadınların Güçlendirilmesi Projesi” ile kadınların sosyal hayata etkin katılımı hedeflenmektedir. Yetişkin eğitimi yoluyla; erken evlilik, çok eşlilik, kumalık, başlık parası, berdel, aile içi şiddet, fiziksel şiddet, sözel şiddet, cinsel şiddet gibi konularda kadınların bilinçlendirilmesine çalışılmaktadır.

Töre cinayetlerinin yoğun olduğu bölgelerde; evlilik öncesinde çiftlerin bilgilendirilmesi ve aile içi iletişim, temel düzeyde evlilik yeterlilikleri ve sorumluluğu kazandırılması amacıyla aile eğitimi verilmektedir. Tüm bunların yanı sıra, kadınlara ve çocuklara yönelik ihmal, istismar ve şiddet konularının kurs programlarına dâhil edilmesi üzerinde çalışılmaktadır. Diyanet İşleri Başkanlığı hizmet içi eğitim programlarında KSGM ile işbirliği içinde “Kadın Hakları Açısından Yeni Türk Medeni Kanunu, Töre ve Namus Cinayetleri ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği” konularına yer vermektedir. Ülkemizde şiddete uğrayan veya bu riski taşıyan kadınlara yönelik olarak Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü’ne (SHÇEK) bağlı 20 kadın konukevi ile sivil toplum kuruluşu ve yerel yönetimlere bağlı 20 sığınma evi (bunlardan 2’si insan ticareti mağdurlarına yönelik bulunmaktadır) hizmet vermektedir. Şiddete uğrayan ya da uğrama riski taşıyan ve desteğe gereksinimi olan kadınlara ve çocuklara psikolojik, hukuki ve

ekonomik alanda danışmanlık hizmetleri sunmak ve yararlanabilecekleri hizmet kuruluşları konusunda bilgilendirerek, gereksinim duydukları hizmet türüne en kısa zamanda ulaşmalarını sağlamak amacıyla 183 Alo Kadın ve Çocuk Danışma Hattı hizmet vermektedir. Ayrıca, 20 ilde SHÇEK'e bağlı 38 adet "Aile Danışma Merkezi"nde hizmet sunulmaktadır. SHÇEK'e bağlı toplam 70 "Toplum Merkezi"nde aile içi şiddete uğramış kadınlara da hizmet verilmektedir. Merkezin temel amaçları doğrultusunda kadınlara psikolojik, hukuksal danışmanlık ve ekonomik yardımlar yapılmakta, kadın konukevlerinde kalma talepleri değerlendirilerek ilgili birimlere yönlendirilmektedir.

13.07.2005 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediyeler Kanunu ile Büyükşehir Belediyeleri ile nüfusu 50 bini geçen belediyelere kadın ve çocuklar için koruma evleri açma yükümlülüğü getirilmiştir.

Başbakanlık Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresine bağlı bölgede 29 adet Çok Amaçlı Toplum Merkezi (ÇATOM); eğitim, yönlendirme, meslek edindirme v.b. konularda kadınlara hizmet sunmaktadır. 2007 yılında Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi tarafından Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (Undp) ile işbirliği içinde imam ve muhtarlara yönelik olarak toplumsal cinsiyet eğitimi düzenlenmiştir.

1990'lı yıllardan itibaren şiddet mağduru kadınlara yönelik çeşitli hizmetler, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, Kadın Dayanışma Vakfı, Kadınlarla Dayanışma Vakfı, Kadın Merkezi Vakfı, Adana Kadın Danışma Merkezi ve Sığınma evi, Van Kadın Derneği, Kırkörük Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kooperatifi gibi sivil toplum kuruluşlarınca da yürütülmektedir. Bu kuruluşlar tarafından danışma merkezlerinde, hukuki ve psikolojik destek ile sığınma evlerinde barınma olanağı sağlanmakta; aile içi şiddet konusunda kamuoyunun bilgilendirilmesi için kampanyalar, hizmet sunucularına yönelik eğitim programları ve mevzuatın kadınlar lehine güçlendirilmesi yönünde çalışmalar sürdürülmektedir.

Kadın hakları konusunda çalışmaları bulunan sivil toplum kuruluşları, 1998 yılından itibaren her yıl "Kadın Sığınakları Kurultayı" düzenlemektedir. Temel bileşenlerini bağımsız kadın örgütlerinin oluşturduğu kurultaylara SHÇEK'e bağlı kadın konukevleri, belediyelere bağlı danışma merkezleri ve kadın sığınma evi temsilcileri katılım sağlamaktadır.

2005 yılı Türkiye-Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali İşbirliği Programı kapsamında, KSGM'nin sorumlu kuruluş olduğu ve 2007-2008 yıllarını kapsayan

“Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Yaygınlaştırılması Projesi” başlatılmıştır. Projenin “Kadına Karşı Aile İçi Şiddetle Mücadele” ikinci bileşeninde; kadına karşı aile içi şiddetin sebep ve sonuçları hakkında niteliksel ve niceliksel bir araştırma yer almaktadır. Kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele konusunda kapsamlı bir Ulusal Eylem Planı geliştirilmesi, bu alanda ülkenin gösterdiği değişimleri izlemek üzere bir veri tabanı modeli oluşturulması, hizmet modelleri, çeşitli bilinçlendirme ve hizmet-içi eğitim program modülleri geliştirilmesi yine proje kapsamında yer alan ana faaliyet alanlarıdır.

Ülkemizde kadına yönelik aile içi şiddetin ortadan kaldırılması için yürütülen çalışmalar, son yıllarda yoğunlaştırılmış ve 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesinin yayınlanması ile kadına yönelik şiddetle mücadele bir devlet politikası haline gelmiştir. Söz konusu genelgede de belirtildiği üzere, eylem planı tüm tarafların katılımı ve işbirliği ile KSGM’nin koordinasyonunda hazırlanmıştır. Eylem planının hazırlık sürecinde yapılan geniş katılımlı toplantılarda, atölye çalışmalarında, mevzuat ve literatür taramasında kamu kurum ve kuruluşlarının yanı sıra yerel yönetimlerin, üniversite ve kadın alanında çalışmalar yürüten sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinin de katkıları alınmıştır. Eylem planındaki hedefler, öncelikler ve aktiviteler bu hazırlık sürecinde yapılan çalışmalar ile belirlenmiştir

3.3. Kadına Yönelik Şiddetle İlgili Kurumlar

3.3.1. Kadın, çocuk ve özürlü sosyal hizmetler danışma hattı

Şiddete uğrayan ya da uğrama riski altında bulunan ve desteğe ihtiyaç duyan çocuklara, kadınlara gerek psikolojik ve gerekse ekonomik ve hukuki yardım vermek amacıyla hizmet veren bir kuruluştur. Sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme kurumuna bağlı olarak çalışan kurum, şiddet mağdurlarına yönelik ya da tehdit altında olduklarını hisseden şahıslara yararlanabilecekleri hizmet kuruluşları konusunda da hizmet vermektedir.

Bu hattın (Alo 183) ücretsiz olarak çevrilebilmesi ayrı bir avantaj sağlamaktadır. Yedi gün yirmi dört saat hizmet veren kuruluş, Türkiye’nin her yanından kolayca ulaşılabilmek için destek ve korumaya nasıl ulaşılabileceğine dair bilgi almak için sistemli şekilde çalışmaktadır.

3.3.2. Sağlık kuruluşları

Şiddete uğrayan kişilerin sağlık yönünden destek alacakları kuruluşlardır. Gerek devlet hastaneleri gerekse sağlık ocaklarından bu konu ile ilgili destek

alabilmek için faydalanılabilir. Şiddete maruz kalındığında ya da böyle bir risk altındayken bulunduğunuz yere en yakın sağlık kuruluşuna başvuru yapılabilir. Burada şiddet mağdurunun tedavisi yapıp ilgili birimlerce rapor şeklinde tutanak hazırlanmaktadır.

3.3.3. İl sosyal hizmetler müdürlükleri

Sosyal hizmetlere ilişkin uygulama alanına bakıldığında, Türkiye’de 1983 öncesinde yaşanan dağınıklık ve kopukluğun bugünkü sistemde tekrar oluşmakta olduğu görülmektedir. 1983 öncesinde sosyal hizmetler, çeşitli kamu idareleri ve kurumları, özel hukuk tüzel kişilikleri tarafından birbirinden bağımsız, farklı statü, anlayış ve standartlarda, otorite boşluğuna yol açacak tarzda yürütülürken, 27 Mayıs 1983 tarihinde yürürlüğe giren 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu ile bu parçalı yapı bir ölçüde giderilmişti. Ancak, 1980’li yılların ikinci yarısından sonra başladığı gözlenen gelişmeler, sistemin bütünlüğünün sürdürülmesinde geriye dönüşün önemli işaretlerini vermektedir. Sosyal hizmetler ve yardımlardan yararlanacak ihtiyaç sahiplerinin; bu alanda hizmet veren çok sayıdaki kurum tarafından (SHÇEK, SYDGM, Vakıflar Genel Müdürlüğü, yerel yönetimler ve STK’lar vb.) farklı şekilde tanımlanması ve bunlar arasında koordinasyon eksikliği, ulusal ölçekte bir yoksulluk kriterinin olmaması, bu alanda merkezi bir veri tabanı bulunmaması, hedef gruba ya hiç hizmet sunulmaması ya da aynı kişilere birden fazla kurumca aynı nitelikte yardım ve hizmet sunulması sonucunu doğurmaktadır.

Sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerinde kurumlar arasında işbirliği ve koordinasyon eksikliği ile parçalı kurumsal yapı, kaynak kullanımlarındaki etkinlik ve verimliliği olumsuz yönde etkilemektedir. Sosyal yardım ve transferlerin etkinlik düzeyinin beklenen seviyeye ulaşamadığı kamu politika dokümanlarında (örneğin 2009 yılı programı) da yer almakta ve etkinlik düzeyinin artırılması temel amaç ve hedefler arasında sayılmaktadır (D,D,K, Raporu, 2009: 16)

3.3.4. Kadın sığınma evleri/konukevleri

Bu tür hizmet veren kuruluşlar, şiddete uğramış kadın mağdurların geçici olarak varsa çocukları ile birlikte bakılıp korunduğu yerler olarak hizmet vermektedir. İl sosyal hizmetlere bağlı olarak çalışan kurum, ihtiyaç sahiplerinin buraya başvuru yapmasıyla faydalanılabilecek bir yerdir.

İl sosyal hizmetler müdürlüğünde, varsa ilçelerdeki sosyal hizmetler müdürlüğünde şiddete maruz kalmış kadınlara sosyal çalışmalar yapan görevliler tarafından ücretsiz olarak ihtiyaca yönelik hizmetler verilmektedir.

Bu hizmetlerden yararlanabilmek için bulunduğunuz il ya da ilçede bulunan sosyal hizmetler ya da çocuk esirgeme kurumuna bağlı aile danışma merkezleri ve toplum merkezleri gibi diğer kuruluşlara da başvurarak danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinden yararlanmak mümkündür.

Bu sığınma evlerinin özellikleri şöyledir:

■ Her kadın kendi hayatıyla ilgili kararları kendisi verir, hiçbir zorlama ya da baskı altında bulunmaz.

■ Burada bulunan ve kayıtları tutulan kadınların bilgileri gizli tutulmaktadır. Özel hayatın önemine hassasiyetle dikkat edilip güvenlik ilkesi uygulanmaktadır. Kadınlara ilgili bilgiler hiçbir şekilde açıklanmamaktadır.

■ Kadınlara beraber gelen çocukların yaş sınırları 0-12 arasında olmalıdır. 12 yaşının üstündeki kız veya erkek çocukların durumları uzmanlar tarafından değerlendirilip uygun kurumlara yerleştirilir.

■ Kuruluştaki kalan kadınlar maksimum 3 ay kalabilmektedir. Bu durum özel bir hâl olmadığı sürece uzatılmamaktadır.

■ Güvenle barınılabilecek bir kurumdur, psikolojik ve sosyal destek sağlanabilmektedir.

■ İş ve meslek edinmeye yönelik çalışmaların yapılmasının yanında barolar birliği ile temas halinde olup hukuksal destek de sağlanmaktadır.

■ Buradan ayrılmak isteyen, yazacağı bir dilekçe ile kolay bir şekilde işlem yapabilir. Ayrılan kişinin kendi evini tutması için de yardım ve destek verilmektedir.

Türkiye’de kadının bir eve sığınması için bir takım bürokratik işlemlerin yapılması gerekmektedir. Başvuru, İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü’ne bir dilekçe ile yapılmakta; dilekçenin değerlendirilmesinin ardından şiddet mağduru kadın, bir sığınma evine yerleştirilmektedir.

Başvuru için gereken belgeler;

• Dilekçe

• Nüfus cüzdanı, Vukuatlı nüfus kayıt örneği

• Kadının bulaşıcı ve sürekli tıbbi bakım isteyen bir hastalığının bulunmadığı, ruh sağlığının yerinde olduğu, alkol ve uyuşturucu madde bağımlısı olmadığına dair sağlık raporu

- Çocuklarıyla birlikte kalacaksa çocukların nüfus cüzdanları
- Kadın evliyse evlenme cüzdanı, boşandıysa boşanma belgeleri
- Kadın herhangi bir şiddete maruz kaldıysa polis tutanağı.(SHÇEK Kadın Konuk Evi Yönetmeliği, 1893).

3.3.5. Karakollar ve jandarma merkezleri

Şiddet mağduru kadın veya diğer aile fertlerinin başvuruda bulunacağı diğer bir kurum da jandarma ve karakollardır. Şiddet gören şahıslar gerek şahsen gerekse 155 Karakol numarasından veya 156 Jandarma numarasından ücretsiz olarak arayıp şiddet gördüklerini söyleyip 7 gün 24 saat boyunca destek alabilirler.

3.3.6. Cumhuriyet savcılıkları

Yine şiddet mağduru olan veya şiddet riski altında olduğunu hisseden şahıslar, buldukları il veya ilçelerdeki cumhuriyet savcılığına bir dilekçe ile başvuru yapıp durumu bildirebilir ve 4320 sayılı ailenin korunmasına dair kanundan yararlanmak ve tedbir alınması için yasal işlemlerin başlatılmasını isteyebilirler.

Buradaki başvurunun ardından cumhuriyet savcılığı, yapacağı soruşturmanın ardından ya kamu davası açarak konuyu ceza mahkemesine götürecektir ya da takipsizlik kararı verecektir. Öyle ki takipsizlik kararı ile sonuçlanan davaya itiraz etme hakkı bulunmaktadır.

3.3.7. Kadın danışma merkezleri

Kadın danışma merkezleri, şiddet mağduru kadınların sığındıkları ve ücretsiz destek aldıkları kurumdur. Belediyelere bağlı kadın sığınma evleri ekonomik, hukuksal, tıbbi ve psikolojik destekleri ücretsiz olarak vermektedir.

3.3.8. Kadın sivil toplum kuruluşları

Ülkemizde birçok kadın sivil toplum kuruluşlarının olduğu bilinmektedir. Bu merkezlerde, şiddete maruz kalmış kadınlara yönelik dayanışma anlayışı içerisinde ücretsiz olarak hukuksal, psikolojik ve ekonomik konularda rehberlik ve danışmanlık hizmetleri verilmektedir. Buraya başvuru yapan kadınların mağduriyetlerini gidermek için çalışan kurumun bağlı olduğu kadın sığınma evleri de bulunmaktadır.

Bütün bu yardım ve dayanışma kurumlarının aile içi şiddete yönelik mağdurların desteklenmesi ve rehabilitasyon çalışmalarıyla, şahısların hayata tutunup topluma tekrar kazandırılması amaçlanmıştır.(SHÇEK Kadın Konuk Evi

Yönetmeliği, 1893). Saydıklarımızdan başka adli yardım kurumları ve kadın dayanışma merkezlerinin yanında, hukuksal danışmanlık hizmetleri de yine kadına karşı şiddetin sonucunda hizmet veren ve başvurulabilecek kurumların arasındadır.

Yukarıda saydığımız kurumlardan başka, TBMM Iğdır Milletvekili Prof. Dr. Dursun Akdemir ve 45 milletvekili, 13.06.2003 tarihinde “Sokak Çocuklarının Sorunlarının Çözülmesi İçin Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi” amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önerge vermişlerdir. Eskişehir Milletvekili Cevdet Selvi ve 22 milletvekili, 20.01.2004 tarihinde 128 sayılı Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergede “Sokakta Yaşayan Çocuklar Arasında Yaygınlaşan Ve Toplumun Geleceğini Tehlikeye Düşüren Uyuşturucu Kullanımı Konusunda Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi”ni amaçlamışlardır. Konya Milletvekili Orhan Erdem ve 44 milletvekili de, 14.04.2004 tarihinde “Çocuklarımızı sokağa iten nedenlerin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi” amacıyla meclis araştırması açılmasına ilişkin önerge vermişlerdir. Bu önergeler, Meclis Başkanının özel ilgisi ve konunun önemi göz önüne alınarak birleştirilmiş, ivedilikle TBMM Genel Kurul Gündemine alınmış ve bir araştırma komisyonu kurulması kararlaştırılmıştır.

TBMM Denizli Milletvekili Mehmet Yüksektepe ile HÜTF Pediatri Anabilim Dalı, HÜTF Çocuk Ruh Sağlığı Anabilim Dalı, Türkiye milli pediatri derneği, çocuk ve gençlik ruh sağlığı derneği üyelerinden oluşan çocuk ve şiddet çalışma grubunun girişimleri sonucunda 01.07.2004 tarihinde TBMM’de “Çocuk ve Şiddet” konusunda bir konferans düzenlenmiş ve Doç. Dr. S. Songül Yalçın ve Prof. Dr. Füsün Çuhadaroğlu Çetin konuşmacı olarak katılmışlardır. Bu toplantıda, toplumda şiddetle mücadele edilmesinin çocukların geleceği ve ülkemizin esenliği açısından gerekliliği vurgulanmıştır. Şiddeti Önleme Platformu toplantıları, toplumsal alanda, ailede ve kitle iletişim araçlarında şiddetin önlenmesi ve bu konudaki toplumsal duyarlılığı artırma amacıyla aileden sorumlu devlet bakanı Güldal Akşit koordinatörlüğünde düzenlenmiştir. Şiddeti önleme platformu çalışmalarına, TBMM İstanbul milletvekili Dr. Zeynep Karahan Uslu, Iğdır Milletvekili Prof. Dr. Dursun Akdemir, Balıkesir Milletvekili Op. Dr. Turhan Çömez, Denizli Milletvekili Mehmet Yüksektepe ve çocuk ve şiddet çalışma grubu üyelerinin girişimleriyle başlamış ve ilk toplantısını 15.07.2004 tarihinde, “Medyadaki Şiddete Karşı Çocukları Koruma” başlığı altında gerçekleştirmiştir. Bu toplantıda, platformun çalışmalarına, ‘Şiddeti Önleme Platformu’ adı altında devam

etmesine, sekreteryasının Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel M¼d¼rl¼ę¼ tarafından y¼r¼t¼lmesine, bir sonraki toplantının 03.08.2004 tarihinde yapılmasına karar verilmiştir. şiddeti ¼nleme platformunun 03.08.2004 tarihli toplantısında, alt çalışma grupları oluşturulmuş, platformun çalışmalarının bir s¼re alt çalışma grupları şeklinde devam ettirilmesine, alt çalışma gruplarının çalışmalarının tamamlanmasının ardından şiddet konusunda ulusal eylem planının oluşturulmasının gerekliliğine karar verilmiştir.

şiddeti ¼nleme Platformu çerçevesinde oluşturulan alt çalışma grupları şunlardır:

- Eğitim ve şiddet Alt alışma Grubu,
- Medya ve şiddet Alt alışma Grubu,
- Aile İçi şiddet Alt alışma Grubu,
- Koordinasyon ve İşbirliği Alt alışma Grubu.

Aile içi şiddet alt çalışma grubuna TBMM İstanbul milletvekili Zeynep Karahan Uslu, Aile Ve Sosyal Araştırmalar Genel M¼d¼r Vekili Nesrin Afşar elik, ocuk ve şiddet alışma Grubu'ndan Prof. Dr. F¼sun uhadaroğlu, Prof. Dr. Bahar G¼kler, Prof. Dr. G¼lsev Kale ve Doç. Dr. S. Song¼l Yalçın seçilmiştir.

İlk toplantıda Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel M¼d¼r Vekili Nesrin Afşar elik başkan seçilmiş, katılımcıların çalışma d¼zeni hakkındaki d¼ř¼nceleri alınmıştır. Aile İçi şiddet Alt alışma Grubu, çalışmalarını her kurumun aile içi şiddet ile m¼cadelede imkânlarını ve eksikliklerini değerlendirmesi şeklinde yapmayı kararlaştırmıştır.

şiddeti ¼nleme Platformu, Aile İçi şiddet Alt alışma Grubu alışmalarını TBMM İstanbul Milletvekili Dr. Zeynep Karahan Uslu ile Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı M¼steřarlıęı, Sosyal Hizmetler ve ocuk Esirgeme Kurumu Genel M¼d¼rl¼ę¼, Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel M¼d¼rl¼ę¼, Kadının Stat¼s¼ Genel M¼d¼rl¼ę¼, Ankara Barosu ocuk Hakları Kurulu temsilcilerinin ve üniversite ¼ęretim ¼yelerinin katılımıyla gerçekleştirmiştir.

şiddeti ¼nleme Platformu'nun 09/03/2005 tarihinde Devlet Bakanı Sn. G¼ldal Akşit başkanlığında gerçekleştirilen toplantısında, Alt alışma Grupları raporları değerlendirilmiş ve katılımcıların g¼r¼řleri doğrultusunda raporlar yeniden d¼zenlenmiřtir.

3.3.9. Şiddeti önleme platformu aile içi şiddet alt çalışma grubu sonuç kararları

Öneri 1: Aile Danışma Merkezlerinin ülke genelinde yaygınlaştırılması ve Aile Danışma Merkezlerinde görev alacak sosyal hizmet uzmanı, sosyolog, psikolog, eğitim bilimci, çocuk gelişimci vb. uzman personele aile danışmanlığı eğitiminin verilmesi, Diyanet İşleri Başkanlığı aile danışma bürolarının etkinleştirilmesi.

İlgili Kurum: Milli Eğitim Bakanlığı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Diyanet İşleri Başkanlığı, Üniversiteler

Öneri 2: Yerel yönetimlerin hizmetleri içerisinde Aile Danışma Merkezleri'nin yasal bir zorunluluk haline getirilmesi.

İlgili Kurum: TBMM, Yerel Yönetimler, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü

Öneri 3: Aile Danışma Merkezleri'nin özel sektör tarafından da açılabilmesi için gerekli kriterlerin belirlenmesi ve yasal düzenlemelerin yapılması.

İlgili Kurum: TBMM, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü

Öneri 4: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü'nün (bireyler yatılı kuruluş bakımı hizmetlerine gereksinim duyar hale gelmeden sorunları çözdüğü ve maliyeti yatılı bakım hizmetlerine göre düşük olduğu için) koruyucu-önleyici, eğitici-geliştirici hizmetlere yönelmesi ve bu hizmetlerin daha etkin ve verimli hale getirilmesi ile toplumsal değişme ve gelişmelerin birey, aile ve toplum üzerindeki olumsuz etkilerinin azaltılması amacıyla projeler hazırlaması ve bu projelerin uygulama sonuçlarını izlemesi, değerlendirmesi ve yeniden yapılandırması; tüm bu hizmetlerin yerine getirilmesi için Genel Müdürlüğün bütçe ve personel olarak desteklenmesi.

İlgili Kurum: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Maliye Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Devlet Personel Başkanlığı

Öneri 5: Aile içi şiddetle mücadelede önemli bir başlangıç sayılan 4320 Sayılı "Ailenin Korunmasına Dair Kanunun, uygulanmasının genişletilmesi amacıyla, tanıtımının sağlanması."

İlgili Kurum: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Diyanet İşleri Başkanlığı, Barolar, Medya Kuruluşları

Öneri 6: 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunun 1. Maddesinde yer alan "eşlerden birinin veya çocukların ve aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinden

birinin" ibaresinin, yapılacak kanuni düzenleme ile "mahkemece ayrılık kararı verilen veya kanunen ayrı olarak yaşamak hakkı olan eşlerden birinin veya çocuklarının veya aynı çatı altında yaşayan veya halen evli olup da ayrı yaşayan aile bireylerinden birinin" olarak değiştirilmesi (T.C. Başbakanlık, 2007).

İlgili Kurum: TBMM, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü

Öneri 7: 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun çerçevesinde uygulanabilecek tedbirler kapsamına "şiddet uygulayanların rehabilitasyonunun sağlanması; gerekli rehabilitasyon kurumlarının oluşturulması" şeklindeki bir ibarenin eklenmesi

İlgili Kurum: TBMM, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Sağlık Bakanlığı

Öneri 8: Özellikle töre cinayetleri olaylarında olmak üzere cana kastın olduğu durumlarda, 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun hükümlerine göre verilen tedbir kararlarından olan, uzaklaştırmanın sınırının "hâkimin uygun göreceği bir süre" olacağına ilişkin bir düzenlemenin yapılması.

İlgili Kurum: TBMM, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü

Öneri 9: Uluslararası kuruluşların özellikle de Avrupa Birliği kaynaklı fonların mali desteğini almak üzere eşgüdümlü modüler eksenli projeler üretilmesi ve uygulanması.

İlgili Kurum: Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü.

Öneri 10: Aile içi şiddetin önlenmesinde, aile bireylerine yönelik eğitim hizmetlerine önem verilmesi, Ana Baba Okulu, Aile Okulu, Gençlik Okulu gibi yapılanmalar altında tüm aile bireylerini hedef alan eğitim programlarının düzenlenmesi.

İlgili Kurum: Milli Eğitim Bakanlığı, Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Diyanet İşleri Başkanlığı, Yerel Yönetimler, Sivil Toplum Örgütleri

Öneri 11: Aile içi şiddetin araştırılmasına yönelik mikro ve makro ölçekli projeler geliştirilmesi ve aile içi şiddet ile ilgili verilerin toplanması (Aile içi şiddeti araştırmak üzere ülke genelinde yapılan araştırmanın en son 1998 yılında yapıldığı, 1998-2004 yılları arasında hem 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunun uygulanmasının, hem de AB uyum sürecinin etkilerinin ortaya konmasının geliştirilecek projelerde göz önünde bulundurulması.

İlgili Kurum: Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü

Öneri 12: 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunun hükmünün uygulandığı aileler üzerinde, ceza öncesi ve sonrası aile içi ilişkilerdeki değişme ve söz konusu kanunun şiddeti önlemedeki caydırıcılığı konusunda bir alan araştırması yapılması ve sonuçlara göre ilgili kanunun yeniden gözden geçirilmesi.

İlgili Kurum: Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Barolar

Öneri 13: Sağlık görevlileri, öğretmenler, sosyal hizmet uzmanları, sosyologlar, psikologlar, eğitim bilimcileri, çocuk gelişim uzmanları, kolluk kuvvetleri gibi meslek elemanlarının eğitim ve öğretim programlarında şiddet konusunun yer almasının sağlanması.

İlgili Kurum: Sağlık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurulu, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü

Öneri 14: Yerel Yönetimlerin gerçekleştirmiş olduğu sosyal ve kültürel faaliyetler, eğitim seminerleri ve meslek edindirmeye yönelik kurslar çerçevesinde aile içi şiddetin önlenmesine ilişkin programlara da yer verilmesi

İlgili Kurum: Yerel Yönetimler, Sivil Toplum Örgütleri

Öneri 15: Sağlık görevlileri, öğretmenler, sosyal hizmet uzmanları, sosyologlar, psikologlar, eğitim bilimcileri, çocuk gelişim uzmanları, kolluk kuvvetleri gibi meslek elemanlarının eğitimlerinde eğiticilerin eğitimi yoluna gidilmesi; bu konuda mobil bir ekip (eğitici havuzu) oluşturulması ve pilot bir çalışma yapıldıktan sonra eğitim programlarının ülke geneline yayılması, hazırlanacak projenin bütçesi için AB fonlarına başvurulması, bu eğitim programlarında sadece yasal hakların anlatılması ile sınırlı kalınmaması (T.C. Başbakanlık, 2007).

İlgili Kurum: İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, Üniversiteler

Öneri 16: Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Koruyucu Ruh Sağlığı Şubesi tarafından yürütülen “0-2 Yaş Çocuğun Psiko-sosyal Gelişimi” projesi kapsamında, tespit edildiği takdirde aile içi şiddete uğrayan çocuklar için gerekli önlem ve yönlendirmelerin yapılması

İlgili Kurum: Sağlık Bakanlığı

Öneri 17: Sağlık Bakanlığı, Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından şiddet konusunda planlanacak ve yürütülecek her türlü eğitim programlarına bilimsel destek verilmesi.

İlgili Kurum: Sağlık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Üniversiteler

3.4. Aile içi kadına karşı şiddetin önlenmesine yönelik tedbirler ve polisin sorumluluğu

Polis merkezinde her durumda mağdurun şikâyetinin kayda geçirilmesi sağlanmalıdır. Öte yandan aile içi şiddet olaylarında polis merkezlerinde asıl olan, mağdur odaklı bir yaklaşımın takip edilmesidir.

Polis merkezinde ya da olay yerinde mağdur ve şüpheli asla aynı ortamda bulundurulmamalıdır. Mağdurun şikâyetleri hızlı bir şekilde ayrıntılara dikkat edilerek tespit edilmeli ve şikâyet dinlenirken gereksiz görülebilecek ayrıntılardan olabildikçe uzak durulmalı, aynı zamanda mağdurun kişiliği örselenmemelidir. Diğer bir nokta ise mağdurun ifadesini, şikâyetini dinleyen polisin kadın olması ayrıca bir önem arz etmektedir. Bu durumda yapılacak soruşturma daha sağlıklı olacaktır.

Aile içi şiddet, bazı zamanlarda cinsel içerikli olabileceği için başvuruda bulunan kadın veya çocukla empatik ilişki kurulması, mahremiyetine saygı gösterilmesi, gizliliğe önem verilmesi, mağdura karşı sakin ve sabırlı davranılması yine soruşturmanın önemli taraflarındandır.

Mağdur konuşabilecek durumdaysa kendisi ve zanlı hakkında isim, adres, telefon numarası, kullanılan araçlar, zanlının olay yerinde halen bulunup bulunmadığı ve mevcut değilse zanlının betimlenmesi ve eşkâline ilişkin bilgi alınarak gerekliyse takviye ekip gönderilmesi sağlanmalıdır. Eğer yapılan ihbar telefonla ise görevli memur olay yerine varıncaya kadar mağdur telefonda tutulmalı, yukarıdaki bilgiler alınmalıdır. Görevli memur; mağdurun tehlikede olup olmadığını veya tıbbi yardıma ihtiyacı olup olmadığını belirlemek, varsa gerekli hizmeti sağlamak ve acil ise ambulans temin etmekle yükümlüdür. Cinsel saldırı mağduru, delillerin kaybolmaması amacıyla yıkanmaması ve kıyafetlerini değiştirmemesi için uyarılmalıdır. Mağdura da istemi halinde avukat görevlendirilmesini isteme hakkının olduğu anlatılmalı ve ifade tutanağının bir örneği verilmelidir.

Polis merkezine yapılan başvuru üzerine yaralanma veya korunma ve sığınma gerektiren bir durum varsa, polis bunları saptayarak durum hakkında derhal Cumhuriyet savcılığını bilgilendirmekle yükümlüdür.

Yine polis merkezine yapılan başvuru ve soruşturmanın ardından mağdurun can güvenliği açısından Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu'na (SHÇEK) bildiride bulunmak son derece önemlidir. Uzmanların, özellikle tehlikenin yoğun

olarak hissedildiği durumlarda devreye girmesi can güvenliğinin artmasında önemli faktördür. SHÇEK, Cumhuriyet savcılığı yanında ikinci olarak bilgilendirilecek birimdir. İç işleri bakanlığına bağlı olarak aile içi şiddet halleri için 7 gün 24 saat ilişki kurulabilecek bir personelin görev yaptığı SHÇEK, aile içi şiddet mağdurları için hizmet vermektedir.

3.5. Genel olarak aile içi kadına karşı şiddeti önlemeye yönelik tedbirler

Genel olarak aile içi şiddetin önlenmesine yönelik bazı hedefler bulunmaktadır. Ulusal açıdan eylem planı olarak değerlendirilen bu hedefler aile içi şiddetin önlenmesi ya da askeri seviyelere indirgenmesi gibi amaçlar gütmektedir.

Özellikle kadına karşı şiddetin sıkça görüldüğü ülkemizde, gün yüzüne çıkmayan ve daha kötüsü olur düşüncesiyle seslerini çıkarmayan kadınların şiddet görmesinin önüne geçmek aile içi şiddetin de büyük oranda azalmasını sağlayacaktır. Bu bağlamda kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele çerçevesinde hazırlanan Ulusal Eylem Planı, Kısa (2007 - 2008), Orta (2007 - 2009) ve Uzun vade (2007 - 2010 ve sonrası) olmak üzere üç uygulama dönemini kapsamaktadır. Bu planın amacı, ülkemizde aile içinde kadına yönelik her tür şiddetin ortadan kaldırılması için gerekli önlemlerin tüm tarafların işbirliği ile uygulamaya konulmasıdır. Bu durumda kısaca hedeflerden bahsedecek olursak bunları birkaç madde şeklinde gruplamak mümkün olacaktır.

- Aile içi şiddeti doğuran ve pekiştiren olumsuz tutum ve davranışların ortadan kaldırılması amacıyla, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik aile içi şiddet konularında toplumsal farkındalık yaratmak ve zihinsel dönüşüm sağlamak.

Son yıllarda ülkemizde yasal alanda kadın-erkek eşitliğine ve kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin çok önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. 2006 yılında yayınlanan 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması bir devlet politikası haline gelmiştir. Yasal alanda gerçekleştirilen gelişmelerin uygulamaya geçmesi ve bu mücadelenin tam olarak başarıya ulaşması için en önemli adımlardan biri, kadına yönelik şiddet konusunda toplumda farkındalık yaratılması ve topyekûn bir zihniyet dönüşümünün gerçekleştirilmesidir.

Gerek kamu kurumları gerekse sivil toplum örgütleri ve medya kuruluşları, bu sorunun önlenmesi amacıyla yürüttükleri kampanyalar ve eğitim programları ile kadına yönelik şiddetin bireyler ve toplum üzerindeki olumsuz etkilerinin görünür

kılınması ve sorunun ortadan kaldırılması için toplumun tüm kesimlerine sorumluluklar düştüğünün farkına varılması açısından önemli çalışmalar yapmaktadırlar. Bu eylem planı ile kadına yönelik şiddet, özellikle de aile içi şiddet konusunda duyarlılığın artırılması için yürütülen çalışmaların geliştirilerek yaygınlaştırılması ve koordineli bir şekilde devam etmesinin sağlanması amaçlanmaktadır (Akın 2007: 14). Ülkemizde kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması, şiddetin önlenmesine ilişkin yasal-idari düzenlemelerin bilinmesi, hizmet sunanların yanı sıra kamuoyunun konuya duyarlı ve bilinçli olması, konunun siyasetçiler, idareciler ve medya tarafından sahiplenilmesi ile mümkün olacaktır.

■ Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele konularında yasal düzenlemeler yapılması ve uygulamadaki aksaklıkları ortadan kaldırmak.

Ülkemizde kadın erkek eşitliğinin sağlanması ve kadına yönelik şiddetle mücadele edilmesi çerçevesinde, başta Anayasa olmak üzere yasalarımızda (Türk Medeni Kanunu, Türk Ceza Kanunu, İş Kanunu ve Belediyeler Kanunu) reform niteliğinde değişiklikler yapılmıştır. Ayrıca 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, aile içinde şiddete maruz kalan bireyleri korumaya yönelik hükümler içermektedir. Yasal alanda, toplumsal gelişmelere ve ihtiyaçlara paralel olarak yeniden değişiklikler yapılabilmektedir.

Bu çerçevede, eylem planının amaçlarından biri de toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığın ve kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması için mevcut mevzuatın incelenmesi, yeni düzenlemelerin hazırlanması ve gerekli değişikliklerin yapılmasıdır.

■ Kadının sosyo-ekonomik konumunun güçlendirilmesine yönelik düzenlemeleri yapmak ve uygulanmasını sağlamak.

Şiddet mağdurlarına sunulan hizmetlerin temel prensibi, mağdurun güçlendirilerek hayatının kontrolünü ve varsa çocuklarının sorumluluğunu yeniden alması konusunda her yönden destek olunmasıdır. Şiddet mağduru kadınların güçlendirilmesinde, mağdurun deneyim ve bilgisinin dikkate alınması gerekmektedir.

Bu alanda hizmet sunucularının sorumluluğu, mağdurların ekonomik olarak kendi ayakları üzerinde durabilecek güce kavuşması için bireyin bilgi ve becerilerini geliştirici desteği vermek ve var olan olanaklardan yararlanmasını sağlamaktır.

Bu çerçevede, eylem planının bir amacı da şiddet mağdurlarının güçlendirilmesi ve yeniden hayatlarının kontrolünü ele almaları için gerekli önlemlerin alınmasıdır.

■ Aile içinde şiddet gören kadına ve varsa çocuk/çocuklarına yönelik hizmet sunumunda kurum/kuruluş ve ilgili sektörler arası işbirliği mekanizmasını kurmak.

Aile içinde kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması için, toplumda duyarlılığın geliştirilmesi ve zihniyet dönüşümünün sağlanmasına yönelik çalışmaların yanı sıra; mağdurların korunması, tedavisi ve rehabilitasyonu, şiddet uygulayanların cezalandırılması ve rehabilitasyonu gibi çok yönlü ve topyekûn bir mücadelenin yürütülmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, ulusal ve yerel düzeyde birçok farklı kurum ve kuruluşun birlikte hareket ederek hizmet sunabileceği iyi yapılandırılmış bir işbirliği mekanizması oluşturulmalıdır. Hizmet veren kurum ve kuruluşlar arasında oluşturulan kalıcı işbirliğinin, kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılmasında ve kaynakların verimli kullanılmasında katkısı son derece önemlidir.

Başbakanlık tarafından yayınlanan “Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler” konusundaki 2006/17 sayılı genelge, kadına yönelik aile içi şiddetin önlenmesinde sektörler arasında iş birliği ve eşgüdümün geliştirilmesi amacıyla, kurum ve kuruluşların sorumluluklarını belirleyen bir çerçeve oluşturmaktadır. Söz konusu genelge ile kadına yönelik şiddetin önlenmesi için yürütülecek çalışmalarda koordinasyon görevi Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir. Bu çerçevede, Ulusal Eylem Planı ile işbirliği ağının yaygınlaştırılması ve yeni işbirliği modellerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

■ Aile içinde şiddet gören kadına ve varsa çocuklarına yönelik ulaşılabilir koruyucu hizmetlerin düzenlemesi ve uygulanmasını sağlamak.

Kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelede, kadının şiddete maruz kalmamasını sağlayacak tedbirlere (farkındalık yaratma, zihniyet dönüşümünün sağlanması vb) öncelik verilmelidir. Şiddeti önlemeye yönelik tedbirlerin yanı sıra, şiddete uğrayan ya da risk altında olan kadınlara sunulmakta olan koruyucu hizmetlerin geliştirilmesi, ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde bu hizmetlerin standartlarının ve prosedürlerinin belirlenmesi gerekmektedir (Akın, 2007).

1998 yılında aile içi şiddeti önlemek amacıyla çıkarılan ve 2007 yılında uygulamadaki aksaklıkların giderilmesini teminen yeniden düzenlenen 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, aile içinde şiddete maruz kalan bireylerin

korunmasına ilişkin önemli bir yasal düzenlemedir. Aile içi şiddetin toplumda özel alan olarak görülmesi, mağdurların tespiti konusunda zorluklara neden olmaktadır. Bu zorlukların aşılması, hizmet sunum modellerinin geliştirilmesi ve tüm hizmet sunucuların eş güdümlü çalışmaları ile mümkün olacaktır. Sığınma evleri ve kadın konuk evleri sayılarının artırılması ve uluslararası standartta hizmet vermeleri, şiddet mağduru kadınlara sunulacak hizmet kalitesini artıracaktır (T.C. Başbakanlık, 2007).

■ Aile içinde şiddet gören kadına ve şiddet failine yönelik tedavi ve Rehabilitasyon hizmetlerini düzenlemek ve uygulanmasını sağlamak.

Kadına yönelik aile içi şiddet, bireylerin fiziksel, psikolojik ve sosyal olarak zarar gördükleri önemli bir halk sağlığı problemi olarak tanımlanmaktadır. Aile içinde şiddet gören kadına çoğu kez tedavi, rehabilitasyon ve danışmanlık hizmetlerinin bir arada sunulması gerekmektedir. Kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelede kalıcı çözümlere ulaşılması için, şiddet uygulayan bireylere yönelik caydırıcı yaptırımların yanı sıra; bu kişiler için hazırlanmış özel rehabilitasyon programlarının gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede; sağlık kuruluşlarında gerek aile içi şiddet mağduruna, gerekse şiddet uygulayan bireye yönelik tedavi, rehabilitasyon ve danışmanlık hizmetlerinin sunulduğu özel birimlerin oluşturulması aile içi şiddetle mücadelede büyük önem taşımaktadır.

3.5.1. Aile'nin korunmasına dair kanun'un uygulanması hakkında yönetmelik (Resmi Gazete, 1.3.2008)

Yönetmelik, kanunun boşlukta bıraktığı birçok alandaki düzenlemeleri ile uygulamacılara ışık tutmuştur. Örneğin; 4320sayılı kanuna 5236 sayılı kanunla yapılan değişiklik sırasında eklenen, muayene ve tedavi tedbiri, yönetmeliğin 13. maddesinde hâkim tarafından aile içi şiddete maruz kalan aile bireylerinden birisinin korunması için, kusurlu eşin veya diğer aile bireyinin bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavisinin sağlanması amacıyla hükmedilen tedbiri ifade eder, şeklinde gösterilmiştir.

İkinci fıkrada, hâkim muayene ve tedavinin sağlanması için şiddet uygulayan kişilerin illerde il sağlık müdürlüğüne, ilçelerde sağlık grup başkanlığına başvurmasını kararında belirtmektedir. Bu kişiler il sağlık müdürlükleri ruh sağlığı şubelerince veya sağlık grup başkanlıklarınca resmi veya kendi istekleri üzerine özel sağlık kurumuna sevk edilir. “İlgilinin tedaviye devam edip etmediği ve yapılan işlemin sonucu il sağlık müdürlüğü veya sağlık grup başkanlığı tarafından

Cumhuriyet Başsavcılığı'na bildirilir.” şeklinde uygulamanın nasıl yapılacağı hakkında da açıklama yapılmıştır.

Kararın uygulanmasının hangi şekilde olacağı, maddede ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Buna göre Cumhuriyet Başsavcılığı, kararın uygulanmasını genel kolluk kuvvetleri sayesinde takip eder. Tedbir kararı içeriğine göre tarafların bulunduğu yerin bağlı olduğu kolluk kuvvetlerine işlem yapılmak üzere hızlı bir şekilde gönderilir. Cumhuriyet savcılığınca gerektiğinde koruma kararının başvuruda bulunanlar tarafından merkeze götürülmesine imkân tanınır.

Burada kolluğun izleme görevi, korumanın verildiği tarihle beraber başlar. Kolluk kuvveti koruma kararının içeriğine göre ilgililere bildirimde bulunur. Bu bildirimler tutak altına alınır ve karar süresi boyunca korumanın yerine getirilip getirilmediği kontrol edilir (T.C. Başbakanlık, 2007). Koruma kararı verilen kişinin; bulunduğu konutun haftada bir kez kontrol edilmesini, komşuların bilgisine başvurulmasını, birinci derecede yakınları ile iletişim kurulmasını, oturulan yerin sorumlusu hakkında bilgi alınmasını, ikametgâh adresi çevresinde araştırma yapılmasını kapsayacak şekildedir. Yukarıda belirtilen ya da başka şekilde gerçekleştirilen kontrol işlemleri sonucunda koruma verilen kişinin korunmasının uygulanmasında aksaklıkların olması ve korumanın yerine getirilmemesi durumunda tutanak şeklinde rapor edilir. Bu tutanağa istinaden genel kolluk kuvvetleri tarafından soruşturma yapılarak, en kısa zamanda cumhuriyet başsavcılığına intikal ettirilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde adı geçen konu ile ilgili araştırmanın yapılmasında kullanılan materyaller, izlenen yöntem ve analizi konusunda bilgiler bulunmaktadır.

4.1. MATERYAL

Yapılan çalışmaya kaynaklık etmesi açısından öncelikle konuyla yakından alakası olan, tarihi ve hukuki niteliği bulunan eserler incelenmiştir. Bu açıdan Gaziantep Üniversitesi Kütüphanesi, Gaziantep Polis Meslek Yüksek Okulu kütüphanesi, Gaziantep İl Halk kütüphaneleri başta olmak üzere konuyla ilgili olan birçok kişinin özel arşivlerinden de yararlanılarak elde edilen kaynaklar çalışmanın materyallerini oluşturmuştur.

Söz konusu yerlerden elde edilen, çalışma konusu ile ilgili olarak yapılmış olan yüksek lisans ve doktora tezleri, araştırma-inceleme kitapları, ansiklopediler, sempozyum ve kongre bildirileri çalışmada materyal olarak kullanılmıştır.

Ayrıca konunun tarihi boyutunun yanı sıra, güncel nitelikte de olması nedeniyle bilgiye en hızlı ulaşmayı sağlayan internetteki konu ile ilgili bilgi veren güvenilir sitelerden faydalanılmıştır.

4.2. YÖNTEM

Çalışmamızda öncelikle yukarıda bahsi geçen materyallerin tarafsız bir bakış açısıyla incelenmesi, çalışmanın asıl unsurunu oluşturmuştur. Çalışma konusuyla ilgili daha önce yapılmış olan eserler; dikkatlice ve objektif bir şekilde incelenerek, değerlendirmeler bu bakış açısıyla yapılmıştır.

SONUÇ

Kadına yönelik şiddet hemen her toplumda görülebilen bir vakadır. Son yıllarda yapılan yasal düzenlemelerle bu şiddet türünün önüne geçilmeye çalışılmışsa da ne yazık ki tam anlamıyla engellenememiş ve ortadan kaldırılamamıştır. Gerek aile içinde eşinden şiddet gören –ki bu şiddet türü en fazla maruz kalınanıdır- gerekse ailenin diğer fertlerinden görülen şiddet, kadın psikolojisini altüst etmekte, ileriye yönelik yaşamında büyük ve kalıcı hasarlara yol açmaktadır. İnsanlık onurunu ayaklar altına alan şiddet özellikle kadına yönelik şiddet geçmişte olduğu gibi günümüzde de büyük bir sorun olarak devam etmektedir.

Bir kez bile dayak yemiş ya da şiddetin diğer türlerine maruz kalmış bir kadın, şiddet sonrası hayatında karşısına çıkabilecek benzer vakalarda sürekli bu anı hatırlayacak ve bilinçaltına yerleşmiş olan bu şiddet mağdurluğunu belki de ömrü boyunca yaşamaktadır. Bu sebeple gerek sosyal hayatta, gerekse aile içi ilişkilerinde şiddete maruz kalan kadınlar yaşadıkları sosyo-psikolojik travmalarla hayatlarını idame ettirme noktasında sıkıntı çekmektedirler.

Aile içi şiddet adından da anlaşılacağı üzere, aile içinde geçen bir olay olduğundan şiddeti uygulayan kişi tarafından kolayca saklanabilmektedir. Burada şiddeti gören gerek kadın gerek diğer aile bireyleri, şiddet gördüklerini bazı istisnalar dışında, gün yüzüne çıkmasını pek de istememektedirler. Bunun sebebi ise şikâyet sonrasındaki süreçte şiddetin daha kötüsü ve daha şiddetli bir şekilde tekrar başlarına gelebileceği ve hatta öldürülme korkusudur. Bu konuya dair öldürülme ile ilgili sosyal medya ve haberlerde belkide sık diyebileceğimiz vakalar yaşanmaktadır. Yine burada etkili olan diğer bir faktör ise yaşanan toplum içerisindeki ananeler, gelenek, görenek gibi yazısız kurallarıdır. “Kadın eşine sadık olmalı, dövse de sövse de ses etmemeli.”, “Kocam değil mi? Döver de sever de.” gibi kalıplaşmış anlayışlar, kadına yönelik şiddetin gün yüzüne çıkmasına ve belki de ortadan kaldırılmasına engel olabilmektedir.

Şiddetin oluşmasında ya da toplum içerisinde sürekli bir barınacak yer bulmasına dair sebepler çoğaltılabilir. Asıl problem şiddetin kendisine yer bulduğu zihinlere nasıl girebildiğidir. Doktor, avukat, öğretmen, fabrika işçisi, temizlikçi şoför vb. kısacası hemen her meslek türünden insanlarda görülebilen şiddet eğiliminin eğitim, ekonomi, sosyal yaşam vb. meslek ya da çevre ile ilgili olmadığı görülmektedir. Bu bağlamda akılları kurcalayan birkaç soru ön plana çıkmaktadır. Erkek şiddet eğilimli midir? Erkeğin fiziksel yapısı şiddet uygulayabilmek için mi daha güçlüdür ya da erkek egemen bir toplumda erkeğin göstermiş olduğu şiddet olağan mıdır? Bu gibi soruların sayısını arttırmak mümkündür. Nitekim şiddetin temellerine inip sebepleri ile ilgili veriler toplamak, analiz yapmak ve bu verilere istinaden problem üzerinde yoğunlaşmak gerekmektedir.

Son yıllarda gerek uluslararası toplumda ve gerekse ülkemizde aile içi şiddete maruz kalan kadınlar için çalışmalar yapılmakta, yasalar düzenlenmektedir. Kadın haklarının uluslararası sözleşmelerde kendine yer bulduğu ve kadına karşı şiddetin önlenmesine dair çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Kadın haklarının ve eşitliğinin sık sık vurgulandığı ve kadınların toplumun temelinde birer sacayağı niteliğindeki pozisyonlarına dikkat çekilmekte, buna istinaden toplum bilinçlendirmesi projeleri gerçekleştirilmektedir. Bu projelere kolluk kuvvetleri de dahil edilmiş - ki kadına ve aile içi şiddete karşı uygulamalı önleyici faaliyetler güvenlik güçlerinin sorumluluğundadır- buna yönelik konferanslar ve eğitici seminerler tertip edilmiştir. Ülkemizin de konuyla ilişkili bakanlık çalışmaları ve projeleri bulunmakta, uluslararası anlaşmalarda duyarlı ve istekli bir şekilde ön sıralarda yer almaktadır. Yine buna bağlı olarak kadın sığınma evleri, çocuk sığınma evleri gibi kurumlar oluşturulmakta; şiddet mağdurlarına iyileştirme çalışmalarıyla destek vermeye çalışılmaktadır.

Genel itibariyle aile içi şiddetin önüne geçebilmek pek de mümkün olmamıştır. Burada konuya dair yapılmış araştırmalara dikkat çekilmiştir. Ancak ne kadar azaltılırsa o kadar iyi anlayışıyla gerek toplumu topyekûn bilinçlendirmek gerekse bireysel bilinçlendirme projeleri ile şiddetin önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Bu çalışmalar (tepkisel çalışmalar) kendini bazen bir fotoğraf sergisinde, bazen bir televizyon programında bazen de bir sokak protestosu şeklinde göstermektedir. Şiddetin önlenmesine yönelik bu gibi tepkiler nispeten etkili olsa da yine de problem tam anlamıyla çözülememiştir. Burada problemi ortadan kaldıracak

kurum devletin kendisidir. Yapılacak caydırıcı ve ağır cezalar ile aile içi şiddetin önüne geçilebileceği gibi şiddet mağdurlarına yönelik barınma ve hayatını idame ettirme olanakları da sağlanmalıdır ki bu yönde çalışan çeşitli kurumlar mevcuttur.

Eğitimin ve ekonominin pek etkili olmadığı, her sınıftan insanın başvurduğu şiddetin ortadan kaldırılması, beyinlerin yeniden yapılandırılması ve toplumun gelecek nesillerine şiddetin olmadığı bir anlayış hâkim kılınarak mümkün olacaktır.

Bu doğrultuda hükümetlerin ve halkın ortak hareket etmesi gerekmektedir. Bananeçi bir anlayış tarzıyla kapı komşusunda yaşanan hadiseler duyarsız kalan bir toplumun bireyleri ve şiddete maruz kalan bireylere yardımcı olmak yerine gelenek çevresi merkezli bir yaklaşımla olayı halletmeye çalışan bir yönetim anlayışının meselenin halli noktasında pek bir fayda sağlamadığı bilinen bir gerçektir. Oysa yapılması gereken modern bir toplum anlayışı çerçevesinde eşit ve özgür yurttaşlık bilincinin bireylere kazandırılması ve bireylerin birbirlerine saygıyla bakmasının gerekliliğinin vurgulanması elzemdir. Türkiye özellikle gelenek yapısı bakımından bu tür şiddet olaylarının sıkça görüldüğü bir coğrafyadır. Eğitim standartlarının yükselmesiyle birlikte, eğitime verilen destek doğrultusunda bu tür olaylarında azalmalar yaşandığı görülmektedir. Buradan hareketle eğitilmiş nesillerin bilinç düzeyleri arttıkça şiddet eğilimlerinin de o oranda azalmakta olduğu görülmüştür. Yine bölgesel olarak kültürel farklılaşmanın olması ve bu kültürel farklılaşmanın da şiddette meyil sağlayan bir takım uygulamalarının bulunması da bu şiddet olaylarını tetiklemektedir. Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde bu hadiseler yoğun olarak halen varlığını devam ettirmektedir. Kültürel kodlardaki erkek egemen toplum anlayışı kadını ikinci sınıf vatandaş ve hatta bazı yerlerde insan olarak bile görmeme durumları söz konusudur. Burada orada yaşayan kadınları karşı şiddeti meşru kılmaktadır. Oysaki daha eğitilmiş bölgelerde durum böyle değildir. Birbirlerine her ne şartta olursa olsun saygı göstermeyi başaran toplumlar sorunlarını şiddet kullanarak değil, daha akılcı ve barışçıl yöntemlerle halletmektedirler. Buradan çıkarılacak sonuç şudur ki eğitim tamamen halletmese de büyük oranda kadına karşı şiddeti önlemekte kullanılacak en büyük yöntemlerden biridir. Özellikle modern batı toplumlarında bunun böyle olduğu rahat olarak görülmektedir. Ancak tekrar belirtmekte fayda vardır ki eğitim bile bu şiddeti tamamen ortadan kaldırmaya muktedir değildir. Çünkü insanların sosyo-psikolojik durumları da şiddet olaylarında

önemli rol oynamaktadır. Eğitimle birlikte devlet destekli sağlık kurumlarının çeşitli organizasyonları aracılığıyla bu olaylar nispeten daha da aza indirgenebilir.

Sonuç olarak aile içi şiddet ve kadına karşı uygulanan şiddetin genel olarak erkekler tarafından yapıldığı ve çeşitli gerekçeler ile şiddete başvurunun kaçınılmaz hale geldiği görülmektedir. Şiddet mağdurları ise, her ne kadar seslerini duyurmaya çalışıp şiddeti ortadan kaldırmaya uğraşsalar da bu konuda fazla yol alamadıkları söylenebilir. Buna karşın devlet tarafından uygulamaya konulan bazı cezai uygulamalar şiddet konusunda kısmen de olsa fayda göstermiştir.

KAYNAKÇA

- AÇIKEL, Seher. (2009). Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kadın Sığınma evi Önlemi: Türkiye Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi- Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- AKIN, M, (2007). Ailenin Korunmasına Dair Kanunda Belirtilmeyen Tedbirlere Hükmedilmesi Ve Danışmanlık Tedbirinin Uygulanması, Terazi Hukuk Dergisi, S, 14.
- AKSAKAL H, ATASAYAR, M. (Eylül - Ekim 2011) *Aile İçi Kadına Yönelik Şiddetin Biyo-Psiko-Sosyal Sonuçları Üzerine Bir Çalışma*, Akademik Bakış Dergisi, Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, S,26, ISSN:1694-528. İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası, Kırgız Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat-Kırgızistan.
- ALTINAY, Ayşegül-ARAT, Yeşim. (2008), *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*, Punto Baskı Çözümleri, İstanbul.
- ARIN, Canan; “Kadına Yönelik Şiddet Açısından Türk Hukukunun Kadına Yaklaşımı”, *Evdeki Terör Kadına Yönelik Şiddet*, Mor Çatı Yayınları, İstanbul, 1996, s. 130- 139.
- _____; “Kadına Yönelik Şiddet”, *75 Yılda Kadınlar ve Erkekler*, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul, 1998, s. 201-210.
- ARSLAN, F, (17–19 Aralık 1998). “Doğu Anadolu da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu”, Fırat Üniversitesi.
- AVCI, M. (2004). *Türkiye’de Siyasal Şiddet ve Polis, (1977-1980)*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.
- AYDIN, A. H, (1996). *Polis Meslek Hukuku*, Ankara.
- AYRANCI, Ü. GÜNAY, Y. ÜNLÜOĞLU, İ. (2002). *Hamilelikte Aile İçi Eş Şiddeti*, Anadolu Psikiyatri Dergisi, S,3, s,75-87.

- Bağır Herkes Duysun Dayağa Karşı Kadın Dayanışması Kampanyası, (1998), Hazırlayanlar: Banu Paker vd., Kadın Çevresi Yayınları, İstanbul.
- BORA, Aksu ve ÜSTÜN, İlknur. (2005). Sıcak Aile Ortamı, Demokratikleşme Sürecinde Kadın ve Erkekler, TESEV Yayınları, İstanbul.
- BYFORT, L. vd. (1978). *Yabancı Ülkeler ve İngiliz Uluslar Topluluğu Dairesi Danışmanlık Ekibince Türkiye'ye Sunulan Rapor*, Ankara: EGM APK Daire Başkanlığı.
- ÇAYLI RAHTE, E. (2010) *Aile İçi Şiddet Ve Medya: Gündüz Kuşağı Televizyonunda Şiddetin Görünürlüğü Ve Yeniden Üretimi*, İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, Bahar, S, 30.
- DİKİCİ, A,(2009) *Demokrat Parti Döneminde İç Güvenliği ve Türk Polis Teşkilatı*, Akademik Bakış Dergisi, C.3, S.5, Tokat, s.78-79,89-90.
- DAMKA, Z. (2009). *Sığınma Evinde Kalan Şiddet Mağduru Kadınlar: Anksiyete Duyarlılığı, Travmaya Bağlı Suçluluk, Travma Sonrası Stres Bozukluğu Ve Psikolojik Belirtiler*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- DURŞUN, Y. (2011). *Şiddetin İzini Sürmek: Şiddet Nedir?* Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi, S, 12, s. 1-18. Güz, Ankara.
- DİŞSİZ, M., HOTUN-ŞAHİN, N. (2008). *Evrensel Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Kadına Yönelik Şiddet*, Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, C, 1, S, 1.
- DOBASH, R. Emerson-DOBASH, P. Russell, (1992), *Women, Violence and Social Change*, Routledge, London and New York.
- ERGUT, Ferdan,(2004). *Modern Devlet ve Polis, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Toplumsal Denetimin Diyalektiği*, İstanbul, İletişim. Ankara: Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.
- European Council Resolution 1512(2006), Report of the Committee on Equal Opportunities for Women and Men.
- EKŞİOĞLU, S. (2002). *Ailede Yeni Düzen, Türk Medeni Kanunu*, İstanbul.
- Emniyet Genel Müdürlüğü Basın Toplantıları 2. Yıl 4. Ankara 2003, s.214.
- GÜLER, N., TEL, H. ÖZKAN, F. (2005). *Kadının Aile İçinde Yaşanan Şiddete Bakışı*, Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, S,27, s,51-56.
- GÜLER, İ. (1992). *Kolluk Teşkilatında Görev ve Yetki*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, İstanbul, s.22.

- GÜLEÇ Ö., D, YETİM, D, MELİH ŞAHİN, E, (2012). Kadına Yönelik Farklı Eş Şiddeti Tiplerini Etkileyen Psikososyal Faktörler, *Türk Psikiyatri Dergisi*, S, 23.
- GÜNERİ, Feride, (1996) “Aile İçinde Kadına Yöneltilen Şiddet”, *Evdeki Terör: Kadına Yönelik Şiddet İçinde*, Mor Çatı Yayınları, İstanbul, s. 87-92.
- HALAÇOĞLU, Y. (2003). XIV -XVII. y.y’da Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara
- İLKKARACAN, Pınar-GÜLÇÜR, Leyla, (1996) “Aile İçinde Kadına Karşı Şiddet”, *Sıcak Yuva Masalı Aile İçi Şiddet ve Cinsel Taciz İçinde* Metis Yayınları, İstanbul, s. 21-39.
- İŞİK, R, SAKALLI-UĞURLU, N. (2009). *Namusa ve Namus Adına Kadına Uygulanan Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeklerinin Öğrenci Örneklemiyle Geliştirilmesi*, *Türk Psikoloji Yazıları*, 12 (24), s, 16-24.
- İŞİK, Nazik S. (2007), “Türkiye”de Kadın Hareketi ve Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet”, *Aile İçi Şiddet, Kadın Çalışmaları Dergisi*, Cilt:2, Sayı:4; 112-117.
- İÇLİ, Tülin Günşen (1994), “Aile İçi Şiddet: Ankara-İstanbul-İzmir Örneği”, *Hacettepe Üniv. Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt:11, Sayı:1-2; 7 -20.
- MERRY, Sally Engle, (2006). *Human Rights & Gender Violence: Translating International Law into Local Justice*. Chicago: Chicago University Press.
- MILLETT, Kate, (1973),*Cinsel Politika*, Çeviren: Seçkin Selvi, Payel Yayınları, İstanbul.
- MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI, (2007), *Şiddetten Uzakta Bir Sığınak Nasıl Kurulu? Nasıl Yürütülür?*, Mor Çatı Yayınları, İstanbul.
- _____ : (1996) “Evdeki Terör Kadına Yönelik Şiddet”, Mor Çatı Yayınları, İstanbul.
- _____ : “Şiddete Karşı Anlatılar Ayakta Kalma ve Dayanışma Deneyimleri”, Haz: Meltem Ahıska Vd., Mor Çatı Yayınları, İstanbul, 2008.
- MOROĞLU, N, (2007). Kadına Yönelik Şiddet; Aile Mahkemeleri Yasal Çerçevesi ve Uygulama Sorunları, *İstanbul Barosu Dergisi*, Özel Sayı 2: Aile Hukuku, , s.91
- MOROĞLU, N, (2012). Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi, *Polis Emeklileri Dergisi*, (1965). Y.12, Ekicigil Matbaası, İstanbul, s.150.

- SUBAŞI N, AKIN A. (2003). Kadına Yönelik Şiddet; Nedenleri Ve Sonuçları, *Toplumsal Cinsiyet, Sağlık ve Kadın*. Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- T.C. Başbakanlık, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, (2007). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı, 2010.
- _____ ; (1998) Türkiye’de Kadının Durumu, Ankara.
- _____ ; (2001), Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi ve İhtiyari Protokol, Ankara.
- _____ ; (2003), Pekin+5 Siyasi Deklarasyonu ve Sonuç Belgesi, Ankara.
- _____ ; “Töre ve Namus Cinayetleri İle Kadınlara Ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan TBMM Araştırma Komisyon Raporu”, Ankara, 2006.
- _____ ; (2007), Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2007-2010, Ankara.
- _____ ; (2008), Kadın Sığınmaevleri Kılavuzu, Ankara.
- _____ ; (2009), Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Raporu, Ankara.
- T.C Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu. (1995). Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları, Yayın no: 86, Ankara.
- TÜRKİYE’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, (2008); Kadın Sığınma Evleri Kılavuzu.
- T.C, Devlet Denetleme Kurulu Araştırma Ve İnceleme Raporu (2009), 15-26.
- UZUNÇARŞILI, İ. Büyük Osmanlı Tarihi, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Cilt 1, s 510.
- ULUTAŞDEMİR N. (2002). Kadına Yönelik Şiddet. *Sağlık ve Toplum*; 12(4):15-20.
- VAHİP, I, DOĞANAVŞARGİL, Ö. (2006). Aile İçi Fiziksel Şiddet ve Kadın Hastalarımız. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17 (2), s, 107-114.
- YAZICIOĞLU, Ö. Türklerin Kültür Tarihi, Kalipso Yayınları, İstanbul.
- YANIKKEREM, E. (2002). Kadına Uygulanan Şiddetin Üreme Sağlığına Etkileri, *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, C:5, S, 2.

YILDIZ, T. (2011) Kadına Yönelik Şiddet ve Şiddeti Tanılamada Acil Hemşiresinin Rolü, *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14: 3

YAŞAR, Y. (2000), Polis Mekteplerinin Tarihçesi, *Polis Dergisi*, Yayın no: 141, Ankara:EGM, s.32.

<http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/21592.html>.

<http://www.tadoc.gov.tr>

<http://www.tadoc.gov.tr/turkc/indextr.htu>.

[www.polakd.edu.tr/kanunlar /](http://www.polakd.edu.tr/kanunlar/).

<http://www.egm.gov.tr/polisolma.pomem.asp>.

<http://www.merzifonpomem.pol.tr/haber/dosyalar/dersler.htm>.

http://www.egm.gov.tr/icerik_detay.aspx?id=169

<http://www.caginpulisi.com.tr/23/40-41-42-43.htm>

<http://www.bilkent.edu.tr/~bilheal/uremesagligi/cinselistismar.html>

http://www.english-civil-war-society.org/public_html/html/clothing.html

<http://wordpress.org/support/topic/remove-html-tags-and-attributes>

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.50e331040720b9.45076758

<http://www.pmyo.net/pomem/okullar-bilgi-egitim/132-pomem-okutulan-dersler.html>.

http://www.unifem.org/news_events/story_detail.php?StoryID=745;www.saynotoviolence.org

<http://www.adanaegitimsen.org.tr/index.php/component/content/article/58-endika/1182-calima-yaaminda-kadina-yoenelk-ddet-anket-analz-sonuclari-ve-semnerler>

<http://www.akademikbakis.org>.

ÖZGEÇMİŞ

Yılmaz Sarıcı, 1970 yılında Malatyada doğdu. İlköğretimini Malatya Atatürk İlköğretim Okulu'nda, ortaöğrenimini Malatya Atatürk Ortaokulu'nda, lise eğitimini ise Malatya Lisesi'nde tamamladı. 1989 yılında Polis Akademisine yerleşti. Bu akademiden 1993 yılında mezun oldu. Gaziantep PMYO' da şube müdürü olarak görev yapmakta olan SARICI, 2011 yılında kayıt yaptırdığı Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güvenlik Stratejileri Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans yapmaya başladı.

VITAE

Yılmaz Sarıcı was born in Malatya, in 1970. He studied in Malatya Primary School and he continued his secondary education in Malatya and then he completed his high school education in Malatya High School. He enrolled in Police Academy, in 1989. He graduated from the Police Academy in 1993. He studied for master degree in the department of the Security Strategies in the Institute of Social Sciences in Gaziantep University. Currently, he works as a department manager in Police Vocational High School in Gaziantep University.